

SZÍNHÁZ

A MAGYAR SZÍNHÁZI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

DRÁMAMELLÉKLET • 2000. július

Bulgakov nyomán Nagy András

A MESTER ÉS MARGARITA

Színmű

SZEREPLŐK

MESTER	WOLAND	BERLIOZ	LIHOGYEJEV	PILÁTUS
MARGARITA	BEHEMÓT	HONTALAN	RIMSZKIJ	HA-NOCRI
	AZAZELLO	ARIMAN	VARENUHA	LÉVI MÁTÉ
NATASA	HELLA	LAPSONNYIKOVA	BÁNYA	AFRANIUS
		LAVROVICS	BENGALSZKIJ	JÚDÁS
SZTRAVINSZKIJ		LATUNSZKIJ	SZOKOV	DISMAS
PRASZKOVJA				GESTAS
				PATKÁNYÖLŐ
NYOMOZÓ				KAJAFÁS
				NISZA

Valamint: legionáriusok, moszkvaiak, ápolók, nyomozók, színházi közönség, böhérok, kritikusok

Történi: Bulgakov regényében

EGY

Alagsori lakásban

MESTER Vége!
MARGARITA Nézd, megjelent!
MESTER Mit mondasz, Margarita?
MARGARITA A rózsá! A kedvencünk. Megjelent a virágpiacon!
MESTER Befejeztem, Margarita! Be.
MARGARITA Szerelmem.
MESTER Befejeztem. Most kilépek veled. Ki. Az életbe!
MARGARITA Itt van? *(Felemeli a kéziratot)* Szerelmem.
MESTER Felsír. Mindjárt felsír.
MARGARITA *(felsír)* Mester! *(Magához ölelné a kéziratot, de a lapok kicsúsznak a kezéből, és szétszóródnak a földön)*

KETTŐ

Sziklafotelből – a Koponyahegy.

Pilátus távolról, ülve követi tekintetével, ahogy legionáriusok kordonja között kis menet kanyarodik a hegyre

PATKÁNYÖLŐ A hatalmas császár nevében!
HA-NOCRI Jó emberek!
PATKÁNYÖLŐ A hatalmas és mindenható Tiberius császár nevében Poncius Pilátus hégemón, Júdea és Samaria ötödik helytartója ítélkezik a bűnösök fölött!
DISMAS *(Ha-Nocrihoz)* Legalább most imádkozz, hogy megmeneküljünk, nem érted? Legalább most!
HA-NOCRI A kedvedért, Dismas.
PATKÁNYÖLŐ A három gyanúsítottat, úgymint Dismast, Gestast és Ha-Nocrit, akiket Jerusalam városában gyilkosságért, bujtogatásért, valamint a vallás és a törvények megsértéséért őrizetbe vettek, a mindenható császárt képviselő hégemón a nagyságos Szinhedrion egyetértésével az ellenük felhozott vádpontokban bűnösnek találta!
GESTAS Vagy legalább átkozd meg őket, könyörgöm, alaposan és szörnyűségesen, sáskajárással, aszályal és ragyaveréssel, hetedíziglen!
HA-NOCRI Már hogy tehetnék ilyet, jó lator.
PATKÁNYÖLŐ Az ítélet: halál! Mégpedig elrettentő és csúfos halál: keresztre feszítés, amelynek végrehajtására a római hatóság által a Koponyahegyen kerül sor, a pászkáról elnevezett helyi ünnep estéjén!

A legionáriusok megállítják a három elítéltet, nyakukban tábla LATOR ÉS LÁZADÓ felirattal, mögöttük lassan felemelkedik a három kereszt. Pilátus feláll a fotelből, vár

HÁROM

A Tömegir irodájában

MESTER Miért néz így rám? Talán dagadt az ábrázatom?
LAPSONNYIKOVA Ellenkezőleg, nagyon is... *(Nevet)*
Bocsásson meg, igen kevésbé dagadt.
MESTER Megkérhetném, hogy ne gyűröggesse a kéziratom szélét?
LAPSONNYIKOVA *(tovább gyűröggeti)* Már hogyan

kérhetne meg, kedves... Hogy is hívják?
MESTER Közlik vagy nem?
LAPSONNYIKOVA Kedves közlikvagy-nem polgártárs, ez nem gyűröggetés, egyáltalán nem, de talán megérti, ha... *(Nevet)* Honnan került maga elő?
MESTER Számít ez?
LAPSONNYIKOVA Hogyan lehetséges, hogy nem hallottunk magáról eddig, hogy úgy mondjam: az irodalom világában?
MESTER A regényemről. Ha beszélne.
LAPSONNYIKOVA Okvetlenül, okvetlenül... *(Nevet)*
Hova valósi, ha szabad kérdenem?
MESTER Mit akar tudni?
LAPSONNYIKOVA Származását tekintve, ugyebár, jó lenne tisztáznunk, csak úgy, hahaha, mellékesen.
MESTER Kereken megkérdezem: hajlandóak-e közölni a regényemet vagy nem?
LAPSONNYIKOVA *(habotázik)* Remek! Kereken! Maga egy jó pofa! *(Térdét csapkodja)* Hát én meg azt kérdezem, ugyanilyen kerekken, hahaha, hogy ki adta ezt az ötletet, lehetőleg névvel, címmel, igen kérem, ki adta, hogy éppenséggel ilyen témát válasszon a regényéhez, kereken!

MESTER *(halkan)* A kéziratot, ha kérhetném.
LAPSONNYIKOVA Ejnye, no. *(Gyűröggeti)* Kézirat, mint tudjuk, nem gyűrődik össze, nem így van, hahaha? Visszakapja majd, ha kívánja, és ha eljön az ideje, de szerkesztőségünk további tagjai, úgymint Latunskij és Ariman kritikusok, valamint Msztyiszlav Lavrovics író még nem alakították ki álláspontjukat, amely pedig feltétlenül szükséges ilyen horderejű, hogy úgy mondjam, ügyben... Hiszen nem azért hozta ide, hogy elvigye, kereken, nem igaz?
MESTER Mire számíthatok?
LAPSONNYIKOVA Ej, de türelmetlen, igazi kezdő! Hát arra számíthat, ami meg van írva, nemde? Folyóiratunk egyébként két és fél évre el van látva „anyaggal”, hogy ezt a kifejezést használjam, de maga azért ne féljen, hallani fog, hahaha, felőlünk!

NÉGY

Sziklafotelből – a Koponyahegy.

A legionáriusok kordont alkotnak, majd munkához látnak a böhérok: szakszerűen és gyorsan a póznákhoz rögzítik az elítélteket, majd a magasba emelik és meg-támasztják a kereszteket. Pilátus áll a fotel mellett, nézi az ítélet-végrehajtást

LÉVI MÁTÉ Elkéstem? *(Döbbsenten)* Elkéstem. *(Elkese-redetten)* Elkéstem! *(Szabadkozva, egy legionáriushoz)* Elkéstem... *(Könyörögve)* Elkéstem.

Legionárius nézi

(Tagoltan) El-kés-tem... *(Mosolyogva)* Elkéstem. *(Biccent)* Elkéstem... *(Elindulna a keresztek felé)* Elkéstem.

Legionárius nézi

(Átlép a kordonon, suttogva indul a középső kereszt felé) Jesua... Én vagyok itt...

Legionárius hatalmasat taszít rajta, majd tovább nézi

(Fájdalmában összegörnyed) Nem fáj... Csak az, csak annyi fáj, hogy ostoba vagyok, eszetlen, mint a fehérnép, számár vagyok és dög, nem ember...

Legionárius néhány fenyegető lépést tesz felé

(Hátrál) Jesua... *(Tovább hátrál)* Én, Máté, egyetlen hűséges tanítványod... *(Sietve hátrál)* Én akartalak megváltani téged... *(Bukdácsol lefelé, majd elesik)* A szenvedéseidtől... *(Felszisszen)* A fájdalmaidtól... *(Előveszi kését: estében megvágta magát vele)* Amivel elkéstem... Amikorra megszereztem! *(Késével elkese-redetten a levegőbe vág)* Ezzel!

Legionárius gyanakodva szemmel tartja Lévi Mátét, ahogy visszalép a kordonba

(Elrejtőzik a legionárius szeme elől, elteszi kését, majd pergament vesz elő, tusosüveget, fapálcikát) Telik az idő... *(Ír, kibűzza)* Szállnak a percek. *(Büszkén)* Szállnak a percek... *(Még büszkébben)* A nap leáldozóban... *(Csettint a remek fordulatán)* De a halál még nem következett be. *(Ír)*

Latrok fájdalomkiáltásai

Istenem... *(Ír)* A halál még mindig nem jött el... *(Összerezzén a fájdalomkiáltásokra)* Istenem! Miért haragszol rá? Küldj neki megváltó halált!

Latrok erősödő fájdalomkiáltásai

(Befogja a fülét) Istenem! Nem hallod? Legalább a halál váltsa már meg, ha te nem!

Afranius érkezik, körülnéz. Patkányölő odalép Afraniushoz, jelentést tesz neki, parancsot vár, nem kap

(Kétségbeesetten feláll, felrúgja tusosüvegét, utána-kap, de már késő) Megátkozlak téged, Isten! Süket vagy, és vak vagy, mert elborította szemedet a templomok füstölőiből felszálló füst, és nem hallasz mást, csak a téged dicsőítő harsonákat! Csalódtam benned! Nem vagy mindenható isten! A gonoszok istene vagy! Megátkozlak téged, gaz latrok istene, lelke, oltalmazója!

Pilátus feszülten, mereven áll, vár

ÖT

A Tömegir irodájában.

A szerkesztőségi iroda körül hirtelen szinte „kitágul” a tér: rengetegen vannak az arénaszerű irodában, s nézik a középen álló Mestert

ARIMAN Álljanak fel. Valamennyien.

Felállnak

Megadom a szót Latunszkij kollégáknak és barátunknak.

LATUNSZKIJ Kérem, maradjanak állva.

MESTER Mi ez, ítélethirdetés?

ARIMAN Közbeszólásokkal ne zavarjuk a testület munkáját!

MESTER Értettem.

ARIMAN Megint közbeszól.

LATUNSZKIJ Rávall.

MESTER Azt hittem, a kéziratomról lesz szó.

LATUNSZKIJ Jól hitte, nem is sejtí, milyen jól!

MESTER *(döbben leül)* Hát akkor mi történik itt?

LATUNSZKIJ Lelepleződött, csak annyi történt.

MESTER Az, hogy énvelem mi történik, nem érdekel, de a regényem!

LATUNSZKIJ Az leplezte le. Sőt: az ellenség orvttamadását leplezte le. Még idejében, mert még megakadályozhatjuk, hogy egyes kollégáink esetleges ismerethiányát kihasználva, tudatlanságukra apellálva, miként ellenségeink szokása, megpróbálja becsempészni az egészséges, friss szovjet irodalomba a Jézus Krisztus-apológiát!

Döbben moraj

MESTER Micsodáját? Micsodába?

ARIMAN Kérdéseket majd írásban, Lapsonnyikova szerkesztőségi titkárnőnek kérjük munkaidőben! Úgy látom, kitűnő kollégánk, Msztjiszlav Lavrovics fűzne néhány figyelemre méltó gondolatot az eddigiekhez.

LAVROVICS *(zsebéből papírt vesz elő)* A spontán és elemi erejű felháborodás mondatja velem... Hogy ez nem is csak az ellenség. Ez rosszabb. *(Szemét mereszi a papírra)* Szóval az mondatja velem. Ez itten a szellemi intervenció. Ez az árnyak és sötétség világa, maga a történelmi és dialektikust tagadó gonosz. A gyanútlan hazára zúduló szeszedelem. *(Felnéz, tanácstalannul vállat von)* Szeszedelem. Szenteskedő köntösben csempészné mérgét a fiatal szovjet szervezetbe, a Jézus Krisztus nevű, klerikálfeudális mákonyt, hogy... *(Lapoz)* Iktatva. *(Elvörösödik, felordít)* Botrány!

MESTER Botrány! Olvasták maguk egyáltalán?

ARIMAN Ez az ellenség hangja, igen! Határozathozatalt javaslok, mégpedig példamutató határozat meghozatalát, amely egyszer és mindenkorra megtaníttja az efféle pilátuskodókat arra, hogy nem mérgezzeték büntetlenül hazánk édesvízvezetékeit, vagyis: édes hazánk vízvezetékeit, merthogy kemény ököllel fogunk lesújtani mindazokra, akik gyengeségnek vélik a türelmünket! Nem ismerünk részvétet efféle beteg lelkekkel szemben, hiszen látható: ha tehetik, ők sem kegyelmeznek minenkünk!

MESTER A kéziratot. Kérem. A kéziratot.

ARIMAN *(rettenetesen mocskos, összegyűrt példányt lök elé)* Takarítsa el.

MESTER *(felemeli, magához szorítja)* A regény.

ARIMAN Végleg. Saját magával együtt.

HAT

Sziklafotelből – a Koponyabegy.

Pilátus áll, mozdulatlanul. Afranius lassan bólint

PATKÁNYÖLŐ Két hóhér utánam, egy-kettő!

Két hóhér utánaindul

AFRANIUS (*int a csöbör és a lándzsa felé*) Ezeket is.

Két hóhér felemeli a csöbröt és a lándzsákat

PATKÁNYÖLŐ Ha-Nocri!

HA-NOCRI (*bágyadtan*) Mit kívánsz?

PATKÁNYÖLŐ Nesze, igyál! (*A lándzsa végén felnyújtja a szivacsot*)

HA-NOCRI Jó ember... (*Mobón iszik*) Köszönöm.

DISMAS Igazságtalanság! Én is éppolyan lator vagyok, mint ő!

PATKÁNYÖLŐ Kuss legyen ott fenn a kereszten!

GESTAS (*tébolyultan dalol*) „Péntekenként Bagdadban...”

HA-NOCRI Adj innia!

PATKÁNYÖLŐ (*leveszi a szivacsot a kopja végéről*) Adj hálát a nagylelkű hegémónnak! (*Szíven dőfi Ha-Nocrit*)

HA-NOCRI (*összerándul*) Hegémón ...

DISMAS (*iszik a szivacsból*) Hegémón!

PATKÁNYÖLŐ Ez már beszéd! (*Agyonszúrja*)

GESTAS (*énekel*) „Basznak az arabok az ablakban...” (*Nem iszik*)

PATKÁNYÖLŐ Nem hallod?

GESTAS (*dalol*) „Péntekenként Bagdadban! Basznak az arabok az ablakban!”

PATKÁNYÖLŐ Olyan, mint a többi. (*Agyonszúrja*)

AFRANIUS (*a megfeszítettekhez lép, egyikhez a másik után*) Meghalt. Meghalt. Meghalt. (*A fejére húzza csuklyáját*) Oszolj.

PATKÁNYÖLŐ (*felordít*) Őrség! Oszolj!

Hatalmas mennydörgés, majd hirtelen lecsapó zápor

LÉVI MÁTÉ (*előmerészkedik a viharban*) Te is elkéstél, Isten! (*Felnéz az égre*) Magunk maradtunk... (*Óvatosan körülnéz, majd elvágja Ha-Nocri köteleit*) Így is jó.

A lezuhanó test ráborul Lévi Mátéra, elesik a tetemmel

Én veszek magamhoz. (*Ügyetlenkedve húzza, vonszolja a kiforduló tagjaival mindenbe beleakadó Ha-Nocrit, sietve, lefelé a hegyről*) Ha ő nem vett!

Pilátus áll mozdulatlanul a rázúduló esőben. Woland kilép Pilátus mögül, majd elindul lefelé a hegyről

HÉT

Alagsori lakásban

MESTER Egyre többen lettek. Már alig fértek el az irodában, és még mindig jöttek! Mint egy szörnyű cirkuszi mutatványra... Varietére!

MARGARITA (*ázottan belép, táskájából újságot ejt a földre*) Tudom, szerelmem.

MESTER (*felkapkodja az újságokat: mind ki van hajtva egy-egy cikknél*) Olvasói levelek is? Már itt tartunk? (*Beleolvas, lapoz*) Belső vezércikk! Hát ez csakugyan a vég... Elemzés. Kommentár... Irodalmi kerekasztal! Publicisztika... (*Rémülten*) Látod a csápjait? Minden-hova elér...

MARGARITA Menjünk sétálni. Vagy... Olvass fel nekem! Mint régen. (*Elballgat, zavart*) Süssünk krumplit.

MESTER Mint régen? Vége.

MARGARITA Igazad van. (*Csend*) És mégsem bírom. MESTER Bemászik. Az íróasztalomra ül, nyújtogatja a csápjait. Jéghidegek. A könyvespolcra bújik. Ha nem vagy itt, belopózik az ágyamba. Hozzám simul, rám fonódik, megfulladok az ölelésében. Megfagyok.

MARGARITA Utazz el.

MESTER (*kibajtogatja az újságot, olvas*) És mégis: mintha ők szűkölnének. Te érted ezt? Ott van nekik az egész nehézipar, a búzatábláik meg a fél sarkvidék, és akkor... Tőlem szűkölnék?

MARGARITA Délre. A tengerhez.

MESTER Jó. (*Csend*) És krumplit. (*Csend*) Mint régen.

MARGARITA (*felszítja a tüzet a kályhában*) Én fogom megvenni a jegyedet. Legalább ennyi legyen. Ha nem utazhatunk együtt.

MESTER (*szalmazsákjából előveszi a pénzét*) Tessék. Mind.

MARGARITA Ennyit? Miért?

MESTER Órizd, amíg... Távol vagyok.

MARGARITA Hozok krumplit. A Szadovaján láttam. (*Elindul*)

MESTER (*borzong, a füstölgő kis kályhához lép*) Mint a jég... Megfagyok! Minden csápjja egy-egy... Kritikus! Esztéta! Szerkesztő! Kinyúl értem... Magához ölel...

(*Felkiált*) Ne hagyj itt! Nem bírom! (*Felszítja a tüzet*) Nagyobb tüzet! Fázom! Félek... Gyere vissza... (*Bele-néz a kályhába*) Már itt is te vagy? Már innen is árad a fagyos leheleted? (*Előveszi a kéziratot*) Ezt akarod?

Hát tessék! A regényem! (*Belebajítja a kéziratot*) Mind! A tiéd! A jegyzeteim! A vázlataim! A fogalmazványok! Tessék! Ne maradjon nyoma sem! (*Tépi a papírokat, táplálja a tüzet*) Boldogtalan zsarátnok!

(*Pizskavasat ragad*) Szétverjük! Vége. Szabad vagyok! Gyűlöllek, mennyi szenvedést okoztál! (*Bele-néz a tűzbe*) Gyűlöletes város... Vége. (*Csend, felsír, majd balkan*) Érezd meg, hogy nem bírom... Gyere vissza értem... Szabadíts meg. Nem kell a krumpli. Te kellesz... (*Vár, majd elindul, lassan távolodik*)

MARGARITA (*megzörgeti az ablakot*) Szerelmem... Kaptam! Krumplit. Mi ez? (*Döbbszent a kályhához lép*) Mit tettél? (*Kikaparja az elszenesedett kézírattal-pokat*) Vége! Hiszen... Csak beteg vagy... Én majd meggyógyítalak... Megmentelek! Veled maradok! Nem élünk ezentúl hazugságban. Nem szabad... Mit tettél? Hol vagy? (*Körülnéz, keresi*) Szegény drágám.

Elhamvadt? Ezentúl, mindig együtt... Akarod? Te is? Felelj! (*Sír*) Ha a vesztünkbe indulunk is, legalább együtt! Menjünk! (*Döbbszent áll az üres lakásban*)

HONTALAN Itt, a bódén olvastam, Berlioz! *(Ijedten)*
Gyere, igyál egy sörásványvizet, mert csakugyan megüt a guta.

BERLIOZ Talán már meg is ütött. Hiszen itt hegy sincs. *(Homlokát törli)*

HONTALAN *(beszól a bódéba)* Ásványvizet kérek.

ELADÓ Gondoltam. *(Sértődötten)* Ásványvíz pedig nincs. *(Elfordul)*

BERLIOZ Akkor legyen sör.

ELADÓ Estére hozzák. Valamelyikre.

HONTALAN Hát mi van?

ELADÓ Kajsziarackszörp. Meleg.

BERLIOZ Mindegy, adjon kajsziarackszörpöt.

ELADÓ Tessék. De olvassák el hozzá a tájékoztatót.

(Becsapja az ablakot, batósági hirdetmény van rajta)

HONTALAN *(iszik)* Fodrászkellék. *(Csuklani kezd)*

BERLIOZ *(iszik)* Az enyém vegytiszta kátrány.

Távolodnak. Woland a bódéhoz lép, olvassa a hirdetést, felnevet

Te Ivan! *(Homlokát törli)* Az ördög! Lehet, hogy hallucinálok?

HONTALAN Attól még te vagy a főszerkesztő, és te rendelted meg a poémámat, Misa.

BERLIOZ Igen, persze. Ülünk le, beszéljük meg.

HONTALAN Előrebocsátom, hogy remek formában vagyok.

BERLIOZ Ezért bíztalak meg a poémával. Kiemelt jelentőségű ügy. De éppen ez a remek forma a bökkenő. Át kell írnod az egészet.

HONTALAN Miért, én aztán igazán jól lelepleztem ezt a Jézust!

BERLIOZ Túlzottan elevenre sikerült. Mintha létezhetne efféle szerzet egyáltalán! Bemegyünk az utcájukba, mert ezzel elérik a céljukat: be akarták csempészni az irodalomba, és lám, bent is van.

HONTALAN Mit tehetek, ha egyszer ilyen láttató erejű a tehetségem! Azt csináltam, tudod, hogy fogtam a szocialista embertípus öt fő ismérvét, kifordítottam és ráhúztam.

BERLIOZ Pedig az egész csak pusztá kitaláció. Üres mítosz, amilyen százsámra van a reakció lomtárban, és ha mi éppen erre mutatunk rá, akkor majd elszégyellik magukat!

HONTALAN Én szerencsére nem ismerem ezt a lomtárat, de költőileg megírtam, hogy mennyire ápolatlan, munkakerülő és hatósági értelemben is megbízhatatlan.

BERLIOZ Mint egy szabotőr, Ivan. Pedig a szabotőrök ellenszenvesek meg kártékonyak ugyan, de mégis: vitathatatlanul léteznek, szemben poémád hőisével, aki egyáltalán nem létezett! Hiszen sem ókori történészek nem említik: a kortárs alexandriaiak, sem Philón, sem Flavius, és az úgynevezett bizonyító részek Tacitustól nyilvánvalóan késői betoldások az állítólagos keresztire feszítésről.

HONTALAN *(vibog)* De a születését! Azt azért igazán szellemesen megírtam, ahogy a szüzecske bajlódik a tolófájásokkal... Hihihí.

BERLIOZ Minden keleti vallásban legalább egy szűz istent szül. A művelt ember végigtekint a mítosznyokon, és azt látja, hogy szaporodnak ezek, mint a nyulak: a fríg Attisz, a perzsa Mithrász, s a többi, a keresztények igazán nem találtak ki erről semmi újat! A születését beharangozó események csakúgy, mint az úgynevezett csodatettek, legalábbis plágiumgyanúsak Oziriszék pereputtyától kezdve a főnóciái Tammúzig,

hogy ne is szóljak például Mardukról magáról, vagy éppenséggel a mexikóiak hatalmas Huitzilopochtlijáról, akiből ilyen kis tésztafigurákat gyúrtak...

HONTALAN *(batalmasat csuklik)* Cs... Hukk!

Woland előresétál, körülnéz, majd megáll a pad mellett

BERLIOZ Egy tésztafigura nyilvánvalóan nem létezik, ellenben akit te megírtál, az sajnálatosan nagyon is valószínűsre sikeredett. *(Hirtelen elballgat, felmész Wolandra)*

WOLAND Folytassák csak. Tudós beszélgetésük egyszerűen lenyűgöz.

BERLIOZ *(meglepetten)* Kérem.

HONTALAN *(szólna, majd csuklásba fullad)* Cs... Hukk!

WOLAND Ugye megengedik, hogy ide üljek? *(Kettejük közé telepszik)* Ha nem tévedek, azt volt szíves mondani az imént, hogy Jézus soha nem létezett.

BERLIOZ Jól hallotta, azt mondtam.

WOLAND *(felvillanyozva)* Milyen érdekes! *(Hontalanhoz fordul)* És maga, maga mit szól ehhez az... állításhoz?

HONTALAN Egyethukkértek! *(Visszafojtaná a csuklást)* Százhukk százaléig!

WOLAND Bocsássanak meg tolakodásomért, de... *(Súgva)* Istenben sem hisznek?

BERLIOZ Valóban: nem hiszünk Istenben. De erről teljes nyíltsággal beszélhetünk!

WOLAND *(kitörő örömmel)* Elragadó! Önök tehát... ateisták!

BERLIOZ Nyilván külföldi, különben nem lepődne meg azon, hogy nálunk már a lakosság többsége régges-régen elvetette az istenről szóló meséket.

WOLAND *(feláll, melegen megszorítja Berlioz kezét)* Köszönöm, szívből köszönöm!

HONTALAN Köszöhhukkní? Mit köszön?

WOLAND Mit kezdünk azonban Isten létének bizonyítékával, amelyeknek száma közismerten öt? *(Visszaül)*

BERLIOZ Mit kezdünk? Hagyjuk a lomtárban, ahova a halandó emberiség vetette, mikor felismerte, hogy a józan ész határain belül isten léte nem bizonyítható.

WOLAND Köszönöm a kedves öreg Immanuel nevében is, aki közismerten előbb megdöntötte az öt bizonyítékot, hogy azután, amolyan jutalomjátékként, felállítson egy hatodikot!

BERLIOZ Kant bizonyítékáról pedig még a fejletlen osztálytudatú Schiller mondta, hogy csak rabszolgákat elégíthet ki, sőt: még a reakcióval kacérkodó David Friedrich Strauss is egyenesen kinevelte ezt a bizonyítékot.

HONTALAN Szerintem ezenfelül Kantot diliházba kellene csukni ezért a tevékenységéért.

BERLIOZ Ivan, kérlek...

WOLAND Hogy ez nekem nem jutott eszembe, amikor villásreggeliztünk! Akkor csak abban maradtunk, hogy érve okos ugyan, de nem elég világos, és ezért majd csúfot úznak belőle. De a diliház igencsak bajos lenne, mivel jó ideje elköltözött egy távoli vidékre, ahonnan nehezen szedhetnénk csak elő.

HONTALAN Elég baj, hogy meglépett a diverzáns.

WOLAND *(hirtelen)* De ha Isten nincs, akkor ki irányítja az eseményeket?

HONTALAN *(sietve)* Ki, ki? Hát maga az ember! *(Mocorog)*

WOLAND Csakugyan? De hát hogyan irányíthatná, ha még egészen rövid időre, teszem azt, egy évezredre

előre sem látja át az eljövendőt? Hogyan is készíthetne így terveket! Még a holnapjáért sem kezeskedhet, nemde?

BERLIOZ Mi errefelé a kollektív jövőn dolgozunk. És nemcsak a mai estét látjuk előre meg a holnapi napot, de...

WOLAND (*hirtelen Hontalanhoz fordul*) Rá akar gyújtani?

HONTALAN (*meglepetten*) Igen. Ha volna dohányom...

WOLAND Milyet óhajt?

HONTALAN Olyan sokféléje van? Én Élmunkást szívok.

WOLAND (*batalmas arany cigarettatárcát vesz elő*) Parancsoljon. Élmunkás.

BERLIOZ (*lekezelően*) Szóval mi a jövőre nézve is tervekkel rendelkezünk.

WOLAND Milyen megható! A jövőre? No és, teszem azt, ebben a hitben csakugyan irányítani kezdené a maga és embertársai életét, egyénileg meg testületileg, de időközben, teszem azt... (*Kéjesen*) Jó kis tüdőszarkómája támad? Nos? És aki nemrég még emberek sorsát szabta meg, hirtelen orvosokhoz szaladgál, majd kuruzslóknak könyörög, végül futkos, hogy azután kinyújtóztassák egy faládjában, mielőtt jó alaposan elégetik a kemencében, nemdebár?

BERLIOZ Szívesen hallgatnánk még, de mi itt éppen munkamegbeszélést tartunk.

WOLAND Hogyne, persze, hiszen az ember fél a gutaütéstől, kajsziszörpöt iszik, átíratna egy poémát, igazán kicsiségnek tetszik, de mi van, ha egyszerre mégiscsak elbotlik, és véletlenül a villamos alá esik, hát akkor hogyan is dolgozik a jövőn? Vagy ki is dolgozik?

BERLIOZ (*türelmetlenül*) Senki sem vitatta, hogy az ember halandó...

WOLAND Hagyján, hogy halandó, hanem hirtelen és váratlanul halandó, kérem!

BERLIOZ Annnyira hirtelen azért talán mégsem. Hacsak most a fejemre nem esik egy téglá...

HONTALAN Haha, egy téglá, Misa a derült égből, ez jó! Hahaha! Hukk... (*Csuklik*)

WOLAND Téglá? (*Töpreng*) Nem, nem téglá. Ön másféle halálra számíthat.

BERLIOZ Másféle? (*Ironikusan*) Megmondaná, miféle?

WOLAND Szívesen. (*Végigméri Berliozt egy szabó pillantásával, majd az égre néz*) Mercurius a második házban... (*Mormol*) A Hold eltűnt, hat... Hét... (*Boldogan*) Levágják a fejét!

BERLIOZ Mit beszél? És ki vágja le? Intervencióso?

WOLAND Nem, egy fiatal orosz nő. Komszomol-tag. Ezért is kérdeztem volna, miféle tervei hiúsulnak meg ma este.

BERLIOZ Semmi nem hiúsul meg! Először is, ha éppen tudni akarja, hazamegyek a Szadovajára, majd pedig testületi ülést tartunk a Tömegirban, az én elnökletem alatt, tárgya: veszedelmes irodalmi csempészárúk és az éberség felelőssége...

WOLAND (*sóhajt*) De kár, hogy mindez lehetetlen!

HONTALAN Márpedig mindez nagyon is lehetséges, tudja meg!

WOLAND De hiszen Annuska már megvette a napraforgóolajat! (*Távoli üvegcsörgés*) Sőt, már ki is öntötte. (*Lehangoltan*) Nem lesz ülés ma este.

HONTALAN Kedves polgártárs, nem fordult még elő magával, hogy elmeegógyintézetbe csukták?

WOLAND De hányszor! Csakhogy minduntalan elmulasztottam megtudakolni a professzortól, hogy melyek is a skizofrénia tünetei. Megteszi a kedvemért,

Ivan Nyikolajevics?

HONTALAN Honnan tudja a nevemet?

WOLAND Ki ne ismerné a költeményeit? (*Újságot vesz elő*) Lityeraturmaja Gazeta. Itt a portréja. Alatta: Óda az óhit görényeihez.

HONTALAN (*gyanakodva*) Vagy úgy. (*Woland feje fölött sokatmondóan Berliozra néz*)

BERLIOZ (*viszonozza a pillantást, bólint*) Meglepően... tájékozott.

HONTALAN Hol tanult meg ilyen jól oroszul, ha szabad kérdeznem?

BERLIOZ És nyilvánvalóan felkészült erre a „véletlen” találkozásra, itt, velünk? Vagy inkább: felkészítették?

WOLAND Elnézést, elfelejtettem bemutatkozni. Woland professzor a nevem, állami meghívott vagyok, itt a névjegyem, az útlevellem, a felkérésem hivatalos konzultációkra... (*Átnyújtja*)

BERLIOZ (*belepillant, majd elbárítja*) Konzultációkra?

WOLAND A moszkvai Állami Könyvtárban Aurillaci Herbert barátom kézírataira bukkantak. Kitűnő gyűjtemény a tizedik századból, és ennek egyedül én vagyok élő szakértője.

BERLIOZ Vagy úgy. (*Sokatmondó fintor*) Szóval, professzor úr, ha egy kicsit itt üldögelne Hontalan elvtárrsal, nekem el kell intéznem egy gyors telefont...

WOLAND Hogyne, már elindult a megállóból a villamos.

BERLIOZ Utána szívesen elkísérjük oda, ahova menni készült, hiszen nem ismeri Moszkvát.

WOLAND Gyülekeznek már a testületi tagok a Tömegirben...

BERLIOZ Legfeljebb egy kicsit várni fognak, amíg megnyugtatóan elrendezzük...

WOLAND (*hirtelen*) Búcsúzóul csak annyit fogadjon el, hogy Jézus Krisztus létezett!

BERLIOZ (*csillapítóan*) Elfogadom, hogy ebben a kérdésben más állásponton vagyunk, rendben?

WOLAND (*közelebb inti magához a két férfit*) A dolog ugyanis úgy áll... Hogy én magam is jelen voltam Poncius Pilátus mellett, a Koponyahegyen. Persze csak takarásban, mint ő. Inkognitóban. De psszt! (*Ajkára helyezi ujját*) Ugye számíthatok a diszkréciójukra?

HONTALAN (*lassan, tagoltan*) Természetesen, igen... Jelen volt.

BERLIOZ És... Mióta tartózkodik Moszkvában?

WOLAND Ebben a pillanatban érkeztem.

BERLIOZ Hol fog megszállni, ha szabad kérdeznem? (*Indulni készül*)

WOLAND Szabad kérdeznie, hiszen az ön lakásában szállok meg.

BERLIOZ (*megetorpan*) Nálam kicsit szűken lennénk, attól tartok, míg a Metropol híres tágas szobáiról, kitűnő kiszolgálásáról...

WOLAND (*hirtelen*) És ördög sincsen?!

HONTALAN No de kérem! Ez már igazán ízléstelen! Hagyja abba ezt a bolondozást!

WOLAND (*lehangoltan*) Ez az utolsó szavuk? (*Távoli villamoscsengő*)

BERLIOZ (*lassan hátrál*) Csak egy telefon! Mindjárt itt leszek megint.

WOLAND Könyörögve kérem, legalább maga higgye el, mielőtt végleg elmegy, nem kérek többet, csak ismerje el: ördög létezik!

BERLIOZ (*mosolyog, hátrál*) Helyes, igen, nagyszerű...

WOLAND Erre nézve van egy hetedik bizonyíték! Cáfolhatatlan, ahogy mindjárt tapasztalni fogja!

A villamossínnél

AZAZELLO *(feláll a padról)* A kijáratot tetszik keresni?

Berlioz megtorpan, megdörzsöli a szemét

Erre tessék! Itt a forgókereszt! Forgó! Kereszt! Így jut oda, ahova kell.

BERLIOZ *(morogva)* Köszönöm.

AZAZELLO Valóban köszöni? Nem áldozna búcsúzóul néhány kopejkát a Kandúrbarát Szövetségnek?

BEHEMÓT *(feláll a padról, pukedlizik)* Olvasni is tudok. *(Olvas)* „Vigyázz, ha jön a villamos!”

Berlioz elindul a forgókereszt felé, közeledik a villamos, kissé tétovázik, majd visszalépne a forgókereszt mögé

Olajszagban visszafelé is tudok olvasni! „Somalliv a nőj ah záygiv”

AZAZELLO Kinek táviratozzunk irodalmi öröksége ügyében? Ariman megfelel?

Berlioz döbbenet hátranéz, ebben a pillanatban megcsúszik, megkapaszkodik a forgókerékben, keze azonban lesiklik róla, és végigvágódik a sínén. Hatalmas csengetés hangja, villamoscsörömpölés, fékcsikorgás

HONTALAN *(ijedten felugrik a padról)* Misaaa!

Néma csend, majd hirtelen sikoltozás, hangzavar. Berlioz feje mint a labda pattog lefelé a töltésről

TÍZ

A Tömegir vendéglőjében

ARIMAN Jegyzőkönyvbe vétetem, hogy tiltakozom ez ellen a fejtelenség ellen! Ülést csak az ülésteremben lehet tartani, attól ülés. Nem a vendéglőben.

LATUNSZKIJ Mi itt ülünk. Ez csak konstruktív spontaneitás, amíg nincs itt a fejes.

LAVROVICS *(eszik)* Ki tudna ellenállni egy ilyen fejhúsnak, kapros tormamártással, no és hozzá friss aszparágusz... Egyen inkább, Ariman elvtárs, a Tömegirben legjobb a konyha.

ARIMAN Ez főbenjáró! Hedonista megtántorodás, amit az ellenség ki is fog használni, ahogy ismerem. Meg a Berlioz késését! Ilyen fontos ügyben miért késlekedik? És még csak nem is telefonál. Ez nekem nem tetszik. Fejétől bűzlik a testület.

LATUNSZKIJ Az én sőregem ugyan nem bűzlik. Hát a te pirított velőd, Lapsonnyikova?

LAPSONNYIKOVA Munkaidőn túl csak Natasa. Fenséges velőd, egyszerre könnyű és mégis tartalmas. Fejem teszem rá egyébként, hogy Berlioz csak próbára tesz minket, talán már itt is van, és figyel, hogy mennyire vagyunk elszántak, miként tölt el minket annak felelőssége, hogy fejét vegyük a reakció és a klerikális izgatás hidrájának.

ARIMAN Tele szájjal! Velősen! Igen, ha Berlioz elvtárs láthatná, ahogyan közöttünk is felütötte fejét a polgári élvettség, a burzsoá gurmandizmus, amely egy tál füstölt nyelvért és fejes salátáért eladja a harcos

ateizmus elsőszülöttségét...

LATUNSZKIJ Ha a fejébe vette, hogy éhezni akar hajnalig, ám tegye, de a mi további éberségünkhöz napirend szerint most már néhány pohár donyecki vörös is kellene... Egyetértesz, Lapsonnyikova?

LAPSONNYIKOVA Natasa. Egy kis kontyalávaló ugyan még nem fog a fejembe szállni...

ARIMAN Mindenki elvesztette a fejét? *(Döbbenet elhallgat, az ablakra bámul)* Az elvtársak is... Látják?

HONTALAN *(áll az egyik tetőablak párkányán hosszú gatyában, Tolsztoj-ingben, kezében gyertya, mellén ikon)* A fejét!

ARIMAN Hontalan elvtárs! Azonnal adjon magyarázatot szokatlan viselkedésére!

HONTALAN Levágta! A Gonosz!

LATUNSZKIJ Ivan! Mi történt veled?

HONTALAN Vagyis a komszomolista nő által vágta le. Mert Annuska kiöntötte. De ő tudta! Megmondta! A napraforgóolajat is! Az átjáróban. Ő rendezte így! Azonnal fogjátok el, mert késő lesz!

LAPSONNYIKOVA Ne izléstelenkedj, Ivan, ha berúgtál is. Kinek a fejét?

HONTALAN Berlioz. Nyekk! Gurult. Pattogott. És ő előre megmondta, ott a padon.

ARIMAN Berlioz?

HONTALAN Hülye! Hanem a Gonosz! Aki megjelent közöttünk! Testvéreim a szovjet szépirodalomban! Hallgassátok meg szómat!

LAVROVICS Delirium tremens. Vége.

HONTALAN Berlioz meghalt! Misának vége lett! *(Leugrik)* Mert egy külföldi konzultáns, egyébként pedig gyilkos, professzor és kém, a Patriarsije Prudin megölte Misa Berliozt!

LATUNSZKIJ Meghalt? Misa?

LAPSONNYIKOVA És te hogy jutottál idáig ebben az öltözékben?

HONTALAN Kijátszottam a gazemberek éberségét, ki bizony!

ARIMAN A ruhája, Hontalan elvtárs? A Tömegir tagjához méltatlan viselet a gatyá, magam például sohasem hordom.

HONTALAN Idejutottam! Pedig többször próbáltak feltartóztatni, mindig a Gonosz ügynökei! Sokáig voltam a gyilkos és bandája nyomában, szemmel tartva őket! Egyikük különös ismertetőjele, hogy vadkan nagyságú kandúr, a másik pepita, siettek végig a Herzen utcán, azután le a Kropotkinon, ott átmenetileg nyomukat vesztettem, de rátaláltam arra a lakásra, ahol rejtőzködtek volna, ám csak egy züllött perszónát hagytak hátra, tisztálkodott a fürdőszobában, ám én ott is a szemébe mondtam, hogy züllött! Majd pedig védekezésésként magamhoz vettem ezt a papírikont meg a gyertyát a konyháról, hogy felfegyverkezzem az összecsapásra, mert akkor már azt is tudtam, hogy a Gonosz nem tehet mást, mint hogy fürdik a Moszkva-folyóban! Hát utánavetettem magam, be a hideg vízbe, ruháimat pedig egy szakállas és gatyás Tolsztoj-ingesre bízta! Ámde őt is elragadta a Gonosz, az én ruháimmal egyetemben, és csak az övét hagyta ott, de én már nem hátráltam meg! Sőt! Felöltöttem az övét, mellemre tűztem az ikont, meggyújtottam a gyertyát, és Tatjana áriáját énekeltem az Anyeginből, úgy jöttem hozzátok, hogy harcba hívjalak titeket a Gonosz ellen, és követeljem, hogy azonnal küldjenek öt géppuskás járőrt a városba, lehetőleg kerékpáron, hogy elfogják a

konzultánst és bandáját!
ARIMAN Hontalan elvtárs, úgy látom, rendkívül zaklatott, haza kellene mennie, hogy lepihenjen...
HONTALAN Szóval te is közülük való vagy? Mindig sejtettem! *(Felmutatja az ikont, majd ugyanazzal a lendülettel fejbe vágja Arimant)*
LATUNSZKIJ Aludd ki magad, Ivan. Hazakísérjelek?
HONTALAN Látom már a haditervet! Elaltatni engem, hátha velem alszik a gyanakvás! De hogy még téged is ők tartanak a kezükben, te dilettáns!
LATUNSZKIJ No-no, Ivan, no-no! *(Hátrál)*
HONTALAN Ti csak nonoztok itten, ezalatt azonban a professzor és kém a városban garázdálkodni kezd, hát nem értitek? Minden elvesztegetett perc végzetes lehet!

ARIMAN *(halkan)* Fogja már le valaki. *(Hátrál)*
LAVROVICS Taxit hívunk, és hazaviszünk. *(Hozzálép)*
HONTALAN *(behúz egyet)* Haza bizony! Hova, a pokolba? De én veletek is felveszem a harcot, nem félek senkitől sem! Gyertek csak...
LAVROVICS *(orrát dörzsöli)* Vérzik... Pedig mi csak a javadat akarjuk. Ne ellenkezz.
HONTALAN Hogy ne is ellenkezzek, te kulákivadék? Te kisstílu plagizátor? Te írástudatlan szabotőr, te esztétikai parazita, hát már hogyan ne ellenkeznék?
LAPSONNYIKOVA *(Hontalanhoz lép, és szakszerű dupla Nelsonnal lefogja)* Ugye nem bánod, kicsikém, ha én most megöllek, csak addig, amíg megnyugtatnak téged, Gonosz nem létezik, csak hamis tudat van meg zaklatott psziché, meg felkavarodó polgári ismeretanyag, szépen velünk jössz most egy kis materializmusgyakorlatra, erre, kicsikém, ne félj, nem fog fájni, és csak addig tart, amíg végre ismét a léted határozza meg... No mit?

TIZENEGY

Elmegyógyintézeti kórterem

MESTER Sárga. Sárga virágokat szeretnék.
PRASZKOVJA Lesz az is, ha jól viselkedik. *(Lefekteti)*
Miért éppen sárgákat?
MESTER Mert mindketten gyűlöltük. Baljós szín.
PRASZKOVJA Hát így már világos.
MESTER És ebből eredt a mi szerelmünk.
PRASZKOVJA Viselkedjen jól, és tartsa be a professzor úr előírásait.
MESTER Ugyan.
PRASZKOVJA Hát nem akar kikerülni innen?
MESTER Ki? Nincs ki.
PRASZKOVJA Akkor legalább idebent, kellemesebben...
MESTER *(közbevág)* Bent sincs.
PRASZKOVJA Akkor mi van?
MESTER Semmi.
PRASZKOVJA Hogy mondhatja ilyen értelmes ember, hogy semmi sincs, amikor...
MESTER Nem azt mondom, hogy semmi sincs. Hanem hogy a semmi van.

A folyosóról hatalmas zaj szűrődik be, dulakodás hangjaival

PRASZKOVJA Új vendég érkezett.
MESTER Meg a sárga virág van. Hogy ne is fájjon.

Ordítózás, puffanások zaja odakintről

PRASZKOVJA Így nem fogja kibírni.
MESTER Én is abban bízom. Hogy nem.

Mind hangosabb dulakodás, majd megszólal a körbázi riasztó

PRASZKOVJA Hallja? Vannak még ambiciózus vendégeink. Tanuljon tőlük. *(Kapkodva indul)*
MESTER De hiszen én magam jöttem. Ez a jövevény még nem tette meg az útját ideig.
PRASZKOVJA *(az erősödő szirénahangra)* Elrendezi a többit? *(Sietve indul)* Jó éjt.
MESTER El. *(Nem rendez)* Jót. *(Döbentelen mered az ágyon felejtett kulcscsomóra)*

TIZENKETTŐ

Elmegyógyintézeti vizsgálóban

HONTALAN *(lefejtette magáról Lapsonnyikovát, egy székkal badonászik)* Jöhetsz, te irodalmi kandúr! Te is, te tiszteletbeli szovjet analfabéta!
LAPSONNYIKOVA Kicsikém, ha én még egyszer megöllek, nem éled túl.

Ápolók befutnak a szirénahangra, megállnak Hontalan körül

ARIMAN Ne dacoljon a túlerővel, Hontalan elvtárs!
HONTALAN Mondtad volna ezt Csapajevnek, te defetista kulák! *(Forog a székkal, védekezik, tör-zúz)*
LAPSONNYIKOVA Ilyenkor szinte még fogalmazni is tudsz, Ivan.
SZTRAVINSZKIJ *(belép)* Jó estét. Melyikük a beteg?
ARIMAN Ivan Nyikolajevics Hontalan, a híres költő...
HONTALAN *(közbevág)* Ezeket szíveskedjen ellátni, professzor úr, amíg én folytatom a küzdelmet a Gonosszal!
SZTRAVINSZKIJ Természetesen. *(Int az ápolóknak, azok hátrébb húzódnak)* Miért van gatyában? Az ágyból hozták ide?
HONTALAN Ne kekeckedj, kártevő! Elvitte a Gonosz!
SZTRAVINSZKIJ Miért haragszik? Bántottam?
HONTALAN Makkegészséges létemre megfognak, és idehurcolnak a diliházba. Te talán ezt rendjén valónak gondolod?
SZTRAVINSZKIJ Én például magam jövök mindennap. De ezt nem nevezném diliháznak, hanem inkább klinikának, ahol senki sem fogja marasztalni, ha erre nincs szüksége.
HONTALAN No végre. Hogy az értelmiségiek között is vannak normálisak. Örvendek. *(Kezet nyújt)* Viszlát.
SZTRAVINSZKIJ Hova siet?
HONTALAN Egy külföldi konzultánst hajszolok, aki tegnap a Patriarsije Prudin előre megmondta Berlioznak, hogy meg fog halni, sőt: mintegy odaküldte levágtatni a fejét villamosmal és napraforgóolajjal.
SZTRAVINSZKIJ A zeneszerzőre gondolt?
ARIMAN Tisztelt vezetőnk, a Tömegriz oszlopa volt néhai Mihail Alekszandrovics Berlioz.
HONTALAN Kuss, szabotőr! Ott sem voltál! Én azonban mindent láttam.
SZTRAVINSZKIJ És ki látta még?

HONTALAN Hát épp ez az! Csak én meg Berlioz. Ha a konzultáns kíséretét nem számítjuk, egy hórihorgas pepita alakot meg egy vadkan nagyságú kandúrt, amelyik két lábon jár, mint Ariman.

SZTRAVINSZKIJ És mit tett azért, hogy elfogja a gyilkost?

HONTALAN A következőket: fogtam egy gyertyát a konyháról meg egy szentképet... Ugyanis attól félnek a legjobban. Mondjuk ki végre nyíltan: a konzultáns a Gonosszal cimborál!

SZTRAVINSZKIJ Igen, ez így nagyon is világos.

HONTALAN Ott volt inkognitóban Poncius Pilátusnál, maga mondta, amikor az egész Jézus-ügy, hogy úgy mondjam, kezdetét vette... Az istenit! Már két óra, és én itt vesztegetem veletek a drága időt! Hol a telefon?

Ápolók megmoccannak, fenyegetően

SZTRAVINSZKIJ Hagyják telefonálni.

HONTALAN (*ordít*) Rendőrség? Kérem, ügyletes elvtárs, azonnal küldjenek ki öt motorbiciklis járort géppuskával egy külföldi konzultáns elfogására! Tessék? Igen, jöjjenek értem, én is magukkal megyek! Tessék? Igen, itt Hontalan beszél, a költő a bolondokházából. (*Elfedi a kagylót, Sztravinszkijhoz*) Mi a címük? (*Ordít*) Piszokosság, letették! (*Az ablakhoz vágja a telefont, az azonban a biztonsági üvegről könnyedén visszapatann*) Ejha! No, viszlát! (*Indul, kezét nyújt*)

SZTRAVINSZKIJ Várjon egy percet.

HONTALAN Úgy látszik, nem fogták fel, milyen nagy a veszély! Mekkora kárt okozhat ez a külföldi, ha szabadon garázdálkodik. Maguk meg itt szabotálják a szükséges intézkedéseket, és mindenáron bolondnak akarnak minősíteni.

SZTRAVINSZKIJ Ugyan, miért tartanánk kórházban egy egészséges embert? Azonnal elbocsátom, ha azt mondja nekem, hogy normális. Nem kell bizonyítania, csak mondja meg.

HONTALAN (*pillanatnyi csend*) Normális vagyok.

LAPSONNYIKOVA No, hiába dolgoztunk.

ARIMAN Ha ez normális, akkor én is... Nyilván.

SZTRAVINSZKIJ Egy utolsó kérdés. Mit szándékozik most tenni?

HONTALAN Természetesen azonnal indulok a rendőrségre.

SZTRAVINSZKIJ Azonnal? Haza sem megy a lakására?

HONTALAN Minden perc számít!

SZTRAVINSZKIJ Igen. És mivel kezdi a rendőrségen?

HONTALAN Poncius Pilátussal.

SZTRAVINSZKIJ Kedves Praszkovja Fjodorovna, állítsa ki Hontalan elvtárs kórlapját, és közben készítse elő a szobáját, mert másfél órán belül innen folytatjuk.

HONTALAN Honnan?

SZTRAVINSZKIJ Hiszen amint gatyában megjelenik a rendőrségen, és közli, hogy találkozott valakivel, aki személyesen ismeri Poncius Pilátust, egy két lábon járó kandúr kíséri, és napraforgóolajat használ a bűncselekményeihez, rövid úton visszakerül hozzánk, de már rendőri felügyelettel.

HONTALAN (*csend*) De hát mitévő legyek?

SZTRAVINSZKIJ Kitűnő kérdés! Először is meg kellene nyugodnia, mert tegnap nyilván rendkívül felzaklatta valami, s feldúlt idegállapotban járt-kelt a városban.

HONTALAN De el kell fogni a Gonoszt!

SZTRAVINSZKIJ Természetesen! Ezt pedig leghelyesebb azokra bízni, akiknek a legjobb tudásuk és képzett-

ségük szerint a Gonosszal való küzdelem a dolguk. Munkájukat pedig úgy segítheti, ha alaposan és hűségesen, írásban beszámol mindenről, amit tud ezzel kapcsolatban, mi pedig azonnal illetékes helyre továbbítjuk.

HONTALAN Írjak?

ARIMAN Elmeorvosi rendelvényre.

SZTRAVINSZKIJ De ne erőltesse túl magát. Ráér holnap. Holnapután.

HONTALAN De közben elillan!

SZTRAVINSZKIJ Kezeskedem, hogy nem illan el. (*Jelt ad, megfogja Hontalan kezét*)

Ápolók villámgyorsan Hontalanhoz lépnek, lefogják, Praszkovja egy előre elkészített injekciót ad be neki

TIZENHÁROM

Az oszlopcsarnokban

PILÁTUS Vezessék végre elém a vádlottat. (*Halántékaát dörzsöli*)

Ha-Nocri legionáriusok kíséretében megkötözve megjelenik

Szóval te. Te uszítottad a népet, hogy lerombolja a jerusalimi szentélyt?

HA-NOCRI Ugyan, jó ember.

PILÁTUS (*döbben*) Még hogy jó ember? Nem hallottad híreket ebben a gyűlöletes városban, mint vérszopónak és fenevadnak? (*Felordít*) Patkányölő százados!

PATKÁNYÖLŐ (*fenyegetően megjelenik*) Igenis, hégemón.

PILÁTUS Azt mondta nekem: jó ember.

Patkányölő oda se nézve hatalmasat üt Ha-Nocri-ra, az összeesik

De ne tegyél kárt benne.

PATKÁNYÖLŐ Igenis, hégemón.

Két legionárius felemeli Ha-Nocrit, aki újabb hatalmas ütés nyomán újra összeesik

PILÁTUS Jó. Ember.

PATKÁNYÖLŐ (*Ha-Nocrihoz*) Értel?

HA-NOCRI (*két legionárius újra felemeli*) Ne üss meg. Értelek.

PILÁTUS Mondd a nevet?

HA-NOCRI Az enyémet?

PILÁTUS A magamét tudom.

HA-NOCRI Jesua. Ha-Nocri-nak is szólítanak.

PILÁTUS Hol születted?

HA-NOCRI Arra... (*Vállával int*) Gamalában.

PILÁTUS Szüleid? Lakhelyed?

HA-NOCRI Szüleimre nem emlékszem. Atyám szíriai volt, azt mondták. Lakhelyem nincs, városról városra járok.

PILÁTUS Szóval csavargó vagy. Írni-olvasni tudsz?

HA-NOCRI Tudok. Arameusul, görögül és kicsit latinul.

PILÁTUS Mégis le akarod rombolni a templomot. És erre tüzeled a népet.

HA-NOCRI Ugyan, jó ember... (*Elakad*) Hégemón! Soha!

PILÁTUS Még hazudsz is. Itt vannak a tanúvallomások. (*Pergamentekercset ejt a földre*)

HA-NOCRI Azok a jó emberek, hégemón... Mindent összezavartak, amit mondtam. Aki meg a szavaimat jegyzi fel, semmit nem ért a lényegükből.

PILÁTUS Ne bolondozz itt nekem, lator. Nincs rólad sok a feljegyzésekben, de ahhoz bőven elég, hogy felkössenek.

HA-NOCRI Ne higgy neki! Állandóan a nyomomban van, kiteríti a kecskebőr pergamenjét, ír...

PILÁTUS Kiról beszélsz?

HA-NOCRI Lévi Mátéről. Vámszedő volt, de most már nem vámszedő. Egyszer belenéztem a feljegyzéseibe, és elborzadtam. Egy árva szót sem mondtam abból, amit leírt. Kérve kértem: kedves Máté, égesd el a kedvemért a pergamenedet!

PILÁTUS De valamit mégiscsak szóltál a templomról a népeknek.

HA-NOCRI Csak annyit, hogy az óhit temploma leomlik, és felépül az új igazság temploma. Így könnyebben megértik, ennyi az egész.

PILÁTUS Látod: a piacon uszítod a népet az igazság nevében, amiről pedig fogalmad sincs. *(Halántékát masszírozza)* Tudod egyáltalán, mi az igazság, lator?

HA-NOCRI Tudom. *(Halkan)* Hogy fáj a fejed. Igen, szegény hégemón, neked annyira fáj a fejed, hogy a halálra gondolsz. Arra sincs erőd, hogy rám tekintsz, és ezért én akaratlanul a hóhérod vagyok. Ezt pedig módfelett sajnálom.

PILÁTUS *(döbbenet feláll)* Mit?

Patkányölő előlép

HA-NOCRI *(élénken)* Kedves hégemón, sétálnod kellene egy nagyot, esetleg odafent, az Eleon-hegyi kertben. Szívesen elkísérlek, a séta javadra válik, a zivatar pedig csak estére várható.

PILÁTUS Patkányölő százados! *(Dermedt csend, majd halkan)* Oldozzátok fel a kezét.

Patkányölő Ha-Nocrihoz lép, leoldja a kötelét

HA-NOCRI Új gondolataim támadtak, amióta idebent vagyok, és ezeket szívesen megosztanám veled, hiszen értelmes embernek látszol. *(Csuklóját dörzsölgeti)* Csak annyi a bajod, hogy túlzottan zárkózott vagy, és egyáltalán nem hiszel már az emberekben. Minden szeretetedet pedig mégsem áraszthatod a Banga kutyára.

PILÁTUS Honnan tudod, hogy a kutya...

HA-NOCRI A kezedből. Nézd, ahogy tartod: az ő busa feje hiányzik belőle.

PILÁTUS Te valamiféle nagy gyógyító vagy? Orvos, efféle?

HA-NOCRI Nem, hidd el, egyáltalán nem vagyok orvos. Annak ehhez semmi köze.

PILÁTUS Ennek nincs köze az ügryhöz! *(Hirtelen)* Esküdj meg, hogy nem uszítottad a népet!

HA-NOCRI Jó. Mire esküdjek, kedves hégemón?

PILÁTUS Az életedre. Úgyis egy hajszálon függ.

HA-NOCRI Tévedsz.

PILÁTUS Én elvághatom azt a hajszálat!

HA-NOCRI Hogy tehetnéd? Csak az vághatja el, aki felfüggesztette.

PILÁTUS Jól forog a nyelved, csavargó. Könnyű így elbűvölni a jerusalimai piacok népét. *(Belenéz az iratokba)* Mondd csak: ismered-e Dismast, Gestast és Bar-Rabbant?

HA-NOCRI Ezeket a jó embereket nem ismerem.

PILÁTUS De azt mondod: jó emberek.

HA-NOCRI Mi mások lehetnének.

PILÁTUS Ezt melyik görög könyvből tanultad?

HA-NOCRI Magam jutottam erre a felismerésre.

PILÁTUS És ezt hirdeted? Patkányölő százados!

PATKÁNYÖLŐ *(előlép)* Hégemón?

PILÁTUS *(rámutat)* Ő is jó ember?

HA-NOCRI Ó? Persze. Feltétlenül. Csak mélységesen boldogtalan, amióta a jó emberek csaknem az életét vették, és elcsúfították a sebesülésével az arcát. De nekem így is tetszik. Ha pedig beszélhetnék is vele, bizonyára megváltozna.

PILÁTUS Ne félj, ennek a beszélgetésnek birodalmunk biztonsága érdekében elejét vesszük. Felelj: mondtál-e valamit a nagy császárról, vagy... Nem mondtál?

HA-NOCRI Igazat mondani könnyű és kellemes.

PILÁTUS A kérdésemre felelj! Ismersz-e egy keriaáthbeli Júdást?

HA-NOCRI Hogyne. Nagyon jó ember, érdeklődő, vendégszerető... Igen, őt nagyon érdekelte, mit gondolok az államhatalomról, császárról, effélékről...

PILÁTUS Effélékről. Tiberius őfelsége nem effélék... És te?

HA-NOCRI Én? Elmondtam neki, hogy minden hatalom erőszakot tesz az embereken, de eljön az az idő, amikor hírből sem ismerik az ilyesmit, mert az emberiség eljut az igazság birodalmába... *(Csend)*

PILÁTUS Tovább?

HA-NOCRI Nincs. Ekkor jó emberek futottak be, megkötöztek, és börtönbe vittek.

PILÁTUS *(fennhangon)* Nincs és nem lesz a földön kedvesebb és nagyobb hatalom, mint Tiberius császáré!

HA-NOCRI Úgy látom, baj lett abból, hogy elbeszélgettem a keriaáthbeli ifjúval? Sajnálnám, ha valami szerencsétlenség érné.

PILÁTUS Mikor fogod fel végre, hogy van valaki, akit jobban kellene sajnálnod?

HA-NOCRI *(csend)* Bocsáss el engem, hégemón. Látom, hogy meg akarnak ölni.

PILÁTUS Azt hiszed, te bolond, hogy a római császár helytartója szabadon bocsáthat valakit, aki azt hirdeti, amit te? Ó, istenek! És te itt összeverve, elárulva, magadra hagyva még mindig azt mondd, hogy eljön az igazság országa?

HA-NOCRI Mi köze ennek a veréshez? Hát persze hogy eljön, hégemón.

PILÁTUS *(felordít)* Sose jön el! Nem! Bűnös vagy! *(Halkan)* Ha-Nocri, hiszel te valamiféle istenekben?

HA-NOCRI Egy az isten. Őbenne hiszek.

PILÁTUS Akkor imádkozzál hozzá! Különben...

HA-NOCRI *(érdeklődéssel)* Különben?

PILÁTUS *(elfordul)* Gyűlölöm ezt a várost! *(A legionáriusokhoz)* Vigyétek már el!

TIZENNÉGY

Az ötvenes számú lakásban

LIHOGYEJEV *(félálomban)* Én pedig délre ott leszek magáért... Szép hölgy! Megszöktetem!

WOLAND Jó reggelt.

LIHOGYEJEV *(batalmasat borkant)* Mint a sicc! Meg én... *(Felriad)* Mit... Óhajt?

WOLAND Szeretve tisztelt és igen kedves Szytepan Bogdanovics!

LIHOGYEJEV *(felül, majd visszabanyatlik)* Kérem...

WOLAND Tizenegy óra. Egy órája várom, hogy feléb-

redjen. Tízre rendelt magához.
LIHOGEJEV (*erőt gyűjt, felül, lassan sikerül is*) A nadrágom... Hol a nadrágom? (*Észreveszi: abban aludt*) Bocsánat. (*Halkan*) Szabad a nevét?
WOLAND Hogyan? Már a nevemre sem emlékszik?
LIHOGEJEV (*balántékára szorítja a kezét*) Pi-ra-mi-don... (*Felkel, végigvágódik a szőnyegen*) Őszintén szólva tegnap egy kicsit felöntöttem a... (*Elfullad, feltápászkodik*) Pi-ra-mi-don...
WOLAND Csak semmi gyógyszer! Kutyaharapást szőrivel! (*Fekete köpenyét félrebűzsa: gazdagon terített asztalka tárul fel*) Két kupica vodka friss heringgel, majd forró, fűszeres harapnivalók... Pirog. Marinírozott gomba. Kaviár.
LIHOGEJEV Gramofon... Az volt az oka az egésznek. Szokov hozta, csak azt tudnám, ki is az, akit... Ma délben meg kell szöktetnem. (*Nézi az asztalt, oda lép, a kaviárba markol, eszik*) Maga nem tart velem?
WOLAND Nem élek ilyesmivel. No, időközben eszébe jutott a nevem, kedves Sztjepan Bogdanovics?
LIHOGEJEV (*maga elé mered*) Megcsókoltam, vagy nem csókoltam meg?
WOLAND Az hagyján, de vodkára ivott portóit.
LIHOGEJEV Semmi sem maradhat titokban?
WOLAND Számíthat a diszkréciómra. De Szokov Fokics, az már más... No, lassanként visszatér az emlékezete?
LIHOGEJEV Lassanként vissza. (*Tanácstalanul eszik*)
WOLAND Woland vagyok, a fekete mágia professzora. Tegnap érkeztem külföldről, fogadott a színházban, megkaptuk az engedélyt a műsorigazgatóságtól, megkötöttük a szerződést, és megbeszélésünk szerint ma tízkor felkerestem a részletek megbeszélése végett.
LIHOGEJEV (*tele szájjal*) Igen, igen. (*Homlokát vakarja*) Milyen részletek?
WOLAND Fellépések száma, műsoridő, mutatványok, elszállásolás...
LIHOGEJEV Szabad látnom a szerződést?
WOLAND Az előleget felvettem, köszönettel. (*Átadja*)
LIHOGEJEV Ez tagadhatatlanul én vagyok itt. (*Döbbenet nézi*) Ezt meg Rimszkij utalta ki... (*Forgatja*) Az az átkozott gramofon az oka! (*Elindul*) Bocsánat, egy telefont...
WOLAND Persze, természetesen, bűcsúzóul.
LIHOGEJEV (*töprengve*) Nem, mégsem fogom megszöktetni...
WOLAND Rádásul húszéves portóit!
LIHOGEJEV (*szabadkozva visszafordul, majd kibátrál a telefontal*) Hé Varenuha, te vagy? Add már Rimszkij! Izé... Itt Lihogyejev. Itten van ez a... Wolandügy. Szóval mi a helyzet? (*Homlokát nekitámasztja a tükörnek*)
BEHEMÓT (*a tükörből rámosolyog Lihogyejevre*) Juj!
RIMSZKIJ HANGJA Te vagy, Sztjopa? A feketemágusról van szó? Persze, mindjárt kint lesz a plakát.
LIHOGEJEV Sicc!
RIMSZKIJ HANGJA Mit mondasz?
LIHOGEJEV Szóval kint. (*Homlokát törli*) Félórán belül bent vagyok. Valami volt itt velem... (*Leteszi a telefont*) Grunya! Hol vagy, te lusta cseléd? Hogy került ide ez a macska?
WOLAND (*bentről*) Grunyat elküldtem Voronyezsbe. A kandúr pedig az enyém.
LIHOGEJEV (*belép*) Voronyezsbe? De hát miért?
WOLAND Disznóölésre várták. Nemsokára utánaküldjük a disznót is.
LIHOGEJEV Mi... Történik itt? (*Azazellóra és Bebemótra*

mered, akik a fotelben terpeszkednek, falatoznak)
WOLAND Ne csodálkozzon, Sztjepan Bogdanovics, ők a munkatársaim.
AZAZELLO (*kényeskedve*) Már lemondtam arról, hogy megszöktet. Magam jöttem.
BEHEMÓT (*két mancsában két poharat tart*) Vodkát csak tisztán, Sztjopa! (*Iszik*) És portóit is csak tisztán! (*Iszik*)
LIHOGEJEV Magyarázatot... Kérek!
AZAZELLO Magyarázatot? Jó. Hát szóval az utóbbi időben mérhetetlenül elkanászodtál, Sztjopa. Rengeteget disznólkodsz: érzékeny szíveken tiporsz (*Szemét törli*), iszol, nőzöl, visszaélsz a pozícióddal, persze más nem is tehetsz, mert nem értesz ahhoz, amit csinálsz.
BEHEMÓT Állandóan a hivatali autón furikázik. Rádásul.
AZAZELLO Nem is értem, hogy lettél igazgató.
BEHEMÓT Pontosan olyan igazgatónak, mint én volnék érseknek.
AZAZELLO Azt hiszem, messire, itt az ideje, hogy kiakolbólítsuk Moszkvából.
WOLAND Itt. Valaki ugyanis felesleges ebben a lakásban. És ez a valaki éppen ön.
BEHEMÓT Sicc!

Lihogyejev döbbenet hátrál, egyensúlyát veszti, majd kizuhan az ablakon – de mintha felrepülne odakint, s eltávozik a magasban

AZAZELLO Voronyezsbe!

TIZENÖT

Az ötvenes számú lakás másik bejáratánál, Berlioz ajtajánál.

Lavrovics babrál a hivatalos pecséttel, amellyel az ajtó le van zárva

AZAZELLO (*bentről kiszól*) Ne fáradjon, kedves Msztyiszlav Lavrovics! Kerüljön beljebb!
LAVROVICS (*döbbenet*) De hiszen... Berlioz tragikus halála nyomán... Hivatalos! Pecsét!
AZAZELLO Az bizony! (*Kinyitja az ajtót, a pecsét a helyén marad*) Az ingatlan Berlioz által lakott része a Tömegir Lakásügyi Bizottságnak rendelkezésébe megy át, az irodalmi hagyatéék ügyében pedig megbízott jogutódként Makszimilian Andrejevics Ariman ...
LAVROVICS (*döbbenet közbevág*) Hogyan? Hiszen csak most hoztuk a határozatot! Ön kicsoda, polgártárs? Hivatalos személy?
AZAZELLO Mit is jelent, hogy hivatalos vagy nem hivatalos? Hiszen sokan vannak a hivatottak, és kevesen a választottak, nem igaz? Vagy fordítva? Segítsen már, kedveském.
LAVROVICS Hogy került ide? Egy halott lakásában nem tartózkodhat más, csak a...
AZAZELLO Halott! Lehet, hogy egyikünk már halott?
LAVROVICS Kérem, semmiféle igénylési elsőbbséget nem áll módunkban elfogadni. Nekem mint a lakásügyi bizottság elnökének mérlegelési jogkörömben tartozik...
AZAZELLO Hetvennégy kérelem érkezett máris a lakásra, igaz?
LAVROVICS Hetvenkettő.
AZAZELLO Kettő még úton van. Mérlegelje alaposan azokat is.

LAVROVICS Minden egyes ügyet külön, kérem! Némelyek kapcsán ugyanis állambiztonsági bejelentések érkeztek, mások a közérkölcsebe ütköző jelenségekre figyelmeztettek, másutt szociális szempontokat érintettek, míg egy hűsoderelye-lopásnál egyenesen az intervenciókhoz vezetnek a szálak! Mit mutogat?

AZAZELLO A táskájában. A levél. Miért nem bontotta ki, pedig a feladó...

LAVROVICS *(táskájából levelet vesz elő, zavartan)* Igen, igen.

AZAZELLO Amelyben a Voronyezsben tartózkodó Lihogyev átengedi szobáit híres külföldi vendégének, míg egyben halasztást kér a Tömegir illetékes bizottságtól, hogy az egyazon ingatlanban található szobákat, néhai M. A. Berlioz bérleményét egy hét időtartamra nevezett vendég kísérete használatba vegye. Olvassa csak el a továbbító aláírását: „támogatással...!”

LAVROVICS Csakugyan... De kínos. Persze.

AZAZELLO Woland professzor kényelemhez szokott. De nem kérjük ingyen. Kibérelnék.

LAVROVICS A Tömegir nem foglalkozik anyagi kérdésekkel. *(Halkan)* Bár adósságaink...

AZAZELLO *(közbeváág)* Kétszáz dollárért.

LAVROVICS Miért?!

AZAZELLO Mondom, kényelemhez szokott. Azért. *(Csenget)* Hella!

LAVROVICS Valami számot is említett?

AZAZELLO Kettőszázötven? Az adósságaikra tekintettel. Ne tartsa kicsinyesnek a művész urat.

HELLA *(belép áttetsző köntösben, ezüsttálcaival)* A nagy író! Személyesen.

LAVROVICS Adósságok, igen. Beszélhetnék a professzorral?

AZAZELLO Lehetetlen. Meditál a kandúrájával. Számolja csak meg.

LAVROVICS *(elveszi a pénzt a tálcáról)* Háromezer-egyszáz.

AZAZELLO Felemeltük napi háromszázra. A szerződést, Hella.

HELLA *(kebléből előveszi)* Ide biggyeszd, szépségem.

LAVROVICS *(aláírja)* Persze. *(A pénzt gondosan kapcájába csavarja)*

HELLA Autogram. A nagy írótól. *(Megfordul: háta pikkelyes, gerince tövéről sárkányfarok kígyózik, ríszálva kimegy)*

AZAZELLO Nem is raboljuk tovább a drága idejét. *(Kézet nyújt)* Rengeteg dolgunk van, intézkedés, telefonok, nem is hinné.

LAVROVICS *(kábulant)* Igen, természetesen... *(Lassan elindul)* Végül is. *(Elmegy)*

AZAZELLO *(felemeli a telefont)* Halló! *(Siránkozó hangon)* Kötelességemnek tartom, hogy bejelentsem, miszerint a Tömegir Lakásügyi Bizottságának elnöke, Msztyiszlav Lavrovics író valutával üzérkedik. Jelenleg háromezer-kétszáz dollárt tart magánál készpénzben, képzeljék el az elvtársak: egyenesen a kapcájába csavarva! Itt a fent jelzett szervezet szakszervezeti bizalmija beszél, Makszimilian Andrejevics Ariman. De kérem, tartsák titokban a nevemet, mert félek Lavrovics bosszújától!

TIZENHAT

Az ötvenes számú lakás előszobájában

ARIMAN *(kopog, belép)* Jó napot.

Behemót ül egy széken, farkát tekergeti jobbra-balra

Van itt valaki?

AZAZELLO *(előlép)* Jaj, Makszimilian Andrejevics! *(Elfullad)*

ARIMAN Különös táviratot kaptam. *(Olvas)* „Villamos halálra gázolt a Patriarsijén, hagyatékom ügyében péntek délre gyere a lakásomra. Berlioz.”

AZAZELLO Micsoda gyász, micsoda szomorú eset! *(Felzokog)*

ARIMAN *(meglepődve)* Csakugyan szomorú. Váratlanul a villamos...

AZAZELLO Ha még csak elütötte volna! De egyenesen szétmorzsolta! Ezzel a két szememmel láttam! Először levágta a fejét. Nyekk! Azután a jobb lábát szelte ketté, nyekk! Aztán a balta, nyekk! Hogy mire képesek manapság ezek a villamosok! *(Bög)*

ARIMAN Milyen szomorú.

AZAZELLO Nem bírom tovább! *(Zokog)*

ARIMAN Bocsánat, ön barátja volt a jó Misának?

AZAZELLO Erre jók a villamosok! Ketté, nyekk! *(Bög)* Megyek, beveszek háromszáz csepp éteres valeriánát...

ARIMAN Mondja, kérem, ön küldte a táviratot?

AZAZELLO Egy kerék súlya tíz pud... Ott a nyakán... A táviratot? *(A kandúrra mutat)* Ő küldte. Megyek, lefekszem... *(Sírva távozik)*

ARIMAN Mit mond?

BEHEMÓT *(leugrik a székről)* Igenis én küldtem a sürgönyt.

ARIMAN *(bátrál, egy székre huppan)* Vagyis...

BEHEMÓT Mit óhajt? *(Arimanhoz lép)* Kérem a személyi igazolványát!

ARIMAN *(döbbenet előveszi, átnyújtja)* Tessék.

BEHEMÓT *(felteszi csontkeretes pápaszemét)* Phü! No, lássuk csak, melyik osztály adta ki ezt az igazolványt. Vagy úgy! A négyszázötvenkettes! Mindjárt gondoltam! Kiállítják mindenkinek, ellenőrzés nélkül!

ARIMAN Mi a baj... Az igazolvánnyal?

BEHEMÓT Magával! Azzal van baj! Nem ellenőrzik, hogy létezik-e. Pedig nem létezik. *(Kettétépi az igazolványt)* Egyáltalán nem! Intézkedtem. Nincs dokumentum, nincs ember. Megszüntettük a jogsértést.

ARIMAN Kérem...

BEHEMÓT Azt meg HISZEM, hogy kérné. Hogy továbbra is félrevezethesse a hatóságot! De ennek vége! Lelepleztük.

ARIMAN Bocsásson meg, de...

BEHEMÓT Szeretné, ha megbocsátanék? Lehet. Mégsem fogok. Vége ennek a vircsaftnak! További jelenléte ebben az ingatlanban nem kívánatos. Távozik önként vagy kivezetessük?

ARIMAN Távozik, azt hiszem... *(Sápadtan bátrál)*

BEHEMÓT És lapulj meg, mint dinnye a fűben, ha fel tudod fogni, amit mondok!

TIZENHÉT

A Varietészínház irodájában

VARENUHA De hát hogy teheti ezt velünk Lihogyev? RIMSZKIJ *(vadonatúj öltönyben feszít)* Délelőtt még, amikor beszéltünk vele, félórát ígért, hiszen hallottad. És bent lesz.

VARENUHA *(kipillant)* Mindjárt kezdődik az előadás.

Mind erősödő zsongás szűrődik be

Soha még ennyien nem jöttek, mint ma este. Mindkét dalárdám itt van. Az anyósom a Bajkálról és nagybátyám Kazanyból.

RIMSZKIJ Nekem az egészben van valami gyanús. Legalább bemutatta volna nekünk Sztjopa a mágust. Még baj is lehet belőle.

VARENUHA Ugyan! A leleplezés a lényeg! Sztjopa dörzsölt fickó. Azért is jönnek ennyien. A fekete mágia is szerepet játszik, de fontosabb most a Varietészínház népszerűsítő funkciója...

BÁNYA (*sápadtan belép*) Telefontávirat! (*Olvas*) Voronyezsből Moszkvának. Nyomozhatóságnál megjelent gesztenyebarna, ártánykülső férfi, hálóingben, nadrágban, mezítláb, nevezett elmebeteg azt állítja, hogy Lihogyejev, Varietészínház igazgatója, expressz választáviratot voronyezsi nyomozhatóságnak, mivel gyanúsított folyamatosan változik. (*Felsír*)

RIMSZKIJ Valaki szórakozik velünk. Telefonáljunk ismét a lakására.

VARENUHA (*tárcsázni kezd*) Ezredszer. Hiába. Már elküldtem Karpovot is. Senki nincs ott.

BÁNYA Ártánykülső... Hogy tehetnek velem ilyet? (*Szipogva kibátrál*)

RIMSZKIJ Hacsak nem ütötte el a villamos, mint Berliozt.

VARENUHA (*a telefonba meglepetten*) Halló. Varenuha vagyok, a Varietészínház adminisztrátora...

AZAZELLO HANGJA Ivan Szaveljevics! Hogy szolgál a rendkívül becses egészsége?

VARENUHA Merszi. Kivel... Beszélék?

AZAZELLO Azazello vagyok, Woland úr titkára és tolmácsa. Mit parancsol szépséges baritonján, adminisztrátor úr?

VARENUHA Mondja, kérem, Lihogyejev otthon van?

AZAZELLO Elment. Kicsit kiszellőzteti a fejét, azt mondta, egy kis város környéki autókirándulással.

VARENUHA Így mondta? Értem. Merszi. Legyen szíves, mondja meg Woland úrnak, hogy a közönség rendkívüli érdeklődést tanúsít, nagy számban gyülekeznek, fellépésére pedig a műsor harmadik részében kerül sor...

AZAZELLO Feltétlenül megmondom, mindenkinek kedvesebb Ivan Szaveljevics! És fogadja legőszintébb, legforróbb, legteltesebb jókívánságainkat, a mindig elegáns Rimszkij gazdasági igazgatóval együtt!

VARENUHA (*leteszi a kagylót*) Kocsizik.

RIMSZKIJ (*kiordít*) Bányá!

A titkárnő belép

Voronyezs, rendőrség, expressz. Lihogyejev igazgató Moszkvában van. Stop. Aláírás: Rimszkij, gazdasági igazgató. És az ördög, aki elvitte.

BÁNYA (*könnyeiivel küszködve*) Elvitte... (*Kirohan*)

VARENUHA Mindjárt kezdés! És ő meg sehöl.

RIMSZKIJ Villamos. Az efféle nem ért másból.

TIZENNYOLC

A Varietészínház színpadán.

Sejtelmes cirkuszi zenére lassan felemelkedik a függöny

BENGALSZKIJ (*édeskés mosollyal előlép*) Kedves barátaim, kedves megjelentek! (*Várakozóan pislog a függöny mögé*) Mindjárt színpadra lép... (*Sehol senki, tovább*

mosolyog) Amint látom, műsorunk harmadik részére a közönség igencsak megszorodott... Itt van „tout Paris”, ahogy mondani szokás, vagyis „te Párizs”...

EGY HANG Barom! Franciául se tud.

BENGALSZKIJ Te Moszkva, itt vagy... Hogy megnézze a híres bűvész, maestro Woland feketemágia-bemutatóját! Nagyszerű! (*Tapsol, senki nem követi*) Mi persze valamennyien tudjuk, hogy fekete mágia nem létezik, vagyis csak mint babona, tehát hamis tudat jelenik meg, így hát Woland mester sem egyéb, mint rendkívüli képügyességű bűvész, amire majd a mutatvány legérdekesebb része, a leleplezés valamennyiünknek megnyugtató magyarázatot fog adni! (*Zavartan pislog*) Kérjük meg tehát Woland urat, kezdje meg előadását! (*Hátralép, tapsol, sehol senki*)

WOLAND (*hosszú ideje könyököl a zenekari árok párkányán, és nézi a közönséget*) Mondd csak, kedves Azazello, hát megváltozhat ennyire egy város lakossága?

AZAZELLO (*mellette könyököl*) Igenis, messire, megváltozhat.

WOLAND (*lassan fellép a színpadra, elindul, nézi az embereket*) Vagy mindez csak látszat? Hiszen a külsőségekről nem érdemes beszélni, ruhájukról, beszédükről, különféle járműveikről... Hogy is mondják azt...

AZAZELLO Például villamos.

WOLAND Hanem belülről. Ami lényeges, Azazello, hogy ott mifélék is lettek.

BENGALSZKIJ (*barsányan*) A külföldi művész úr elragadtatását fejezi ki a fejlődő Moszkva vívmányai fölött! Nem is szólva az elragadó moszkvaiakról...

Behemót kikönyököl a zenekari árokból, bajszát pödrí

WOLAND (*áll a színpadon, meglepetten néz a konferanstriera*) Valóban elragadtatásomat fejeztem volna ki?

AZAZELLO Nem, semmiféle elragadtatást nem fejezett ki, messire.

WOLAND Akkor pedig miről beszél ez az ember?

AZAZELLO Ez az ember egyszerűen hazudik.

WOLAND Igen. (*Csend*) De akkor is tudni szeretném, hogy legbelül, igen, hogy mi is él ott a moszkvaiakban.

AZAZELLO Csakugyan nincs ennél fontosabb.

WOLAND Lássuk. (*Csend*) Mivel tudjuk elbűvölni kissé a moszkvaiakat, ha már elhangzott ez a szerencsétlen szó. Kezdd valami egészen egyszerűvel, Azazello.

AZAZELLO Behemót, hegyezd a füled!

Behemót odalép fülét hegyezve, amiből Azazello egy pakli kártyát vesz elő

BEHEMÓT Olé!

AZAZELLO Bevezetésül egy kis bibliaóra... (*Szalagban a kandúrnak dobálja a lapokat, aki visszarepíti, majd a megforduló kártyákat egyenként elnyeli*) Olé!

Behemót büszkén pukedlizik. Hatalmas taps, bravózás

A kártya most pedig a hetedik sor ötös székében ülő Parcsevszkij polgártárs zsebében található, egy háromrubeles bankó és egy természet elleni fajtalanság megállapítása végett esedékes bírósági idézés között.

Egy férfi feláll, rákvörösen előhúzza a paklit

Tartsa meg emlékül! Nemhiába mondta tegnap, hogy ha nem volna a póker meg a tiltott szex, az ör-

dögé volna a világ.
EGY HANG Ócska trükk! Közéjük tartozik.
AZAZELLO Bizony! Mindenki közénk tartozik! Elsősorban maga, nézze csak meg a zsebé!
EGY HANG Istenuccse, kártya! Ez meg mi? Pénz...
AZAZELLO Pénzt és életet! Vége a vagy-vagyok idejének! Lődd ki a lámpát, Behemót!

Behemót hatalmas muskétával belelő a csillárba: a félbomályban pedig bankók kezdenek szállingózni

BENGALSZKIJ Kérem, egy percre se feledjék, hogy itt természetesen a hamis tudat működik, következőképpen hamis pénz jelenik meg, gratulálunk a kitűnő illúziókeltéshez a maestrónak! (Tapsol) De semmiképpen ne adjuk át magunkat a látszatnak...

HANGOK Látszat? De hiszen ez igazi! Ott a vízjel! A fémszál! (Kavarodás)

BENGALSZKIJ Külföldi vendégünk jóvoltából tetszetős tudományos kísérlet tanúi lehetünk, mert bizonyos ugyanolyan hirtelen fognak eltűnni ezek a bankók, ahogyan megjelentek, lévén a tömeghipnózis nevezetű jelenség...

WOLAND Jól hallok?

AZAZELLO Sajnos igen. Mégpedig a hazugság nevezetű jelenséget hallja ilyen jól, hiszen a pénz valódi.

BENGALSZKIJ Milyen szellemes a maestro, tapsoljuk meg! (Tapsol, egymaga)

AZAZELLO Bosszant engem ez az alak! Elrontja a jókedvünket. Mit csinálunk vele?

NŐI HANG (visítva) Szedjük le a fejét!

AZAZELLO Kitűnő elgondolás! Behemót: variáció Bengalszkij polgártárs kobakjára! Zenét!

A zenekar mutatványt ígérő dallamot játszik

BEHEMÓT (tánclépésekkel a konferansziéhez indul, kecses mozdulattal leszedi a fejét) Olé! (Átdobja Aza-zellónak)

Döbrent moraj

BENGALSZKIJ FEJE Segítség! Orvost!

AZAZELLO Fogsz-e még számárságokat fecsegni? (Elkapja a konferanszié fejét, visszadobja)

BENGALSZKIJ FEJE (mint a labda röpköd) Nem, soha többé!

Döbrent csend

NŐI HANG Ne kínozzák tovább!

AZAZELLO Bocsássunk meg neki, polgártársak?

TÖBBEN Igen, igen! Bocsássunk meg neki!

AZAZELLO Messire, mit parancsol?

WOLAND Milyen különös... Szeretik a pénzt, mindennél jobban szeretik, de azért szívükben mégis él irgalom. Megbocsátható? Aligha. Voltaképpen egyik sem. Büntetésül és tanulságul tegyük vissza a fejét. Behemót!

Behemót pontosan célozva visszadobja a fejét a testre, amely azonnal összeforr

AZAZELLO (talpra segíti a konferansziét) Kívül tágasabb, kedves leleplező!

BENGALSZKIJ (tántorogva távozik) A fejem, a fejem...

Mindent odaadok, csak a fejem...

AZAZELLO Csakhogy megszabadultunk ettől az unalmas fecsegőtől. Most mi következik?

Behemót füléből mérőszalagot vesz elő, elegánsan a nyakába akasztja

Úgy van! Nyissunk női divatüzletet! (Tapsol) Olé!

Hella gyönyörű ruhában előlép, nyakán és hátán óriási, cíkcakkos forradással. Hirtelen elegáns, franciás ruhászon tűnik elő

Voila!

HELLA (bibás franciasággal) Medames ils ont les dernieres modeles jusque de Paris...

AZAZELLO Ez a mi szerény meglepetésünk a bájos moszkvai hölgyeknek. Cégünk azonnal és díjmentesen becseréli használt ruháikat, cipőiket, táskáikat – noch dazu: fehérneműiket – a legdivatosabb párizsi modellekre. Ajándékként pedig különféle illatszerekkel kedveskedünk! Nem mintha kifogásunk volna a jelen lévő hölgyek illatát illetően, inkább csak az illúzió teljessége kedvéért! Olé!

Behemót hajlong, invitáló mozdulatokkal

HELLA (hibásan) Mesdames je voudrais vous offrir les eau de toilette et les parfumes comme Opium, Escape et le tres excitant nouveau Chanel...

AZAZELLO Tessék parancsolni! Ne kéressék magukat! Újjávarázsoljuk ruhatárukat, azonnal és díjmentesen! Emlékezzenek majd erre az estére...

EGY NŐ (szörnyű kiskosztümben fellépeget) Nekem úgyis mindegy. Aztat kérem.

AZAZELLO Köszöntjük a legbátrabbat! Esti koktéluha, Versace modorában, a hozzáillő gyíkbőr szandálkával, Hella, segíts a hölgynek!

HELLA Venez... (Eltűnik a nővel a próbafülkében)

MÁSIK NŐ (határozatlanul közeledik) Csak egy cipőt. Nekem ugyanis nagyon magas a rüsztöm, és nem kapok megfelelőt...

AZAZELLO Behemót, karosszéket a vendégnek! Igenis, értettem, és biztosíthatom, hogy többé nem fogja szorítani...

Behemót karosszéket tol oda, letérdel, szorgoskodik. Egy nő előlép a próbafülkéből Hellával: ragyogó szépségű ruhában, újjávarázsolva

TÖBBEN Ez igen! (Előjönnek, tolonganak) Én is! Nekem is! Csak egy kosztümbekabátkát! Fehérneművel is foglalkoznak? Azt a bőrszijas modellt akarom, de bőrszijas nélkül! Van-e kissé szélesebb csípőre?

AZAZELLO (hajlong, kiszolgál, mindenütt jelen van) Természetesen, hölgyem, kész örömmel... Azonnal, igenis, hogyne!

EGY FÉRJ (előlép a hatalmas női kavarodásból) Kérem, szegény feleségem influenzás, itt van hatóságilag bevezetve a személyi igazolványomba, és negyedik hete keresek neki egy virágmintás pizsamát...

AZAZELLO Eltekintünk az igazolástól, örülünk, ha segíthetünk... Hella!

HELLA (hatalmas halommal lép elő) Voila les pijamas des plus confortables...

AZAZELLO (Wolandra pillant) Mindjárt zár a bolt...

NÓK (*megrobamozzák*) Még ezt a kis szoknyácskát...
Kérem a nadrágkosztüm felső részét... Hol van a má-
sik pár cipő? (*Növekvő kavarodás*) Segítség! Elviszi
előlem a rózsás harisnyatartót!

AZAZELLO (*muskétájával a levegőbe lő*) Köszönjük a
vásárlást!

*Félfomály: a bolt eltűnik. A nők zsákmányukat össze-
szedve távoznak, a színpadon ott maradnak a levetett,
ócska holmik*

LATUNSZKIJ (*az egyik páholyból*) Művész elvtárs!
Mégiscsak kívánatos lenne, hogy haladéktalanul be-
következzék a leleplezés! A közönség számít rá.

AZAZELLO Mit lepleznénk le? Hiszen itt minden világos!
LATUNSZKIJ Nem, nem! Anélkül a ragyogó számok is
kellemetlen emlékeket hagynának maguk után. Be-
csapottságot...

AZAZELLO Hát ha így volna, akkor persze leleplezünk,
kedves Latunszkij, természetesen és teljességgel...
Egy utolsó mutatvány!

Dobpergés

Szabad megkérdezni, hol töltötte a tegnapi estét?
LATUNSZKIJ Nem tudom, mi köze ennek a mágiához,
de ha tudni akarja, hát a Tömegir székházában ta-
nácskoztam munkatársaimmal, majd a szerkesztő-
ségben készítettem elő a lapzártát csaknem hajnalig.
AZAZELLO Bizony, merthogy hiába várták tanácsko-
zásukra a jó Berliozt, micsoda tragikus fordulat! Ezt
követően hivatali kocsiján csakugyan elvitte magát
a Csisztije Prudin levő szerkesztőségig, ott azonban
sofőrjét elbocsátotta, maga pedig autóbuzsón utazott
a Jelohovszkaja utcába, Milica Andrejevna Pokobaty-
kóhoz, a szépreményű és száztíz mellbőségű fiatal
esszéistához, lévén, hogy munkaköri kötelességének
tekinti, hogy a fiatal tehetségeknek alányúljon, s ezt
a kötelességét két és fél órán keresztül lelkiismeret-
esen teljesítette is.

EGY HANG Juj.

LATUNSZKIJNÉ (*valószínűtlenül mély hangon*) Mindent
érték.

AZAZELLO Íme nagyrődemű közönség, egy apró példája
a leleplezésnek, amit Latunszkij szerkesztő úr olyan
kitartóan követelt... Olé!

LATUNSZKIJNÉ (*batalmasat út ernyőjével a férjére*)
Esszéista? (Még egy útés) Munkakör? (Még egy) Köte-
lesség?

BEHEMÓT (*előlép, csengő hangon megszólal*) Az elő-
adásnak vége! A búcsúindulót!

*A zenekar szinte „elnyávogja” a cirkuszi kivonulás dal-
lamát, félfomály, a három főbős nyomtalanul eltűnik*

TIZENKILENC

Elmegyógyintézetben, Hontalan kórtermében

PRASZKOVJA Most már nem fogsz sírni, Ivan?

HONTALAN Nem. Csak éppen írni sem tudok. Feljegy-
zésem a félelmetes idegenről...

PRASZKOVJA Rajzold le akkor, Ivanka. Nézd, mennyi
papír... (*Körbemutat: a padló tele van megkezdett fel-
jegyzésekkel*) Amelyeket félbehagytál.

HONTALAN Úgy van! Lerajzolom a másik oldalra!
A kandúrt, a professzort meg a harmadikat!

BENGALSZKIJ (*ordít a folyosón*) A fejemet... Könyörgöm,
adják vissza a fejemet!

HONTALAN Ahogy a macska olvassa a feliratot a
forgókeréknél! Meg még iderajzolom Poncius Pilá-
tust, ha már leírom nem sikerült...

BENGALSZKIJ (*kintről, dulakodás hangjai után*) Egy
lépést sem teszek a fejem nélkül!

PRASZKOVJA No, új vendég érkezett.

Megszólal a riasztó

Elalszol szépen?

HONTALAN És a levágott, kerek kobakot pedig külön
lapra, merthogy Berlioztól is külön volt...

PRASZKOVJA Úgy bizony. Reggel majd segíték kiszínezni.
(*Övére erősített kulcsomójával ajtót nyit, távozik*)

HONTALAN A rendőrségnek. (*Fennhangon*) Ivan
Nyikolajevics Hontalannak, a Tömegir tagjának köz-
érdekű, rajzos bejelentése.

MESTER (*megjelenik az erkélyajtóban, lassan kinyitja a
vasrácsot*) Csss...

HONTALAN (*maga elé*) Ez itt a néhai Berlioz, aki nem
azonos a zeneszerzővel, ám mégis megboldogult...
Akivel sétáltam, amikor még nem boldogult meg, de
akkor sem volt azonos a zeneszerzővel... Vagy mi.
(*Rajzol*) Hú, de kerek lesz a feje.

MESTER (*belép, becsukja a rácsot*) Csst... Megengedi?

HONTALAN (*maga elé*) Végül is van ilyen. A szerkesztőt
elüti a villamos. Sárga lesz, hangosan csilingel a raj-
zon. Attól még nem szűnik meg a Tömegir...

MESTER Szabad leülnöm?

HONTALAN (*lassan felfogja*) Hogy jutott be ide? Hiszen
az erkélyrácsok le vannak zárva.

MESTER Tegnap elcsentem Praszkovja Fjodorovna
kulcsomóját. Még nem tudták kicseréltetni a zárat.

HONTALAN Ha ki tud menni az erkélyre, meg is
lőghat innét!

MESTER Meg? (*Leül, csend*) Meg. De nekem nincs hova
mennem. (*Hirtelen*) Remélem, nem dühöngő? Mert
nem bírom elviselni a lármát, zajt, kiabálást...

HONTALAN Tegnap éppen verekedtem egy kicsit...

MESTER És miért?

HONTALAN Hát igazából nem volt okom rá. Csak nem
értettek. Persze én sem magamat.

MESTER Mi a foglalkozása?

HONTALAN Költő.

MESTER (*feláll*) Na, énnekem aztán nincs szerencsém.
És mondja: jók a versei?

HONTALAN Ószintén? (*Csend*) Rémesek!

MESTER Ne írjon többet!

HONTALAN Ígérem és fogadom: nem írok többet.

BÁNYA (*a folyosóról*) Ne engedjék! Ez képtelenség!
(*Dulakodás hangjai*) Nem változhatott át egészen
disznóvá! Ne engedjék, hogy Grunya... Disznótoron...

Újra megszólal a riasztó

Lihogyjev nem disznó! Nem úgy...

HONTALAN Ezentúl csak rajzolok.

MESTER Miért került ide?

HONTALAN Miatta. (*Megmutatja egy rajzát*) Poncius
Pilátus miatt.

MESTER Tessék? (*felordít*) Mit mond?!
HONTALAN Csak ne... Ne dühöngjön...

MESTER (*döbben leül*) Félelmetes koincidencia!
Hogyan történt?

HONTALAN Tegnap a Patriarsije Prudin egy különös idegennel találkoztunk. Wolandnak nevezte magát, és elmondta, hogy jelen volt már akkor... Érti? Inkognitóban az oszlopcsarnokban, a Koponyahegyen... Vagy hol.

MESTER Oszlopcsarnokban? Így mondta?

HONTALAN Bizony, és hogy mindent látott, nemcsak akkor és ott, de előre, a jövőbe is, mert pontosan és gonoszul megjósolta Berlioz lapszerkesztő halálát! Akivel előbb elméleti vitába bonyolódott, de azt is egészen különösen, zavarbaejtően... Valami reggeli-ről beszélt egy Kanttal, meg barátjáról, Aurillaci valakiről, akinek most szerkeszti a kéziratát.

MESTER Folytassa! Semmit ne hagyjon ki!

HONTALAN A legkülönösebb a kísérte volt, egy pepita nyakigláb meg egy két lábon járó kandúr. Hisz nekem?

MESTER Jobban, mint saját maga.

HONTALAN Amikor először elmondtam, senki nem akart hinni nekem, ezért talán kicsit különösen viselkedtem. A Tömegir vendéglőjében. Hát így kerültem ide.

MESTER Még szerencséje van, hogy ennyivel megúsza.

HONTALAN De hát maga szerint végül is kivel találkoztam én tegnap?

MESTER Természetesen a Sátánnal.

HONTALAN Hogyan? Hiszen az nem létezik.

MESTER Még mindig ezt hajtogatja! Javíthatatlan. Maga persze tapasztalatlan fiatalember, de Berlioz igazán dörzsölt alak, és olvasott is egyet-mást az életben, hát hogyan nem értette meg azonnal?

HONTALAN Berlioz bonyolult fejtegetésbe keveredett, és... Meg akarta győzni, hogy nincs.

MESTER Egyébként... Maga ugye nagyon műveletlen?

HONTALAN Vitathatatlanul.

MESTER A Faust című operát sem hallotta?

HONTALAN Amikor adták, hirtelen beutalót kaptam Jaltába, izé... Mennem kellett.

MESTER Woland persze Berlioznál ravaszabb alakoknak is képes port hinteni a szemébe, nemhiába villásreggelizett Kanttal, találkozott Lutherral, igen, csak azt sajnálom, hogy nem én futottam össze vele!

HONTALAN Sajnálja? De hát miért akar vele találkozni?

MESTER Különösnek tűnhet, de én is azért vagyok itt, mint maga. Poncius Pilátusért. Regényt írtam róla.

HONTALAN Maga író?

MESTER Én a Mester vagyok! (*Zsebéből sapkát vesz elő, felteszi*)

HONTALAN Mi a neve?

MESTER Nekem nincsen többé nevem. Semmim sincsen. Mindenről lemondtam. Ez a kulcsomóm van, amíg ki nem cserélik a zárat.

HONTALAN Meg a sapkája. A sárga selyembetűvel.

MESTER Saját kezűleg hímezte! (*Csend*) Sárga virágot vitt a kezében. Valami fertelmes, ronda sárga virágot, a Tverszkajáról fordult egy mellékutcaiba, sokan voltak arrafelé, és mégis: ő csak engem látott, én csak őt. De megszólítani mégsem mertem. És akkor, képzelje el, ő szólított meg engem. Hogy tetszenek-e a virágai.

HONTALAN Nem.

MESTER Úgy van. Ezt mondtam. „Nem.” És máris a csatornanyílásba dobta a virágokat, és a szépségén átsütött akkor a rendkívüli magányosság, amit a világon csak én vettem észre. De a rózsát szeretem, valami ilyen marhaságot mondtam. Ahelyett, hogy

bevallottam volna: én mindig is őt kerestem, csak őt egész életemben. Akkor belém karolt.

HONTALAN És a regény?

MESTER De hiszen azt mesélem. A szerelem úgy termett ott közöttünk, ahogy gyilkos pattan elő a föld alól, és megsebzett mindkettőnket. Ő ugyan azt mondta, mi már réges-régen ismertük és szerettük egymást, amikor ő azzal a másik férfival élt, én meg valami Manyeckával... Vagy Varenykával? Mindegy, szóval azzal, aki a múzeumban dolgozott, a feleségem volt, és mindig csikos ruhákban járt.

HONTALAN Tovább!

MESTER Másnap újra találkoztunk, és úgy folytattuk a beszélgetésünket, mintha már régóta ismernénk egymást. A májusi nap sütött ránk. Tudtuk, hogy a sors vezetett egymáshoz minket. Ez a nő az én titkos feleségem lett.

HONTALAN Miközben írta a regényt.

MESTER Miközben? Akiért? Akinek? Ahogy? Két kis szobám volt egy valamikori úri lak alagsorában és rengeteg könyvem. Meg egy kályhám, abban olykor krumplit sütöttünk. Hosszú ujjait sűrű-sűrű hajába mélyesztve ült, órákig olvasta az elkészült részeket, dallamos mondatait szinte dúdolgatta, és amikor felpillantott rám, a fény a szemében... Elmondhatatlan volt.

HONTALAN És megvarrta a sapkáját?

MESTER Ahogy a végéhez közeledtem, már Mesternek szólított, és azt mondta, hogy az ő élete is ebben a regényben van megírva, és egy kicsit mindannyiunké, és nincs ennél több, ez pedig majd hírt és dicsőséget hoz nekem, és alig várta, hogy eljussak a megígért legutolsó mondatig, Poncius Pilátusról, Júdea ötödik helytartójáról...

HONTALAN Eljutott?

Odakintről mind erősödő lárma szűrődik be

MESTER Eljutottam! (*Csend, fülel*) És utána... Kiléptem az életbe. A kézirattal. És ezzel, hát ezzel véget is ért.

Hirtelen rendkívül hangosan megszólal a riasztó, óriási hangzavar támad odakint, női sikolyok, lábdobogás, röhögés, pokoli ricsaj; a lámpák villogni kezdenek, a Mester sápadtan feláll, az erkélyajtóhoz hátrál, majd kilép a sötétbe

HÚSZ

Margarita lakásában

NATASA (*belép, hatalmas cekkert cipel*) Asszonyom! Asszonyom, hol van?

MARGARITA Ne kiabálj, mert még megijesztesz. (*Kombinéban kikönyököl a mennyezet alatti beéptett szekrényből*)

NATASA Mit csinál odafent?

MARGARITA Mit. Keresem a kincseimet.

NATASA (*leteszi a szatyrokot*) Képzelje, asszonyom! MARGARITA (*felzokog*) Itt a krumpli! (*Előveszi a penészedő krumplikat*) A jaltai vonatjegy! És a megpörköltödött kézirat... (*Hüppög*)

NATASA Tiszta penész a krumplija! De hallgasson csak meg...

MARGARITA (*elsírja magát*) Van nálam szerencsétlenebb a világon, Natasa, van?

NATASA Mit mond, asszonyom? Itt él Moszkva közepén, egy kis palotában, fiatal és szép, ráadásul gazdag, és a férje elkényezteti. Nem ismeri a sorban állást, a társbérlet borzalmait, az elromlott benzinfőzőt...

MARGARITA Olyan vagy, mint egy szeminárium! Mintha ezen múlna a boldogság!

NATASA (*izgatottan*) Ráadásul, képzelje csak, asszonyom, azt beszélük...

MARGARITA (*elbőgi magát*) Nem bírom! És én, én vagyok a hibás! Nem hagyhattam volna magára akkor, egyáltalán nem, éppen abban a pillanatban! Ostoba voltam, eszetlen, és elkéstem, el én, mint Lévi Máté! (*Zokog*) Ha visszacsinálhatnám valahogyan!

NATASA Másszom le, asszonyom, mert leesik. És hallgassa meg, egészen hihetetlen, hogy mi történt...

MARGARITA (*közbeugr*) Mert így fizetünk a hazugságunkért... (*Lemászik*) A titkos életért. Nincs visszaút, elvesztettem őt, nyomtalanul, végleg... Ha letartóztatták, ha száműzték is: jelt adhatna! De ez kibírhatatlan... (*Natasa vállára borul, zokog*) Nem bírom elfelejtetni, egyáltalán nem...

NATASA Minden rendbe jön, majd meglátja. De ami ezalatt történt...

MARGARITA Rendbe?! Én is éppen attól félek, hogy csak rendbe! Hiszen ezt a rendet, amiben élek, egyetlen percig sem bírom tovább! Ha megjön a férjem a kiküldetéséből, elé állok, és azt mondom neki, hogy... (*Felzokog*) Brühühüü...

NATASA Olyan rejtélyes dolgok vették itt kezdetüket!

MARGARITA Állandóan őt látom! Ahogy áll ott kétségbeesetten a kéziratával, és én meg elmegyek krump-liért!

NATASA Azt beszélük ugyanis, hogy mágikus hatalmak...

MARGARITA Milyen hatalom adhatja vissza őt nekem? Mert én azonnal, feltételek nélkül, boldogan, és...

NATASA (*ördít*) Három teherautóval szállították el a meztelen nőket a Tverszkajáról!

MARGARITA (*döbenten*) Mit mondasz?

NATASA Egy mágus. Csodaruhákat varázsolt a Varietés-színházban rájuk, ők meg erre levetették a sajátjukat. Azután meg elmúlt a varázslat, és ott álltak egy szál bugyiban, a színház előtt, a közönség meg tódult kifelé, és olyan hangosan röhögött az egész környék, hogy megrepedeztek az ablakok!

MARGARITA Natasa! Hol szedsz össze ilyeneket?

NATASA Becsületszavamra! És a szaguk, no hát azt mesélik, a mágus illatszerétől olyan rettenetesen büzlöttek, hogy még mindig szellőztetik utánuk Moszkvát.

MARGARITA (*elmosolyodik*) Te csak engem akarsz felvidítani a történeteiddel.

NATASA De ha egyszer még én is éreztem a szagukat! A friss csatornabűz ahhoz képest Krasznaja Moszkva!

MARGARITA De ugye történni fog valami? Történni kell!

NATASA Már történt is. Elvitték őket, mondom, három teherautóval a diliházba!

MARGARITA Hajnalban vele álmodtam. Intett. Hívott! Akkor pedig találkozunk, ez azt jelenti, ugye?

NATASA De a mágus, az persze felszívódott. Igaz, hogy a használt ruhákat ott hagyta, nem azért csinálta.

MARGARITA Vagy meghalok. És az is jó, mert vége lesz a kínlődásaimnak.

NATASA És mégis olyan sor áll jegyért az esti előadásra a Variété előtt, hogy a rendőröknek el kellett terelniük a forgalmat. Ha ugyan lesz előadás. Már nyomoznak is!

MARGARITA Elindulok. Elébe megyek. Natasa, most három napig, amíg Permben van az uram, most én...

Elmegyek. Nem bírok tovább itthon maradni!

NATASA Asszonyom!

MARGARITA Nem, ne is tartóztass.

NATASA Így elviszik a többivel. Legalább vegyen fel valamit!

MARGARITA Vegyek? Tényleg. Mégpedig szép leszek. Nagyon szép! Neki!

HUSZONEGY

Az oszlopcsarnokban

PILÁTUS (*tenyere közé fogja balántékát, fejét mélyen lehajtja*) Bejöhet. (*Csend, felemeli a fejét, kiált*) Nem hallanak? Bejöhet!

KAJAFÁS (*belép, meghajol*) Prokurátor...

PILÁTUS (*feláll*) Foglalj helyet, főpap.

KAJAFÁS (*elutasítóan hátralép*) Ha szabadna. A tárgyra.

PILÁTUS (*meglepetten állva marad*) Megvizsgáltam Jesua Ha-Nocri ügyét. (*Lehajtja a fejét, balkan*) Helybenhagyom a halalos ítéletet.

KAJAFÁS (*biccént*) Igen. (*Hátralép*)

PILÁTUS Várj. A négy bűnös közül kettőt, Dismast és Gestast a római hatóságok fogták el harc közben, az ő ítéletük megváltoztathatatlan. A másik kettőt, Bar-Rabbant és Ha-Nocrit azonban a helyi hatóságok fogták el, és a Szinhedrion ítélkezett fölöttük. Törvény és szokás szerint a ma kezdődő nagy ünnep, a Pászka tiszteletére az egyiket szabadon kell bocsátani.

KAJAFÁS (*vár*) Igen.

PILÁTUS (*vár*) Melyik bűnöst kívánja a Szinhedrion szabadon bocsátani?

KAJAFÁS (*csend*) Bar-Rabbant.

PILÁTUS (*balkan*) Bar-Rabbant.

KAJAFÁS Igen. (*Csend*) Bar-Rabbant.

PILÁTUS Nincs itt valami félreértés?

KAJAFÁS Nincs.

PILÁTUS Ha nincs, hát nincs.

KAJAFÁS Prokurátor... (*Meghajol, indulna*)

PILÁTUS Nem kívánok beleszólni a helyi egyházi hatóság dolgaiba, ám ha mégiscsak félreértés történne, annak megelőzése a római hatóságnak is érdeke.

KAJAFÁS Igen.

PILÁTUS Megítélésem szerint a két bűnöző cselekedeteinek súlya összemérhetetlen.

KAJAFÁS Igen.

PILÁTUS Jesua nyilvánvalóan elmeháborodott csavargó, akinek tettei és a közelmúltban kitört jerusalimai zavargások között nincs összefüggés. Bar-Rabban azonban nyíltan és többször lázított, majd pedig meggyilkolta az elfogására kiküldött katonát.

KAJAFÁS Igen.

PILÁTUS Mindezek nyomán annak lenne előnyösebb visszaadni a szabadságát, akinek kisebb a veszélyessége.

KAJAFÁS Igen.

PILÁTUS Ez egyébként Róma hivatalos álláspontja is ebben a kérdésben.

KAJAFÁS Igen.

PILÁTUS Tehát?

KAJAFÁS Nem értem. A kérdést.

PILÁTUS (*a távoli tömeg zúgása felé int*) Hallod?

KAJAFÁS Igen.

PILÁTUS Közös érdekünk... A rend.

KAJAFÁS Igen. *(Csend, majd balkan)* Kicsúfolta a valásunkat.
PILÁTUS Igen.
KAJAFÁS Tehát? *(Hátralép, csend, majd megbajol)* Búcsúzom.
PILÁTUS Búcsúzol.
KAJAFÁS Igen. *(Megbajol, elindul)*
PILÁTUS Megfulladok! *(Letépi palástját)*
KAJAFÁS *(megáll, visszafordul)* Igen. *(Csend)* Ma fülledt a levegő. *(Elmegy)*
PILÁTUS *(felordít)* Órség!

Legionáriusok berobannak

(Visszaül a fotelba, balántékára szorítja a kezét) Af-raniust. Hozzám. Azonnal.

HUSZONKETTŐ

A Varietészínház irodájában

RIMSZKIJ *(boltsápadtan)* Tudtam. Hogy ez lesz... Belőle.
VARENUHA Kiből? *(Egy kosarat hoz be, konyharubával letakarva)* És ő még mindig sehol.

Megszólalnak a telefonok, rendszertelenül, de folyamatosan csengenek

RIMSZKIJ Ne vedd fel! Nem bírom tovább!
VARENUHA *(elolvassa a konyharubára tűzött cédulát)* Kóstoló... Voronyezsből.
RIMSZKIJ Szembe kell néznünk... Hogy vinne el az ördög!
VARENUHA *(óvatosan félrehúzza a konyharubát)* Véres... Májas... Oldalas...

A telefon nyávogásszerű hangokat ad

RIMSZKIJ *(az ablakhoz lép, kinéz)* Már lovas rendőrök tartják fenn a rendet. Ha így folytatódik, a pénztárhoz ki kell rendelni a katonaságot.
VARENUHA Pedig nyitnunk kell.
RIMSZKIJ *(kiordít)* Bánya!
VARENUHA Ne ordíts. Beszállították a diliházba. Kilenc teleföntáviratot tudósított a voronyezsi ál-Lihogyev fokozatos átváltozásáról. A tizediket pedig arról, hogy a félreértések tisztázódtak, a disznóölés elől elködörgő sertést visszaadták gazdájának... *(Rámered a kosárra)*

RIMSZKIJ Referálnunk kell. *(Homlokát törli)* Műsor-igazgatóság, Szórakoztató Főosztály, Népművelési Bizottság, Idegen-ellenőrző Hivatal... *(Felemeli a telefon)*

HELLA HANGJA *(búgva a telefonból)* Édes Rimszkijem...
RIMSZKIJ *(lecsapja)* Nem! Velem nem lehet... *(Újra felveszi)*

HELLA HANGJA *(búgva)* Te csak ne telefonálj, a szív-tipró öltönyödben...

RIMSZKIJ *(ordít)* Elvtársnő, ne tréfálkozzon! Mi köze ehhez az öltönyömnek? Mondja inkább a nevét és telefonszámát!

HELLA HANGJA Csacsikám, fogadj szót, mert megjáród! *(Kattanás)*

RIMSZKIJ *(homlokát törli)* Nekem kitűnőek az idegeim... *(Keze reszket)*

VARENUHA Nyitnunk kell! Már másfél órája kellett volna!

(Elindul az ajtó felé) Megyek. Nyitok.
RIMSZKIJ Előbb telefonálok... *(Felemeli a kagylót)*
VARENUHA *(kinyitja az ajtót, hatalmas szélvihar söpör végig az irodán)* Nyitni...
RIMSZKIJ Várj! *(A hatalmas szélviharban megmoccan, mintha őt is felkapná a légáram, majd a széken ott marad az üres öltönye)*

Varenuha döbbenten nézi, majd rácsapja az ajtót, kívülről nekitámaszkodik

NYOMOZÓ *(mosolyogva szembenéz vele, míg munkatársai éppen átkutatják a titkárságot)* Mi folyik itt önöknél, polgártársak?

VARENUHA *(sápadtan támaszkodik az ajtónak)* Kérem... *(Kinyitja a száját, de akaratlanul dalra fakad)* „Óh, mily csodás-szép tengerünk a Bajkál!...”

NYOMOZÓ Ne nehezítse meg a helyzetüket. A kihallgatásokat megkezdtük. Mindjárt nyomon leszünk. Feleljen: ki ragasztotta át éjszaka a plakátokat? Kinek állhatott érdekében a nyomok eltüntetése?

VARENUHA *(beszélni kezdene, de énekel)* „Mint himbálják hullámai a sajkát...” *(Kétségbeesetten integet)*

NYOMOZÓ Ha azt hiszi, hogy nem tudjuk szóra bírni, nagyon téved. A szemtanúknak is nyomában vagyunk. Hol van Lihogyev igazgató?

VARENUHA *(előhúzza a kosarat)* „Hej, barguzin-szél, kavard a vizet...”

NYOMOZÓ A lakásán nincs, munkatársai állítólag tegnap reggel óta nem tudnak róla, a nyomok szándékosan összekuszálva. Kitűnő munka, akárki végezte is! Feleljen!

VARENUHA *(beszélni kezdene)* „Utunk messze immár nem vezet...”

NYOMOZÓ Így is jó! Akkor pedig azonnal mutassa meg a szerződésüket! Gondolom, szerződés nélkül még maguknál sem léphet fel senki.

VARENUHA *(rémülten bólint, egy dossziét tesz a nyomozó elé)* „Blam-blim-bla-blamm!”

NYOMOZÓ *(belelapoz)* Mint a könyvelésen. Még az iktatószámokból sem derül ki! Ez aztán hivatali fegyelem! Csak éppen melyik hivatalé, elvtárs? *(Földhöz vágja a dossziét)* Adja elő!

VARENUHA „Blam-blim-bla-blamm!”

NYOMOZÓ További előadásokról természetesen szó sem lehet. Hiszen még a mágus nevét sem sikerült megállapítani! A kihallgatottak ellentmondásokba keverednek: Faland, Volend, Fakand, Waland... Az Idegen-ellenőrző Hivatal nem ismer ilyen nevű külföldit. Itt pedig egy egész színházi személyzet képtelen visszaemlékezni arra, ki is okozta a szovjet könnyűműfaj páratlan botrányát?! Hogy létezhet ilyesmi, polgártárs?

Varenuha széttárja karját, a következő strófával küszködik, igyekszik visszatartani

(Félretolja Varenuhát az ajtóból) Ez a gazdasági igazgató irodája?

VARENUHA *(kétségbeesetten elé áll)* „Bajkaaaál...”

NYOMOZÓ Nocsak, bűnpártolással is foglalkozik, Varenuha adminisztrátor? Kitűnő! Lassan kirajzolódik az egész bünszövetkezet. Saját érdekükben is jobb, ha beismerő vallomást tesznek. *(Megragadja Varenuhát)* Mert addig innen nem megyünk el, amíg a felelősöket meg nem találtuk, és át nem adtuk az il-

letékes hatóságnak! *(Feltépi az ajtót)*
RIMSZKIJ ÖLTÖNYE *(ül az íróasztal mögött, és telefonál)*
Igen, a tegnap esti bevétel annyi, mint huszonegyezer-hétszázötvenegy rubel, amelynek átutalásáról intézkedni fogok...
NYOMOZÓ *(kissé sápadtan)* Ha befejezte a mutatóványt, hasbeszélő... *(Lassan megközelíti az öltönyt)* Akkor talán velünk is elszámolhat... *(Fegyvert ránt)*
RIMSZKIJ ÖLTÖNYE Ne zavarjanak! Dolgozom!
NYOMOZÓ *(hirtelen mozdulattal megragadja a zakót, az a kezében marad, majd utánaröppen a nadrág)* Letartóztatom...
RIMSZKIJ ÖLTÖNYE *(röhög)* Kitűnő! Egyenesen egy konfekciót? Nevetséges. *(Röhög)*

HUSZONHÁROM

Az ötvenes számú lakásban.

Csengetés

HELLA *(kályhaezüstbe „öltözve” ajtót nyit)* Maga az? No, kerüljön beljebb, ha már egyszer becsöngetett.
SZOKOV *(döbbenet nēzi a fēmesen csillogó nőt)* Jó napot. Okvetlenül beszélnem kell a művész polgártárssal.

Megszólal a telefon

HELLA Bocsánat. *(Felveszi, belebűg)* Tessék. Jaj, igen, örömmel fogadjuk. Vendégek lesznek, természetesen. Frakk vagy szmoking, fehér nyakkendő. Igen, a szemfedő viselése ajánlott. Pontban éjfélkor, mint rendszeren. Hogyne, az első tánc az öné lesz, lovag úr... *(Csiklandósan kacag, leteszi, Szokovra néz)* Vele személyesen? Én nem vagyok jó?

SZOKOV *(nagyot nyel)* Vele.

HELLA *(végigméri)* Megkérdezem. *(Bekígyózik)*

SZOKOV *(titokban körűpillant, homlokát törli)* Micsoda bűntanya...

AZAZELLO *(bentről)* Jöjjön be.

SZOKOV *(belép, zavartan a teremé tágult szobába – bāli előkészűletek közé)* Én kérem a Varietészínház büféjének a vezetője vagyok...

WOLAND Egy szót se többet!

SZOKOV Kérem szépen... *(Körbepillant, megdöbben a templomi terítővel letakart asztal látványán, amelyen Behemót aranyozza a bajuszát)* De hiszen húsz éve vezetem.

WOLAND Soha, semmi esetre sem vagyok hajlandó akár egyetlen falatot elfogyasztani a maga büféjében!

SZOKOV Igazából nem ezért jöttem...

WOLAND Nem? Tegnap elmentem a pult előtt, és máig nem tudom elfelejteni a tokhalat és a brindzát. A brindza eredendően nem zöld, hanem fehér. Meg tudja jegyezni? A teája pedig! Saját szememmel láttam, amint egy szurtos leányzó vödörből öntötte a hideg, forralatlan vizet a szamováriba, miközben alul mérték belőle a teát! Mit tud felhozni mentségére?

SZOKOV Elnézést kérek, de nem ezért jöttem. A tokhalnak ehhez nincs köze.

WOLAND Dehogy nincs, ha egyszer bűdös!

SZOKOV Az utolsó időben csak másodlagos frissességű tokhalat szállított a központ.

WOLAND A másodlagos frissesség azt jelenti, hogy

bűdös, romlott, ehetetlen.

SZOKOV Bocsásson meg, de...

WOLAND Nem, nem tudok megbocsátani!

SZOKOV Nem ebben az ügyben jöttem! *(Sírva fakad)*

WOLAND No-no, csak eltörött a mécses... Siratja a tokhalat. De hát akkor miért jött?

SZOKOV Ön tegnap bűvészműtatóványokat végzett a színházunkban...

WOLAND Hella! Kit engedték be? A látogatónk valami bűvészt keres.

SZOKOV Vagyis... Hogy mondjam. Sötét mágiadolog. WOLAND Ja, a szökincsével van baj? Tudja, öregem, én csak látni akartam a moszkvaiakat. Minél többet egyszerre, és ehhez a legalkalmasabb hely a színház. Én nem csináltam mást, csak ültem és figyeltem, míg a munkatársaim dolgoztak. De mondja meg, ha ez bármi módon felzaklatta volna.

SZOKOV Tetszik tudni, volt az izé, hogy bankók hullottak. És a nézők összeszedték, és jöttek vele a büfébe, egy fiatalember fizet például egy tízessel, visszaadok neki nyolc ötvenet, egy másik...

WOLAND *(közbevág)* Szintén fiatalember?

SZOKOV Nem, az már lehetett vagy negyvenkét éves, meg a harmadik, egy öregasszony, szóval én rendszeren visszaadok mindenkinek, amennyi jár... Ma pedig, amikor kasszát csinálók, hát bankók helyett ásványvizes cetliket találok, meg egy méhecskét, amelyik kirepül, és megcsípi az ujjam. Százkilenc rubellel károsult a büfé.

WOLAND Hát tényleg azt hitték, hogy így lehet pénzhez jutni? Mert arra gondolni sem merek, hogy csalni akartak volna – Moszkvában!

SZOKOV Jaj, olykor pedig az is előfordul errefelé!

WOLAND Micsoda aljasság! Hiszen maga végtére is szegény ember, ugye?

SZOKOV Bizony, bizony...

WOLAND Mennyi a megtakarított pénze?

SZOKOV Hát bizony, a pénz...

Csend

AZAZELLO Kétszáznegyvenkilencezer rubel, öt különböző takarékpénztári fiókban. És otthon, a padló alatt kétszáz darab tízrubeles arany.

WOLAND Hát ez igazán nem összeg. Mondja csak, mikor fog meghalni?

SZOKOV Mit kérdez? Azt senki nem tudhatja, meg köze sincs hozzá!

AZAZELLO Ugyan már, öregem! És Newton binominális tétele? *(A gyertyába néz)* Kilenc hónap múlva fog meghalni, májrákban, a moszkvai egyes számú klinikán...

SZOKOV No de polgártársak... *(Sápadtan feláll)*

WOLAND Kilenc hónap... Ez kereken havi huszonhét-ezernek felel meg. Nem mondom, nem sok, de besztással ki lehet jönni belőle. No meg az aranyak.

AZAZELLO Azokkal nem tud mit kezdeni, mert Szokov Fokics halála után a házat lebontják, és az aranyak az állami bankba kerülnek, hetes páncélterem, negyvenes rekesz.

WOLAND Tudja, mit? Hagyja a fenébe a klinikát! Csapjon hatalmas multságot, búcsúzzon a világtól mámoros széplányok és duhaj barátok társaságában! Jobb, mint az infúzió, beöntés, biopszia, nem gondolja? No, mutassa a céduláit.

SZOKOV *(zsebéből paksamétát húz elő: döbbenet mered kezében a vaskos bankókötegre)* Nem értem...

WOLAND Azt hiszem, maga tényleg súlyos beteg.
Hella, elsősegélyre szorul a vendég.
SZOKOV (*tanácstalanul hátrál*) A tokhal, a tokhal...
(*Meghajol, elbotlik*)
HELLA (*belekarol, kivezeti*) Ne nézzen olyan csodál-
kozva a sárga szemével, Szokov.
SZOKOV (*dadogva*) A kalapom, ha szabad.
HELLA Szabad. (*Kalapot és egy kardot ad át*)
SZOKOV Ez nem az enyém... (*Visszaadja a kardot a*
csodálkozó Hellának) Viszontlátásra...
HELLA Igazán? Kard nélkül jött?
SZOKOV (*kilép, felteszi a kalapját, keresztet vet*) Auuu!

A mozdulat hatására kalapja fekete macskává változik, megkarmolja a büfés fejét, nyávogva leugrik, és elszalad

HUSZONNÉG

A Sándor-kertben.

Margarita gyönyörű ruhában leül egy padra, hunyorog a fényben

EGY FÉRFI (*elsétál a pad mellett, visszafordul, tétovázik, leül*) Hm, hm.

MARGARITA (*ránéz, mosolyogni próbál*) Hm, hm?

EGY FÉRFI (*torkát köszörüli*) Ahha, ahha.

MARGARITA (*rövid csend után*) Ahha, ahha.

A háttérből gyászzené hallatszik

EGY FÉRFI (*mintha vezényelne*) Ta-ta-taaaa-ta-ta...

MARGARITA (*folytatja*) Ta-ta-ta-taaaa, ta-ta-ta.

EGY FÉRFI (*rámosolyog*) Határozottan szép időnk van máma.

MARGARITA (*viszonozza a bárgyú mosolyt*) Egészen határozottan.

EGY FÉRFI A kontinentális fronthatások egy meleg lég-
köri ciklonnak adták át helyüket...

MARGARITA Pont olyan, mint egy éve.

EGY FÉRFI A légkör páratartalma közel van az ideálshoz,
a negyvennégy százalékpontoz.

MARGARITA Vele ültem. Ugyanitt. Ugyanezen a napon,
ugyanebben az órában.

EGY FÉRFI (*széles gesztussal*) Érti a negyvennégy szá-
zalékos páratartalmat?

MARGARITA (*közelebb húzódik a férfinhoz*) Most meg
egymagam! De ugye ha letartóztatták, ha számüze-
tésbe küldték is, azért még hírt adhat magáról? Ugye
onnan is üzennek az emberek? (*Megragadja a férfi*
karját)

EGY FÉRFI (*döbbsenten*) Mit beszél?

MARGARITA Mert azt nem tudom elhinni, hogy már
nem szeret! Ugye az nem lehet?!

EGY FÉRFI (*feláll*) Kérem, hölgyem, én itt csak napfür-
dőzöm...

MARGARITA (*hangosan*) Vagy ha meghalt, akkor
engedjen egészen szabadon! Akkor tűnjön el az éle-
tekből, az emlékezetemből, a múltamból, minden-
honnan!

EGY FÉRFI (*távolodik*) Micsoda melegfronti hatások...
(*Elmegy*)

MARGARITA Hova megy? Hiszen én magányos vagyok,
unatkozom, magában meg így ránézésre igazán
nincs semmi kellemetlen, nem ért? (*Felkiált*) Mert azt

biztosan érzem, hogy ma történnie kell valaminek!
(*Feláll, utána indulna*)

AZAZELLO (*a pad másik oldaláról, sporttáskával az*
őlében) Persze hogy kell.

MARGARITA Maga itt hallgatózott?

AZAZELLO (*a sporttáska cipzárával bajlódva*) Van is
nekem arra szükségem.

MARGARITA A temetésről jött?

AZAZELLO (*kibúzza magát fekete köpenyében*) A ruhám
miatt? Mondjuk, igen.

MARGARITA Kit temettek ilyen sokan?

AZAZELLO Részben Mihail Alekszandrovcics Berliozt, a
Tömegir elnökét.

MARGARITA Hogyhogy részben?

AZAZELLO (*végre sikerül behúznia sporttáskája*
cipzárját) Nincs meg a feje. Félórája sincs, hogy a
Tömegir előcsarnokában, ahol fel volt ravatalozva,
kilopták a fejét a koporsóból. (*Sporttáskáját a padra*
*emeli, mintha egy jókora labda gurulna benne ide-
oda*) Botrány.

MARGARITA De hát hogyan történhetett?

AZAZELLO Ördög tudja. Ugy látszik, valakinek szüksége
volt rá.

MARGARITA (*izgatottan*) És azok ott, a koporsó mögött...
Irodalmárok?

AZAZELLO Így is lehet mondani. Ha az ott, a koporsó-
ban... Holttest.

MARGARITA (*elfúlva*) Például ott megy valahol a...
Latunszkij?

AZAZELLO Balról a harmadik, mindjárt legelől. (*Felnevet*)
Ha jól hallom, gyűlöli ezt a Latunszkijt.

MARGARITA Van még egypár, akit gyűlölök.

AZAZELLO (*ujjain sorolja, míg mutatja*) Ariman,
Lavrovics, Lapsonnyikova.

MARGARITA Honnan tudja?

AZAZELLO Ugyan már, Margarita Nyikolajevna.

MARGARITA (*sápadtan*) Jól sejtettem. (*Csend*) Csak...
nem így.

AZAZELLO Fontos ügyben küldtek magához.

MARGARITA Hazamehetek még a legszükségesebbe-
kért, vagy azonnal bekísér?

AZAZELLO Mondom: fontos ügyben! (*Sóbajt*) Jaj, csak
nőkkel ne kellene szót értenem!

MARGARITA De ha nem azért, hogy letartóztasson,
akkor miféle ügyben?

AZAZELLO Estére vendégségbe kell hívnom. (*Csend*)
Egy híres idegen úrhoz.

MARGARITA (*felháborodottan*) Szóval már utcai kerítők
vadásznak a Sándor-kertben? Levágott fejek meg te-
metések ürügyén szerencsétlen nőket szolgálnak fel
gazdag külföldieknek? (*Elindul*)

AZAZELLO Ezentúl a szívügyeket bízzák Behemótra!
Neki elbűvölő modora van. (*Utánaszól*) Olyan, mint
„Poncius Pilátus lovag, Júdea ötödik helytartója”...

MARGARITA (*megdermed, megáll*) Igen.

AZAZELLO Hitetlen, mint a lovag. És késésre hajlamos,
mint Lévi Máté.

MARGARITA (*visszahátrál*) Árulja el, miféle intéz-
ménytől van.

AZAZELLO Jaj, de unalmas. A nevem Azazello. Legyen
elég ennyi.

MARGARITA Nem kérdezem, hogy honnan tud rólam,
a regényről, de mondja: róla... Róla tud valamit?

AZAZELLO Mondjuk, hogy tudok.

MARGARITA Könyörgöm, csak azt az egyet mondja
meg: él-e?

AZAZELLO Él hát, él.

MARGARITA No, hála Istennek!

AZAZELLO Megválogathatná a szavait.

MARGARITA Él, él, él! (*Felragyogva*) Bocsásson meg, de ha egyszer... Ilyen hirtelen, és ilyen hírekkel, és éppen itt...

AZAZELLO Tudna egyetlen percig hallgatni?

MARGARITA Igen, igen, mindenre képes leszek, még hallgatok is, ha kívánja, így ni, hallgatok, hallgatok, hallgatok!

AZAZELLO Szerelmes nőkhöz kandúrt vagy közvetlen beavatkozást kérek ezentúl. Ide figyeljen: az idegen, akihez meghívtam, rendkívül hatalmas, magára mégis veszélytelen, és soha senki nem fogja megtudni, hogy nála járt.

MARGARITA Mit kíván tőlem az az idegen?

AZAZELLO (*táskája cipzárjával bajlódik*) Azt majd időben megtudja.

MARGARITA Ertem. Szóval oda kell adnom magamat neki.

AZAZELLO Ilyesmiről ne is álmodjon!

MARGARITA És ott, nála vagy tőle megtudhatok valamit... Róla?!

AZAZELLO Szóval eljön?

A cipzár nem nyílik

MARGARITA Mindenhova! Érti? Elmegyek érte. Mindenre képes vagyok, ha őt...

AZAZELLO Az ördögbe! (*Kinyílik a táska, belenyúl*) Misa is nehézfejű, de maga sem könnyű eset! (*Kiemel egy aranyszelencét*) Tessék.

MARGARITA (*döbenten*) Ez mi? Színarany.

AZAZELLO Mit gondol, majd ötvözzettel dolgozunk?

MARGARITA Tisztán érzem, hogy megvesztegetnek, belekevernek valamibe, valami sötét és átláthatatlan dologba, szédülök, és mégis: igen!

AZAZELLO Tegye már el, mindenki minket néz.

MARGARITA De tudja meg, ha visszaélnék a szeretettemmel, a bizalmammal, a kétségbeeséssel...

AZAZELLO Jaj, megint a dráma. (*Dühösen felugrik*) Adja vissza, de azonnal! Elegem van! Küldjék a Behemótot!

MARGARITA Nem, nem. Most már végigjátszom ezt a komédiát, mindenre képes vagyok, ha kell, az ördöggel is cimborálok.

AZAZELLO Krém van benne. A bánat ugyanis eléggé megviselte az utóbbi időben, Margarita Nyikolajevna. A szeme körül a ráncok, a nyakán a bőr meg a cellulitisz a combján... (*Margarita pillantására*) Jó, jó, szóval ma este fél tízkor vetkőzzék egészen meztelenre, és ezzel a krémmel kenje be egész testét. Semmit se hagyjon ki, nagyon figyeljen.

MARGARITA (*elpirul*) Figyelek.

AZAZELLO Tízkor felhívom, és mindent pontosan elmondok, amit tenni kell. Bízva ránk magát, ne törődjék semmi mással, oda fog kerülni, ahova kell, semmi baja nem esik, sőt. Aztán pedig...

MARGARITA Azután?

AZAZELLO (*a temetési menetre mutat*) Auuuu!

MARGARITA (*hirtelen elfordul*) Azazello, kérem... (*Visszafordul: döbenten mered az üres padra, Azazello hült helyére*) Mégis. (*Felemeli a szelencét*) Akkor pedig... Igen! (*Kifut*)

A Tömegir vendéglőjében

NYOMOZÓ Hatóságunk természetesen osztozik becses emlékü kollégájuk elvesztése fölötti gyászukban.

LAPSONNYIKOVA A veszteségen túl a fejét... Azt még külön elvesztettük.

NYOMOZÓ Természetesen ennek kivizsgálásával sem maradunk adósak.

LAVROVICS Jaj, csak az adósságokról ne beszéljünk...

NYOMOZÓ Maga is így enyhítheti azt a kárt, amelyet valuta-bűncselekményével kívánt okozni, ha éber munkatársaim ettől meg nem kímélik.

LAVROVICS Mondja meg, mi a feladatomban. Nem fognak csalódni bennem.

ARIMAN Legalábbis ennél jobban nem.

NYOMOZÓ Minduntalan közbeszólnak! (*Csend*) Bizom benne, hogy önöket érintetlenül hagyta a veszedelmes hipnotizőr és bandája trükksorozata, amellyel megpróbálják aláásni a materialista ideológia hídfő-állásait. Hiszen éppen a maguk dolga volna a szellemi öntudat folyamatos karbantartása, polgártársak!

LATUNSZKIJ Kollégáim beszámoltak bizonyos ellentmondásos jelenségekről, magam azonban abban effélekkel még a hírhedt varietészínházbeli szeánszon sem találkoztam, hiszen ezek nekem egy pillanatig sem tűntek egyébnek, mint olcsó zsonglörködésnek, aljas hipnózisnak, az óhit görényei újabb mesterkedésének, ahogy egy ifjú és tehetséges kollégánk fogalmazott.

NYOMOZÓ Ismerjük a szimuláns költőt.

LAPSONNYIKOVA De hát mit várnak tőlünk?

NYOMOZÓ Ne vacsorázzanak.

ARIMAN Ha ezt kívánja tőlünk az ideológiai éberség, természetesen többé soha.

LAVROVICS Szegény Misa halotti tora.

LAPSONNYIKOVA Magam állítottam össze a menüt.

NYOMOZÓ Holnap reggel mind a négy napilapban hosszú és iránymutató vezércikkek fogják leleplezni a hipnotizőrt és veszedelmes bűnszövetkezetét. Munkatársaink nemcsak a szükséges információkat bocsátják rendelkezésükre, de az írás során személyes biztonságukra is felügyelnek, illetve azon lesznek, hogy az éjféle lapzártára nyomdába juttassák a kért írásokat.

Előlép egy-egy tiszt, és megáll az írók mögött

ARIMAN Éjfélre? De hiszen mindjárt fél tíz.

NYOMOZÓ Azt hiszem, valamennyien örülhetnek annak a lehetőségnek, hogy tanúságot tehetnek az utóbbi időben lanyhuló éberségük töretlenségéről!

LAPSONNYIKOVA És szegény Misa halotti torán ki képviseli a testületet?

NYOMOZÓ Kijelölt kollégáink. Akikből alkalomadtán az új vezetőség válhat. Magukon múlik.

Tisztek a kijelölt írókhoz lépnek, karonfogják őket

HUSZONHAT

Margarita lakásában

MARGARITA (*mozdulatlanul áll a tükör előtt, szinte szuggerálja a tetejére állított vekkert*) Elkészülni...

(Ledobja köntösét) Vigyázz... (Leccsavarja egyik barisnyáját) Kész... (Másik barisnya) Rajt... (Kombiné) Tűz! (Meztelenül áll a tükör előtt)

Megszólal a vekker, majd hangosan csörögve lezuban, összetörik

NATASA *(belép) Asszonyom... (Döbbenetesen megáll)*
MARGARITA Az idő! Eljött! *(Kezébe veszi a szelencét, ábítattal kinyitja, beleszagol) Bomlás, rothadás, mo-csárszag...*

NATASA Mit csinál? *(Riadtan a tükörhöz lép, összeszedi a ruhákat)*

MARGARITA Hagyd csak ott... *(Ujjával tenyerére keni a krémet, lassan és ünnepélyesen bedörzsöli az arcát)*
Éljen! Krém... *(Arca a krémtől fényleni kezd, különös ragyogással)*

NATASA *(döbbenetében mindent elejt) Asszonyom!*

MARGARITA Ugye? Ugye látszik is, amit érzek?

NATASA Szinte világít az arca! A szeme!

MARGARITA *(bekeni nyakát, vállát) Pezseg a vérem!*
A bőröm! Megszűnt a fejfájásom... *(Eltűntek a ráncok... (Megmozdul: szinte táncol) Minden porcikámban forr az öröm! Mitől ilyen vidám, ilyen könnyű minden? Nézd, Natasa: emelkedem, pirulok, fiatalodom... (Egész testét bekeni, minden tagja fénylik, ragyog, sugárzik) Szép vagyok?*

NATASA De még mennyire! És fiatal! Mint amikor magukhoz szegődtem, tizenegy éve!

MARGARITA *(szinte megemelkedik, lebegve körbejár)*
Hiszen tudtam! Ez aztán a krém! Jól sejtettem! Milyen csodálatos, milyen ragyogó lett minden!

NATASA A bőre! Hogy lett ilyen a bőre? A haja! Az egész Margarita Nyikolajevna!

Valahonnan virtuóz keringő szólal meg

MARGARITA A krém! A krém! A krém! *(Táncol) Szabad vagyok, végre szabad és könnyű! Újjászülettem, Natasa, nézd: itt az új Margarita Nyikolajevna! Hogy tetszik?*

NATASA *(összecsapja a kezét) De még mennyire! A haja! Milyen sűrű lett! Az illata! A vállát megfoghatom? (Megsimogatja) Mint a selyem...*

MARGARITA Új élet kezdődik! Most már mindig gyönyörűen és lebegve! Fent, a levegőben, érzem: csodálatos és vadonatúj élet! Végre a sajátom, az én életem! A rúzsomat, Natasa!

NATASA Rúzsot, amikor ilyen csodaszépen ragyog az ajka? *(Átadja)*

MARGARITA Neki. *(A tükörre ír) „Bocsáss meg, és felejt el mihamarabb! Örökre elhagylak, mert a sok bánattól, bajtól végre boszorkánnyá lettem! Indulok! Él boldogul! Margarita.”*

NATASA Asszonyom...

MARGARITA Rád hagyok mindent, drága Natasa: a ruháimat, a parfümöket, a férjem! Nézd: repülök... Te is látod?

NATASA Ne hagyjon itt!

MARGARITA Mindent itt hagyok! Végre! Csak most érzem, mennyire torkig voltam az életemmel! Legfeljebb annyi hiányzik, hogy nem tudtam valami komisz botránnyal emlékezetessé tenni a búcsúmat ettől a világtól!

NATASA Ennél komiszabban, hogy elrepül!

MARGARITA Mindjárt hív! És az idegen biztosan nagy-szerű ember, már tudom! *(Megszólal a telefon, fel-*

kapja a kagylót, belekacag) Azazello, jaj, drága Aza-zellóm!

AZAZELLO HANGJA Eljött az idő! Nem csalódtunk magában. Repüljön fel. Ha elszáll a Tverszkaja fölött, mondja hangosan, hogy „láthatatlan vagyok”! Azután röpködjön kissé a város fölött, hogy megszokja a légnyo-máskülönbséget, majd tartson délnek! Már várjuk.

MARGARITA Megyek!

Az ajtón betáncol egy seprű

Jó széllel délnek, teliholdkor! Agyó, világ, élj boldo-gul, Natasa! *(A seprűre száll, kirepül az ablakon)*
Elrepülök! Láthatatlan vagyok! Soha többé nem jö-vők vissza! Szabad vagyok!

HUSZONHÉT

A Tömegír egyik irodájában

LAVROVICS *(ül az íróasztalnál, lázasan veri a gépet)*
Most törlesztek! Kamatostul!

Hatalmas üvegcsörömpölés, az ablakok kivágódnak

MARGARITA HANGJA Búcsú a kártevőktől! *(Berobban az ablakon, „láthatatlanul”)*

LAVROVICS *(rémülten feláll) Elvtárs!*

TISZT Dolgozzon az író polgártárs, ne elvtársazzon!

MARGARITA *(odalép az asztalhoz, kitépi a papírt az írógépből) „Kik is azok a természetfölöttiek?” (Olvas, nevet)*

LAVROVICS Kérem, zavaró jelenségeket észlelek... *(Izzad, felugrik, bátrál)*

TISZT Ne ugráljon, értelmiségi, mert megjárja.

MARGARITA *(meghúzza a fülét) Természetfölöttiek két té, Lavrovics!*

LAVROVICS Valaki itt... Helyesírásról beszél. Nem hallja?

TISZT Baja lesz abból, polgártárs, ha az én hallásommal kíván foglalkozni, és nem a megbízatása teljesítésével!

MARGARITA *(összegyűri a papírt) Vacsoráznál, Lavrovics?*

LAVROVICS *(bátrál, bólint) Azt hittem, hamar végzek, és elérem még a tort...*

MARGARITA *(az író szájába tömi a kéziratot) A saját torodat, gonosztevő! (Felemeli az írógépet, kidobja az ablakon) Hogy megjegyzed!*

LAVROVICS Bevallok mindent! Nekem nem elég erős az osztálytudatom!

MARGARITA *(felborítja az íróasztalt, kirepül az ablakon)*
A Mesterért!

TISZT *(nézi az asztalt, Lavrovicsot) Szóval még egy szabotőr.*

HUSZONNYOLC

A Tömegír másik irodájában

ARIMAN Cukrot nem tett bele az elvtárs?

TISZT *(alázatosan kávét tesz elé) Elfogyott a cukorjegyem.*

ARIMAN És így várnak tőlünk helytállást?

Nyílik a szekrényajtó, szél fúj ki belőle

Micsoda munkakörülmények ezek?

Becsukná a szekrényajtót, Margarita azonban kilép a szekrényből, és szinte átgázol rajta

MARGARITA Kávét kérsz, címeres görény?

ARIMAN Mondja, tiszt elvtárs, szabad idejében hasbeszélő?

TISZT Nekem, kérem, egyáltalán nincs szabad időm.

MARGARITA *(fogja a kávét, Ariman arcába önti)* Tessék a kávé!

ARIMAN Árulás!

MARGARITA A csészét is kéred?

ARIMAN Itt a mi erőfeszítéseink vannak aláásva!

MARGARITA Tessék a csésze! *(Összetöri a fején)*

ARIMAN Valaki itt a maga passzivitását kihasználva csúfot űz belőlünk, nem érti?

TISZT Kérem, én mindenhez hozzájárulok, csak dolgozzon az író polgártárs!

MARGARITA *(repülő t hajtogat a kéziratból)* Nézd, Ariman, mire jók a műveid!

ARIMAN Itt, kérem, az empíriokriticizmus minősített esetével állunk szemben!

MARGARITA Minősítjük, patkány? Tessék! *(Fejére önti a tintát)* Átszíneztük a vörös kritikust! Mit szólsz a feketehez?

ARIMAN *(hátrál)* Akkor pedig... Igaza lehetett a kandúrnak. És én nem vagyok!

MARGARITA A Mesterért! *(Kirepül az ablakon)*

HUSZONKILENC

A Tömegír harmadik irodájában

LAPSONNYIKOVA *(izzad, tollát rágja)* Férfi jelenlétében nem tudok dolgozni.

TISZT Csend legyen, elvtársnő.

LAPSONNYIKOVA De ha az alkotómódszerem most közügyvé vált!

TISZT Nem felülbírálni a parancsot, végrehajtani!

Az íróasztal megmozdul, táncolni kezd, majd kilép alóla Margarita

LAPSONNYIKOVA Kérem, nem látja? *(Döbenten az asztalra mered)*

TISZT *(feláll, fenyegetően)* Figyelmeztetem, hogy itt mindkettőnk becsülete a tét.

MARGARITA Csak a férfiak jelenléte a baj? *(Kibontja a nő kontyát, összeborzolja szörnyűséges frizuráját)*

Te kis kollektivizált múzsa, Tömegír-használatra!

TISZT *(meglepetten nézi a nőt)* Figyelmeztetem, hogy nem tréfálok.

LAPSONNYIKOVA Már a hajam is égnek áll, látja.

MARGARITA *(kigombolja Lapsonnyikova blúzát, letépi)* Leleplezés! Teljes leleplezés!

LAPSONNYIKOVA Kérem, azonnal... Intézkedjen! *(Összefogná a blúzát, de hiába)*

TISZT Miféle intézkedésre vár, elvtársnő?

MARGARITA Mutassuk fel a valóságot a maga leplezetlenségében? *(Kirúgja a széket a nő alól, lebúzza a szoknyáját)*

LAPSONNYIKOVA *(védekezni próbál)* Mit bámul? Miért nem segít?

TISZT *(hátrál)* Mindig így dolgozik az elvtársnő?

MARGARITA *(fogatni kezdi a lila flanelkombinés, tundrabugyis nőt)* Te gyűrögetted a kéziratot, te esztétikai csótány? Te vigyorgtál kancsalul az én Mesteremre?

LAPSONNYIKOVA Feladom! Legyen inkább végem! Soha nem hittem az anyagelvűségben... *(Térdre veti magát, imádkozik)*

MARGARITA A Mesterért! *(Kirepül az ablakon)*

HARMINC

A Tömegír negyedik irodájában

LATUNSZKIJ *(fel-alá járva diktál)* Amennyiben pedig a veszedelmes szuggesztió áldozatait és úgynevezett tanuit nem távolítjuk el mielőbb az állam egészséges ideológiai testéből...

TISZT *(követi a diktálást, ahogy írja, ismételi)* „...Ideológiai testéből...”

LATUNSZKIJ Akkor fennáll a további fertőzés veszélye, és a kór pestisként terjedve...

Szél csap ki a kandallóból, fejjel lefelé megjelenik benne Margarita

TISZT „Pestisként terjedve...”

LATUNSZKIJ *(megáll)* Nem érez valami különöset?

TISZT *(ír)* „Valami különöset...”

MARGARITA *(fellép az asztalra, majd Latunszkij nyakába ül)* Tovább, gazember!

LATUNSZKIJ Mi történt... *(Megbillen)* A gravitációval? *(Megtámaszkodik)* A derekammal?

TISZT Mindjárt lapzártá!

MARGARITA *(két sarkával szinte „sarkantyúzza” Latunszkijt)* Diktálj csak tovább, irodalmi bandita! Majd én segítek!

LATUNSZKIJ Folytatjuk... *(Homlokát törli, nyakában Margaritával járkal tovább)*

MARGARITA Amely kórt elsősorban én terjesztem, Latunszkij...

LATUNSZKIJ *(engedelmesen)* Amely kórt elsősorban én terjesztem, Latunszkij...

TISZT *(ír)* „Amely kórt elsősorban én terjesztem, Latunszkij...”

MARGARITA *(délcegen lovagol)* „Meg a magamfajta kártevők, paraziták és férgek...”

LATUNSZKIJ Meg a magamfajta kártevők, paraziták és férgek...

TISZT „Meg a magamfajta kártevők, paraziták és férgek...”

MARGARITA Akik csak azért születtünk, azért élünk, hogy elüldözzük az igazi tehetséget!

LATUNSZKIJ Akik csak azért születtünk, azért élünk, hogy elüldözzük az igazi tehetséget!

TISZT „Akik csak azért születtünk, azért élünk, hogy elüldözzük az igazi tehetséget!”

MARGARITA A Mestert! *(Hatalmasat üt Latunszkij fejére, majd az összerokadó férfi válláról az ablakra lebben, és elrepül)*

HARMINCEGY

A magasban

MARGARITA Jaj, de csodálatos! Moszkva olyan fényes

és kicsi, mint egy szkarabeuszbogár! És a telihold hol alattam, hol fölöttem, mintha táncolnánk! Még magasabban vagyok! Az egész világ itt szikrázik a lábam alatt, és én csak tovább emelkedem, emelkedem... A testemet pedig csodálatosan simogatja, mosdatja, körbefonja a holdfény...

AZAZELLO (*lentről*) Erre, szépséges királynőnk!

MARGARITA Megyek már! Milyen finoman, könnyen fordul a seprűm! Mint égi szánkó siklik és ringat. Édes Azazello, elég komisz voltam az imént?

AZAZELLO (*lentről*) Behemótnak is becsületére vált volna! A messire nevében is köszönjük rögtönzött empíriokriticizmusát!

MARGARITA Hol van, Azazello, csak a hangját hallom!

AZAZELLO Itt a kapualjban. Szadovaja 302/B, de úgyis itt teszi le majd a seprű.

MARGARITA (*lebuppan*) Mit keresnek itt ezek a férfiak minden lépcsőfordulóban?

AZAZELLO Ne is törődjön velük, csak a dolgukat végzik.

MARGARITA Micsoda disznóság!

AZAZELLO Félreértett, nem vizelnek, hanem utánunk kémkednek.

MARGARITA De hiszen ez undorító!

AZAZELLO Induljunk erre, végig a hosszú oszlopcsarnokon, majd felfelé ezen a márványlépcsőn.

MARGARITA Hogy fér el mindez egy egyszerű moszkvai bérházban?

AZAZELLO Nagyon egyszerűen. Az ötödik dimenzióban fér el a moszkvai bérház is. Csak éppen onnan kell közeledni. Most pedig kövessen. A szökökutakon és függőkerteken túl már nagyon várják a királynőt. Ugye kitalálta már, ki a házigazdánk?

HARMINCKETTŐ

Az ötvenes számú lakásban – mint hatalmas teremben.

A tér hatalmasnak tűnik, de még csak gyertyák világítanak, míg a távoli falakon, oszlopokon báli díszítés körvonalai sejthetők

WOLAND (*gyertyák között ül, hatalmas tölgyfa ágyon*) Sakk a királynak.

HELLA (*különös kenettel érkezik, leteszi az ágyra, rálehel – ettől azonnal izzani, fornni, bugyogni kezd a főzet, majd kenegeti vele Woland térdét*) Közelednek.

BEHEMÓT (*aranyozott bajuszával piszkálja a sakktabla figuráit*) Sakk? Jól hallom? Nem, biztosan nem hallom jól. Vagy ha sakk, akkor nem a királynak. Ha pedig a királynak, akkor nem lehet sakk.

WOLAND (*felszisszen a forró kenőcstől*) A király a g2-esen áll, a két tiszt pedig...

BEHEMÓT Odavagyok, messire. A király nincs a g2-esen!

WOLAND Már megint mit csinálsz, te alávaló? Nézd meg, még a tiszt is eltakarja az arcát, te pedig nem szégyelled magad?

MARGARITA (*távolból*) Igen, Azazello, már régóta tudom, hogy más nem segíthet abban, hogy visszaszerezem a boldogságomat.

AZAZELLO Erre jöjjen, ahol a gyertyák égnek. Remélem, szereti a sötétet.

WOLAND (*balkan*) Igen, ez Margarita királynő. (*Odafordul*) Üdvözlöm, királynőm, és kérem, bocsássa meg házias öltözékemet.

MARGARITA Felség. (*Elegánsan meghajol, majd meglepetten néz Hellára, a kandúrta, a lobogó gyertyákra*) Nincs itt mit megbocsátani.

BEHEMÓT Akkor én már nem is szabadkozom... (*Keresett eleganciával pukedlizik, a kezében tartott futó elugrik az ágy alá, kecsesen utánamászik*)

WOLAND Ennyien volnánk. Azazello, akivel már megismerkedett, a mérgező és ellenállhatatlan csodálény: Hella, Behemót barátunk (*Az ágyra üt, lentről felnyög a macska*) és jómagam. Kis létszámú, vegyes és elragadó társaság. (*Újra az ágyra üt*) Bújj ki! A játszmát abbahagyjuk.

MARGARITA (*a sakktablára néz*) Semmi esetre se hagyja abba...

AZAZELLO (*súgva*) Messire...

MARGARITA (*súgva visszakérdez*) Messire? (*Hangosan*) Messire! Azt hiszem, különösen érdekes logika működik ilyenkor.

WOLAND Nem tagadom, bemelegítésként a legdémonibb kombinációkat is kipróbáljuk. Előbb a táblán, azután a világon. Vagy fordítva. (*Leszól az ágy alá*) Meddig tart még ez a cirkusz? Bújj elő, te átkozott!

BEHEMÓT (*az ágy alól*) Nem találok a futót. Elgurult valahová, és helyette csak egy fürdőruhás varangy akadt a kezembe, meg egy kétkötetes regény valami Karamazovtól.

WOLAND Azt hiszed, a Varietészínházban vagy? Ha nem jössz elő, úgy tekintem, hogy feladtad a játszmát!

AZAZELLO (*körbemutat a homályos teremben*) Messire minden évben bált ad. Úgy hívják: a Tavaszi Telihold Bálja, máskor meg a Száz Királyok Báljának mondják. Igazán válogatott vendégség érkezik, valamennyien hatalmasak és emlékezetesek voltak a maguk idejében, de persze semmi sem mérhető a vendéglátó messire hatalmához...

WOLAND Ez szükségtelen hivalkodásnak hangzik, Azazello. Híveink. Elevenen tartjuk az emléküket, ennyi az egész. Nekik még volt formátumuk a bűnhöz. És a bűn is emberi arcot viselt még, nem például államit. Mi adunk valóságos kiterjedést a létezésnek, ha érti, amit mondok.

AZAZELLO Messire tehát nemcsak hűséges egykori követőihez, de persze másféle hűsége következményeként agglegény. Míg persze bálkirálynőre, amolyan gyönyörűséges háziasszonyra neki is szüksége van...

MARGARITA (*izgatottan*) És én? Éppen én?

WOLAND Az a hagyomány alakult ki az utolsó pár évezredben, hogy a bál háziasszonyát mindenképpen Margaritának kell hívni, másrészt pedig okvetlenül a bál helyszínén kell születnie. Moszkvában százhuszonegy Margaritát találtunk, de a szigorú testi és lelki feltételeknek egyedül maga felelt meg.

MARGARITA Éreztem! Tudtam!

WOLAND Nem utasítja el tehát a háziasszonyi tisztet?

MARGARITA Nem! Nem utasítom el.

BEHEMÓT Hurrá! (*Kimászik az ágy alól, bundája teljesen poros, nyakában azonban fehér frakknyakkendő díszeleg, mellén pedig színbázi látcső*) Éljen a bálkirálynő!

WOLAND Mit csináltál magadból, te pojáca? Minek van rajtad nyakkendő, ha nincs nadrág? És a látcső... Maskara!

BEHEMÓT (*öntudatosan*) Macska nem visel nadrágot. Tán csak nem óhajtja, hogy még csizmát is húzzak, mint valami mesehős? De ment-e már valaki bálba nyakkendő nélkül, kérdem én. Nem vagyok hajlandó

nevetségessé tenni magamat!
WOLAND Mindig ez van, ha vesztesre áll. Ideológussá válik.

BEHEMÓT Megérteném a kifogásait, ha például megborotválkoztam volna. A borotvált kandúr ugyanis okkal megbotránkoztató. De úgy látom, itt csak belém akarnak kötni, úgyhogy komolyan fontolóra veszem, hogy ezek után egyáltalán elmenjek-e a bálba.

WOLAND Ha abba hagynád a mocskolódást, és figyelni tudnál a játékra, válaszolhatnál: feladod végre?

BEHEMÓT *(látszóvén keresztesül vizsgálja a sakktablát)* Elemezni kell a helyzetet. Amit pedig mondok, korántsem mocskolódás, ezt a hölgyek miatt le kell szögezni, hanem zárt rendszerre szervezett szillogizmusok sora, amelyekre olyan meggyőzően utal Sextus Empiricus, Martianus Capella vagy maga Arisztotelész... *(Elballgat)* Ilyen légkörben nem lehet koncentrálni. Feladom.

WOLAND Közeleg az idő, Hella! Készítetek fürdőt Margaritának!

HELLA Igen. *(Hátralép a főzettel)*

MARGARITA Ha megengedi, majd én folytatom. *(Elveszi az edényt)* Milyen forró! Szinte eleven!

Hella még egy kis tüzet fúj a főzetre, az felizzik

WOLAND Köszönöm, királynő. Némi híg lávakő a Harz-hegység mélyéből bizony jó az ízületekre. Kísérem szerint ez persze csak reuma, de én meg vagyok győződve arról, hogy egy elbűvölő boszorkány hagyta rám emlékül ezt a fájdalmat, akivel 1571-ben találkoztam az Ördögsziklán. Ismeri?

MARGARITA *(kenegeti Woland térdét)* Persze. Még a német eredetiből. Nagyon fáj?

WOLAND Az emlék. Az fáj. Az efféle tünetek persze elmúlnak három-négyszáz év alatt szinte maguktól is, és akkor majd fájni sem fog.

MARGARITA És azért lesz fájdalmas igazán.

WOLAND Maga nemcsak bátor és gyönyörű, de bölcs is. Veszedelmes kombináció. És csak hozzánk méltó.

AZAZELLO Közeledik az éjfél, Messire.

WOLAND *(feláll)* Helyes. Margarita, köszönöm. Mostantól pedig ne lepődjön meg semmin, és semmitől se féljen, amit majd látni fog. Mint egy elsőbálos, adja át magát, de ne adja oda egészen. Ha szereti a sötétet, itt lesz mit szeretnie.

HELLA Kész a fürdő, királynő.

MARGARITA De jó! *(Hella kinyitott tenyere alá lép, amelyből vörös folyadék permetezi végig)* De hiszen ez... Vér!

AZAZELLO Mégpedig friss! Ne féljen semmitől, mint messire mondta, de arra ügyeljen, hogy csak vizet igyon, se vért, se pezsgőt, még gránátalmaszörpöt vagy lávát se, hogy végig bírja.

MARGARITA *(kilép Hella tenyere alól, levelekbe csavarják)* Miféle illat ez?

HELLA Húsevő növények kigőzölgése, felbomló lelkek illataromája.

AZAZELLO Ragyogni fog ettől, gyönyörű lesz, és minden hódolat központjává válik! *(Legyezi)* Figyeljen majd a vendégekre, senkit se hanyagoljon el, de senkit ne részesítsen oktalán előnyben. Mindenkit szeretnie kell, mindenkinek juttasson legalább egy főhajtat, egy futó mosolyt, egy szót, hogy könnyen viseljék a következő évszázadokat!

BEHEMÓT *(letérdel Margarita elé, lábát masszírozza)*

Jól csinálom, ugye? És rám figyeljen, csak rám, mert én adom meg a jelet a bálra! Világos? Én, én, én!

HARMINCHÁROM

„A Sátán bálja”

BEHEMÓT *(elordítja magát)* Kezdődik a bál!

A gyertyák birtelen kialszanak, fényesség támad hatalmas árnyékokkal, míg minden irányban kitárulnak a terek, és elegáns vendégek sokasága közeledik Margarita felé. Margarita felsikolt, elájul

AZAZELLO Eddig jó. *(Repülőst tart villámgyorsan az orra alá)*

BEHEMÓT Jó hangom van, igaz? *(Skálázgat)*

MARGARITA *(lassan kinyitja a szemét)* Köszönöm, csak magamhoz akartam térni. Egy rövid ájulás ennek a legjobb útja.

A zenekar virtuóz keringőbe kezd

AZAZELLO Üdvözölje először a karmestert, csaknem eleped egy biccentéséért!

MARGARITA *(odakiált)* Üdvözöljük, maestro! Mit hallunk ma este?

MAHLER Ami az átkozott Bécszet érdemtelenül túléli... *(Beint: keringő)*

MARGARITA *(Azazellóhoz)* Ki ez a szemüveges kis démon?

BEHEMÓT Gustav Mahler. Toscaninit csúz bántja. Így kezdődött New Yorkban is a karrierje.

Virtuóz hegédűszóló

MARGARITA Játsszani is tudnak errefelé.

AZAZELLO Ő régi ismerősünk. Már életében is alkalmaztuk.

MARGARITA Paganini.

BEHEMÓT Maga kínosan művelt.

AZAZELLO Tovább, királynő, a többi zenekarhoz!

Fergeteges dzsessz hallatszik

MARGARITA Hogy került ide ez a banda?

BEHEMÓT Magam hívtam személyesen mindenkit.

Három földrész alól. Hát ki tudta volna lemondani?

MARGARITA Feketék! Még soha nem láttam feketét Moszkvában.

AZAZELLO Louis Armstrong és válogatott legényei!

BEHEMÓT Mit üzen neki felséged?

MARGARITA *(odakiált)* Fiaim, csak improvizáljatok!

ARMSTRONG *(trombitájával meghajol)* Úgy lesz, szépséges First Lady!

AZAZELLO Javíthatatlan republikánus.

MARGARITA Van még zenekar?

BEHEMÓT Már csak nyolc. De Bach is, Schönberg is, Dunajevszkij is várhat. Érkeznek a vendégek, fogadnia kell őket!

AZAZELLO *(eligazgatja Margaritát)* Álljon ide, a térdét fogják megcsókolni a meghívottak, helyezze a lábát erre a párnára, és megtámaszkodhat az oszlopban... De gyönyörű! Színtiszta árnyék!

MARGARITA *(szoborszerűen, ragyogva áll)* Bírni fogom?

BEHEMÓT Sajnos most még én sem helyettesíthetem,

de támogatásomról biztosíthatom.
MARGARITA (*elképedve mered a bejáratra*) Hogyan érkeznek? Koporsókból szállnak ki, szemfedőkkel, urnákból? És ruhatárba teszik az akasztófákat, spanyolcsizmákat, hóhérbárdokat?
AZAZELLO Előítéletek nélkül fogadjon mindenkit, kérem. Mégsem érkezhetsz mindenki taxival ilyen távolságból.
BEHEMÓT Bundámban olykor megkapaszkodhat. Természetesen varázsereje van, no és a legújabb modell. Műszörme persze, hogy az állatvédőknek se legyen kifogásuk.
AZAZELLO Hallgass már, közelednek az első vendégek... Éjfélig tíz másodperc van, és éppen akkor kell ideérniük.
BEHEMÓT (*az első vendéghez*) Olé! El vagyok ragadtatva...
AZAZELLO (*hadarva, Margaritának*) Jacques úr a feleségével. Kítűnő pénzhamisító, elsőrangú hazaáruló és ígéretes alkimista. Persze csak akkor tett szert némi hírnévre, amikor megmérgezte a király szeretőjét...
MARGARITA Köszöntjük... (*Üdvözli*)

A vendégek letérdelnek elé, és megcsókolják térdét

AZAZELLO A királynő el van ragadtatva! (*Irányítja a vendégeket Margarita elé és tovább*)
BEHEMÓT Mindannyian el vagyunk ragadtatva.
AZAZELLO (*hadarva, ahogy közelednek és köszönnek a vendégek*) Róbert gróf, régi kedvencünk, aranycsináló, és ő éppenséggel a királynő szeretője volt, amikor megmérgezte a feleségét... Tofana úrnő nápolyi és palermói fiatalasszonyok megmentője, már akik megunták a férjüket, és pár csepp elixírral átsegítették őket a túlvilágra, szerencsére persze nem hozzánk, az unalmas balekokat.
MARGARITA Miért viseli azt a szalagot a nyakán?
AZAZELLO Óh, csak a börtönbeli események következménye, mivel őrei férfiszolidaritásból megfojtották, egyébként híresen szép nyaka volt.
MARGARITA Mi lesz, ha fáradok?
BEHEMÓT Hella majd lemosdatja friss vérrel, egyébként fel fogja villanyozni a sok kolléga!
HELLA Minden alkalommal új életre támad. (*Rámosolyog Margaritára – most az egész nő ünnepien áttetsző és kocsonyás, mint egy medúza*)
AZAZELLO Most jönnek a bál büszkeségei: itt van a mi szeretett Danténk, térképész és cselszövő, mosolyogjon rá kissé! Látja Messalinát? Új barátja kíséri, és máris itt jön a jó Caligula, csak a lovát sajnálja, akit odafent vetek magukhoz. Üdvözöljük, Swedenborg... Fecsegő és hazudós kissé, de kedves.
MARGARITA (*gépiesen*) El vagyok ragadtatva... Érezze jól magát... El vagyok ragadtatva...

A háttérben pezsgők durrannak, pobarak csilingelnek, fergeteges zenére táncolnak a különös párok

BEHEMÓT (*ordít*) A királynő el van ragadtatva! Igen, a királynő magától is el van ragadtatva! (*Közlekedési rendőrként irányítja az érkezőket*)
AZAZELLO Egy mosolyt a nagyszerű Rudolf császárnak, varázslatától Prága még most is koldul, ott pedig fülét befogva Liszt közeledik, nem szereti a konkurenciát, intsen neki, királynő! Ő azonban régi barátunk, pompás nyilvánosháza volt Strasbourgban, ez a gáláns ficsúr pedig elcsábított szerelmét adta el egy jó hírű bordélyba.

MARGARITA Üdvözöljük... El vagyok ragadtatva... Érezze jól magát...
BEHEMÓT Most figyeljen, felség, most közelednek kedvenceink, a hamiskártyások, a politikusok, a pederaszták, a besúgók, kerítők, cenzorok és kalózok...
AZAZELLO A bál törvényei itt is érvényesek, rövidesen apadni fog az érkezők hulláma, még a vámpírokat köszöntse személyesen, majd pedig a mindig éhes hullazabálókat, mosolyogjon a hamis apácákra, még egy fintort a liliomtipróknak, rablólovagoknak, jegyüzéreknek, csecsemőgyilkosoknak, titkosügynököknek...

MARGARITA Szédülök... Nem bírom. Feldagadt a térdem.

Hella mosdatja

BEHEMÓT Szívesen kölcsönadnám a saját térdem, királynő, de a héten még nem gyantáztattam.
AZAZELLO (*karját nyújtja, lesegíti Margaritát*) Messire jelt adott, lassan teszünk egy kört a mulatozók között, mosolyogva, ide-oda biccentve, ragyogva és finoman flörtölve, ne feledje, itt mindenki a maga egészségére iszik, azt képzelem, hogy magával táncol, és mindenkinek a maga mosolya lesz a legfontosabb emléke a következő évszázadokra, ha nem éppen évezredekre.
MARGARITA Félek, hogy a mosolyomon is látszik, hogy fáradok...
AZAZELLO (*vezeti a mulatozók között*) Gondoljon arra, akiért ezt is vállalja, szépséges királynő! (*Csend*) Látja, a pusztá emlékek máris átsugárzik az arcán, erőt ad, és akkor erre kanyarodhat: abban a szökőkútban francia konyak buzog, mellette osztrigákra permetez átható citromeső, amitől hunyorogni kezdett, az csak a lazac visszfénye, pedig igazán eltompíthatná a pármái sonka alól világló dinnye, de ezek még csak nem is az előételek, miránk másféle ínycségeket várnak, most azonban lépjen fel erre az emelvényre a Behemóttal, míg nekem a messire mellett van dolgom.
BEHEMÓT Ha nem lennék ennyire elfoglalt, most bizonyosan táncra kérném, Margarita királynő, a magunkfajta híresen jól mozognak, de hát erre egy másik alkalmat kell majd találnunk, remélhetőleg még ebben az időszakításban.
MARGARITA Csak nem teszed nekem a szépet, te kandúr?
BEHEMÓT Mi is az, hogy kandúr? A férfi fokozása, mondhatnám: legfelső foka.

Hatalmas gongütések, a zene birtelen abbamarad

WOLAND Minden beteljesült, igaz?

Hirtelen balálos csend lesz

AZAZELLO (*sporttáskájának cipzárjával bajlódik*) Mindjárt, messire.
HELLA (*egy aranytálcát tart Azazello elé*) Ide, Azazello.
WOLAND Ami pedig felfoghatatlannak tetszett. Pedig nem is felfogásunkkal volt baj, hanem a hozzá vezető logikával. Igaz, Mihail Alekszandrovics?
AZAZELLO (*végre kinyitotta a sporttáskát: Berlioz fejét emeli ki belőle, és a tálcára teszi*) Ezek a mai cipzárak...
BERLIOZ FEJE (*élettel telik meg, pislogni kezd, majd riadtan körülnéz*) Ne éljen vissza a helyzetével, konzultáns. Nem elegáns.
WOLAND Kítűnő! Ez szinte úgy hangzik, mintha felfogott

volna valamit abból, amit lát.
BERLIOZ FEJE Volt más választásom?
WOLAND Milyen földhözragadt! Csak a nyers, érzéki tapasztalatnak hisz! Bár legalább mégsem dolgoztak hiába Annuska, a villamosvezető és a többiek.
BERLIOZ FEJE De a meggyőzésnek más útját is választotta volna, legalább ennyit ismerjen el!
WOLAND Úgy van. Ha éppen nem magával állok szemben. Hiszen én szépen kértem, hogy higgyen nekem, és még csak nem is annyit akartam megértetni, amit itt és most látnia kell. Mindennek csak a lehetőségét. És még ezt sem akarta.
BERLIOZ FEJE Végül is a tapasztalat cáfolata ugyancsak tapasztalat. *(Lemondóan)* Empirizmus és empiriokriticizmus ezek szerint egy és ugyanaz. Péterváron kezdhetik előlről az egészet.
WOLAND Úgy is mondhatjuk, mindenkinek a saját hite szerint adatik. Legyen hát így! Ön a maguk fantáziátlan nemlétébe távozik, én pedig örömmel iszom a létre, a teljes létezésre, minden árnyékával és dimenziójával, arra tehát, amiről fogalma sem lehetett, abból a serlegből, amivé koponyája lesz.

Azazello egyetlen mozdulattal felnyitja a koponyát, amely aranyserleggé változik, s teletölti sűrű, vörös folyadékkal

MARGARITA Mi történik... *(Elsápad, megtántorodik)*
BEHEMÓT Ne féljen, királynő!
WOLAND Egészségükre, hölgyeim és uraim... *(Iszik)*
MARGARITA Vér!
WOLAND *(átadja a serleget Margaritának)* Igyon, királynőm! A létezésre!
BEHEMÓT *(súgva)* Ne féljen. A vért már réges-régen felitta és ahová kiömlött, ott édes szőlőfürtök teremnek...
MARGARITA Egészségére, messire! *(Ajkához emeli, iszik, elájul)*
BEHEMÓT Olé!

Ebben a pillanatban kakaskukorékolás hallatszik, hirtelen elsötétül minden, hideg szél fúj keresztül az oszlopcsarnokon, eltűnnek a vendégek, s a gyertyák között újra feltárul az ötvenes számú lakás

HARMINCNÉGYPÉNT

Az ötvenes számú lakásban

WOLAND *(a sakktabla az ágyon, előtte terített asztal)*
Nos, nagyon elfáradt?
MARGARITA *(lassan magához tér a fotelban)* Ó, egyáltalán nem, messire.
BEHEMÓT Noblesse oblige. *(Egy palackból tölt Margaritának, átadja)*
MARGARITA Vodka?
BEHEMÓT *(ültében ugrik egyet)* Már engedje meg, királynő! Vodka egy hölgynek? *(Méltósággal)* Ez tiszta szesz.
WOLAND Igya meg bátran. A telihold éje ünnepi éj, ilyenkor, a bált követően szűk körben magam vacsorázom. *(Eszik)* Hogy érezte magát, bálkirálynő?
MARGARITA Hát... Ragyogóan!
AZAZELLO És mindenki el volt bűvölve Margaritától, mindenki beleszeretett! Mennyi báj, mennyi rabul ejtő

kedvesség! Elegendő számukra az elkövetkező időkre.
WOLAND Köszönöm, királynő. *(Koccint Margaritával)*
MARGARITA *(koccintás után tétovázik, majd egy hajtásra kiissza)* Óh, hiszen ez... Kitűnő! *(Kipirul, magához tér)* Ráadásul farkaséhes vagyok!
BEHEMÓT Tessék egy kis mustáros osztriga szőlővel.
HELLA Talán ha még megpirítanád és becukroznád, Behemót.
BEHEMÓT Ne taníts engem, ne taníts! Eleget ültem urak asztalánál!
MARGARITA Inkább kaviárt. *(Eszik)* Milyen különös íze van.
HELLA *(öklömnyi kaviárokat nyújt át)* Szép fogásunk volt nemrég.
MARGARITA És az ízük! Mintha az óceán pezsgőből lett volna.
WOLAND Van néhány kulináris szenvedélyünk. Tudja, valamiként el kell tölteni az örökkévalóságot, s a gasztronómia lehetőségei ezen belül igen szélesek.
MARGARITA Már jól is laktam. *(Hirtelen)* Úgy sejtem... Késő lehet.
AZAZELLO *(kinéz az ablakon)* Moszkva fölött ilyenkor már pirkad.
MARGARITA *(vár, majd halkán)* Azt hiszem, ideje hazamenni. *(Csend, feláll, tétovázik)* Igen, ideje.
WOLAND Siet?
MARGARITA Kipihenném magam... *(Csend)* Új nap kezdődik, új teendők... *(Elfordul, majd hirtelen végignézi magát)* De hiszen ruha sincs rajtam!
WOLAND Tessék. *(Kopott, peccétes háziköntöst terít rá)*
MARGARITA Köszönöm a meghívást. *(Erőt vesz magán, csend)* Igazán, messire. *(Csend)* És hát... Minden jót. *(Elindul az ajtó felé, megrázkódik a vállá)*
WOLAND Várjon.

Margarita megáll

Üljön csak vissza.

Margarita áll, nem mozdul

Nem akar valamit mondani búcsúzóul?
MARGARITA *(háttal áll, fejét rázza)* Mit mondhatnék? Nem.
WOLAND Nem?
BEHEMÓT Nem?!WOLAND Csend, kandúr.
MARGARITA *(visszafordul, könnyes szemmel)* Legfeljebb annyit, hogy ha máskor is szükség volna rám, szívesen elvállalok mindent.
WOLAND *(felemelkedik)* Ez az! Így kell viselkedni! Soha nem kér semmit. Ne is kérjen, kivált olyanoktól, akik erősebbek magánál! Ide üljön hát, büszke asszony! Én kérem. *(Hozzálép, visszavezeti)*
MARGARITA Behemót... *(A pohárra mutat)*
WOLAND Hogyne, egy macskafröccs! *(Zsonglőrmutatványként tiszta szeszt tölt)*
WOLAND Mit kíván cserébe azért, hogy háziasszony volt nálam?
MARGARITA *(iszik)* Mit is. *(Mosolyog)*
WOLAND Bátran, királynő. Tudja, milyenek a lehetőségeim.
MARGARITA Tehát csakugyan... Kérhetek valamit?
WOLAND Követelhet, asszonyom! Egy kívánságát teljesítem. *(Halkán, nyomatékosan)* Egyet.
MARGARITA Azt akarom... *(Hirtelen)* Azt akarom, hogy annak a szerencsétlennek adják vissza a fejét. Ha az

ő szürke és unalmas nemlétükbe került is, legyen vele a feje. *(Csend)*

Behemót hatalmasat sóbajt, pofákat vág

AZAZELLO Pirkad. *(Az ablakhoz lép, fejét csóválja)*

WOLAND Nem tudom, mitévő legyek. Hiszen annak még csak a lehetőségét is ki kell zárni, hogy Berlioz iránti érzései... *(Legyint)* Eh! Rongyokat! Igen, rongyokat kell szerezni, és betömködni légmentesen az ajtónyílásokat, mindent!

MARGARITA Miről beszél, messire?

WOLAND Az irgalmasságról! Hogy néha behatol a legkisebb résen.

BEHEMÓT Meg kutyaszőr. Az is jó tömködésre. Megnyúzunk egypár kutyát.

WOLAND Takarodj innét, Behemót!

BEHEMÓT Még nem ittam kávé. Hogyan mennék el kávé nélkül? *(Sértetten ül)*

WOLAND *(keserűen)* A jelekből ítélve maga kivételesen jószívú teremtés. Igaz?

MARGARITA Nem.

WOLAND Nem értem.

MARGARITA Én bizony léha és könnyelmű nő vagyok. És a kérésemet csak az indokolta, hogy míg Berlioz súlyosan bűnhődik a fejetlenségével, nála kártékonyabb gazemberek akadálytalanul viselik a fejüket.

WOLAND Értem. Miért nem ezzel kezdte?

MARGARITA Most már mindegy, tegye meg, amit kértem.

WOLAND Semmi esetre sem. Mivel Berlioz ügye, hogy úgy mondjam, más hatóságra tartozik, azoknak kell intézkedniük. És fognak is ezek után. *(Bámulja a sakkasztalát, majd maga elé húzza, elmerülten)* Biztosan.

MARGARITA Köszönöm. Akkor én most igazán elmegyek. *(Csend)* Tehát...

Behemót szomorúan fúj egyet

Minden jót mindannyiuknak. *(Indul)*

WOLAND Igazad van, Behemót. Ezen az ünnepi éjszakán nem fogunk visszaélni egy gyakorlati dolgokban járatlan ember balfogásával. Hiszen a kérése sem számít: nem énrám tartozik. *(Margaritára néz, áthatóan)* Mit kíván saját magának?

AZAZELLO Legyen magával szemben is bölcs és jó, királynő!

MARGARITA *(felkiált)* A Mestert! Hát persze, hogy őt! Csakis őt!

BEHEMÓT Na végre.

A sakkasztalán megmozdulnak a bábuk, hirtelen szél támad, valaki ott ül az ágyon, keze az egyik tisztén

MESTER Hiába. Matt.

WOLAND No, no.

MARGARITA *(odafut a Mesterhez, átöleli)* Te... te... te...

MESTER *(meglepetten)* Margó? Margó. Margó... *(Halkan)* ne sírj. Súlyos beteg vagyok. És félek. Megint ezek a hallucinációk... *(Kezével körbemutat)*

MARGARITA Nem, ne félj, én veled vagyok, itt vagyok. *(Sír)*

WOLAND No, ezt az embert jól elintézték. Egy italt!

BEHEMÓT *(kever, tölt)* Tessék.

MESTER *(döbbenet néz)* Margó.

MARGARITA *(átadja a poharat)* Igyál, kedvesem. Itt segítenek rajtad.

MESTER *(átveszi a poharat, keze megremeg, kiejti, a*

pohár összetörik) De hát te vagy ez, Margó, csakugyan? AZAZELLO Cserép! Szerencsét hoz! *(Tölt)*

MARGARITA Én vagyok, igen, én!

WOLAND Honnan jön? Ki maga?

MESTER A zárt osztályról. Elmebeteg vagyok. Egyébként pedig senki.

MARGARITA *(felsír)* Ez az ember a legnagyobb író, messire! A Mester!

WOLAND Tudja, kivel beszél?

MESTER Persze. *(Iszik, lassan magához tér)* Szomszédom a klinikán mesélt magáról. Az a költő, akivel találkoztam. Hontalan.

WOLAND Ő engem is csaknem megbolondított, annyira bizonygatta, hogy nem létezem. De maga talán elhiszi a szemének.

MESTER Nem csak a szememnek. Bár szívesebben minősíteném patogén hallucinációnak Sztravinszkij ízlése szerint.

WOLAND Ha kívánja, minősítsen annak.

MARGARITA Nem, semmiképpen sem! Hidd hát el: csakugyan ő áll előtted!

BEHEMÓT Én bezzeg csakugyan olyan vagyok, mint egy hallucináció. *(Profilba fordul)* No?

WOLAND Csend legyen!

BEHEMÓT Jó, ezentúl néma hallucináció leszek.

WOLAND Miért nevezi Margarita magát Mesternek?

MESTER Mert szeret. És mert szerette a regényt, amit írtam.

WOLAND Regényt? Miről szól?

MESTER Poncius Pilátusról.

WOLAND *(felnevet)* Csakugyan? Hiszen ez döbbenetes! Hihetetlen! Mutassa!

MESTER Nem lehet. *(Csend)* Elégettem a kéziratot.

WOLAND Már megbocsásson, de ez képtelenség. Kézirat ugyanis sosem ég el. Behemót, add elő a regényt.

BEHEMÓT *(leugrik a székről, megbajolva adja át a kéziratot, amelyen eddig ült)* Még meleg.

MARGARITA Megvan! A kézirat!

WOLAND *(átveszi a kéziratot, kopogtatja)* Igen. Minden világos.

MESTER *(körbepillant, halkan)* Éjszaka sincs nyugtom, ha süt a hold... *(Döbbenet nézi a kéziratot)*

WOLAND Rendelkezzék, Margarita. Mit óhajt?

MARGARITA *(átöleli a Mestert)* Kérem, vigyenek vissza abba az alagsori lakásba, égjen a tűz a kályhában, és legyen minden úgy, mint azelőtt.

MESTER *(megsimogatja Margaritát)* Ne figyeljen rá, messire. Hiszen ilyen nincs, szegény kislány, hiszen te is tudod, hogy nincs többé azelőtt...

WOLAND Hogy nincs-e?

MESTER Abban a lakásban biztosan régóta másvalaki lakik, nekem a klinikán bevonták az igazolványomat, és ha reggelre nem találják az ágyamban, mindenütt kerestetni fognak.

AZAZELLO Nem felejtett valamit a zsebében?

MESTER *(odanyúl)* Lehetetlen. Vagyis... *(Egy pecsétes papírt húz elő)* Tényleg. *(Olvassa)* Felújítás utáni lakáskiutalás... *(Valami kiesik a papírból)* Ez pedig? *(Kinyitja)* Az igazolványom? Benne a lakcímmel... *(Elbűlve)* Ejha.

MARGARITA Fürdőszobánk is lesz!

BEHEMÓT Ez pedig az én ajándékom. *(Ünnepélyesen előhúz hóna alól egy kórházi láztáblát)* A kórlapja. Lepecsételve, rávezetve a zárójelentés a tökéletes gyógyulásról. Dátum, pecsét, Sztravinszkij.

MESTER Nem is tudtam, hogy maga... A klinikán is.

BEHEMÓT (*megöleli a Mestert*) Végre egy ember! Mindenki tegezni szokta a magamfaját, pedig emlékeztem szerint egyetlen kandúr sem ivott brúdert senki emberfiával.

WOLAND Én pedig csak annyit mondok, hogy a regénye még sok megfélemlést fog okozni.

MESTER Jaj, az szomorú lesz, nagyon szomorú.

MARGARITA Nem, hidd el, egyáltalán nem lesz szomorú!

WOLAND Nos, Margarita Nyikolajevna, minden el van intézve. Elégedett?

MARGARITA De hiszen jobban tudja.

WOLAND Jobban, csakugyan. Hát akkor sok boldogságot!

MESTER Mit kívánt? Boldogságot?

HARMINCÖT

Az oszlopcsarnokban

PILÁTUS Jöjjön! Már vártam.

AFRANIUS Dicsőség, prokurátor.

PILÁTUS Ironikusan hangzik. Mi újság a városban?

AFRANIUS A hangulat jelenleg kielégítő. És az események ismeretében ez a legtöbb.

PILÁTUS És az átkozott Bar-Rabban? Nem ad okot aggodalomra?

AFRANIUS Mint a ma született bárány. Mindezek után érthető.

PILÁTUS Ne tévesszük szem elől.

AFRANIUS Nem fogjuk.

PILÁTUS És ő? Mondott valamit?

AFRANIUS Mondott.

PILÁTUS (*hirtelen*) Kiről is beszél?

AFRANIUS Ha-Nocriról természetesen.

PILÁTUS És mi volt az.

AFRANIUS Hogy nem haragszik.

PILÁTUS Kikre?

AFRANIUS Azt nem mondta.

PILÁTUS Agitálni is próbált?

AFRANIUS Ha csak azzal nem, hogy elmondta: az emberi gyarlóságok közül a gyávaságot tekinti a legsúlyosabb bűnnek.

PILÁTUS Igen? (*Csend*) Van még egy... Nyugtalanító mozzanat. Ez a kerláthbeli. Állítólag pénzt kapott azért, hogy házába fogadta a bolond filozófust.

AFRANIUS Csak fog kapni.

PILÁTUS Mennyit?

AFRANIUS Még én sem tudom. De a kivégzést követően este behívják Kajafáshoz.

PILÁTUS Arról értesültem, hogy ezt a kerláthbelit még ma éjjel leszúrnák.

AFRANIUS Titkosszolgálatunknak nincs ilyen értesülése.

PILÁTUS A pénzt pedig visszajuttatják a főpaphoz, azzal a felírással: „Visszaadom az átokverte pénzt.”

AFRANIUS Igen kínos botránnyá válna.

PILÁTUS Számottevő következményekkel.

AFRANIUS Ha ugyan végre tudják hajtani. Hiszen ehhez nyomon kellene követni azt az embert, megtudni, mennyi pénzt kapott, titokban törbe csalni, leszúrni, majd az összeget visszajuttatni Kajafáshoz. És mind ezt egyetlen éjszaka.

PILÁTUS Igen. (*Csend*) Igen!

AFRANIUS Értem. (*Feláll*) Tehát leszúrnák, hégemón?

PILÁTUS Le.

AFRANIUS Mennem kell.

PILÁTUS Magában van minden reményem. (*Főhajítás,*

majd távozik)

AFRANIUS Értettem. (*Katonásan megfordul, elmegy*)

HARMINCHAT

Elmegyógyintézetben, Hontalan kórtermében

HONTALAN Nini, maga az? (*Felkönyököl a sötétben*) Én meg csak egyre vártam.

MESTER (*belép az erkélyajtón*) Eljöttem. De a szomszédja többé már nem leszek. (*Csend*) Azért jöttem, hogy elbúcsúzzam.

HONTALAN Sejtettem. (*Csend*) Sőt: tudtam. (*Csend*) Találkozott... Vele?

MESTER Igen. (*Csend*) Az utóbbi időben maga volt az egyetlen ember, akivel szót értettem.

HONTALAN Tudja, mennyi, de mennyi mindent megértettem, amióta idebent vagyok? Milyen elviselhetetlenül sokat?

MESTER Akkor mégiscsak írjon. (*Csend*) Róla. Folytassa, amit én...

HONTALAN Miért, maga miért nem? (*Hirtelen*) Ja, persze.

MESTER Nekem ezentúl más dolgom lesz. Mennem kell.

HONTALAN Várjon! Még egy szót! Azt az asszonyt megtalálta? Nem pártolt el magától?

MESTER Nem. Egyáltalán nem. Sőt.

HONTALAN És ugyanolyan... Fiatal? Gyönyörű?

MESTER Ha lehet, még gyönyörűbb.

HONTALAN Milyen szép így az egész! Látja, minden jó, ha... Hogy is van?

MESTER (*lassan hátrál*) Isten veled, tanítványom...

HONTALAN Így kellett lennie. Igen, így...

MESTER (*eltűnik*) Isten veled...

HONTALAN (*hirtelen felordít*) Praszkovja Fjodorovna! (*Lámpát gyűjt*) Praszkovja Fjodorovna! (*Ordít, tombol*) Praszkovjaaa! Fjodorovnaaaa!

Kint dobogás, hangzavar, zaj a szomszédos kórteremből

(*Ordítva zokog*) Féleleek!

HARMINCHÉT

Egy jeruzsálemi teremben

NISZA De ha mondom, hogy elmehetsz.

SZOLGÁLÓ A férjednek nem ezt ígértem.

NISZA Elutazott. Én parancsolok. Eredj Enantához.

SZOLGÁLÓ Éppen Enantához. Ünnepestéjén.

NISZA Ne feleselj.

SZOLGÁLÓ Nem lesz ennek jó vége. (*Elmegy*)

NISZA (*fintorog, majd hirtelen az ablakhoz lép*) Micsoda este... (*Nyújtózik*)

AFRANIUS (*csuklyában belép az ablakon*) Egyedül vagy?

NISZA Nem volt könnyű.

AFRANIUS Legyél nagyon szép.

NISZA No, no.

AFRANIUS Meg tudod tenni? Idelent. A grotta.

NISZA Meg.

AFRANIUS Nem fogjuk elfelejteni. A férjednek sem. (*Bólint, távozik*)

NISZA Mindegy. (*Haját fésüli, kendőt vesz, majd kilép az ajtón*)

JÚDÁS *(lendületesen belépne, megdöbben)* Hova készülsz, Nisza?
 NISZA Miért akarod tudni?
 JÚDÁS De hiszen... Megbeszéltük. Ide.
 NISZA Meggondoltam magam.
 JÚDÁS Gyönyörű vagy. És visszaélsz vele. Bolondítóan gyönyörű.
 NISZA Unatkozom. Itthon.
 JÚDÁS És velem?
 NISZA És veled? A sóhajtozásoddal a teraszon? Én meg rettegjek a szolgálmótól, hogy beáru az uramnak?
 JÚDÁS Nisza! Hova indultál?
 NISZA El. *(Csend)* Ki a kertekbe, a városfal mellé.
 Hallgatni a fülemüléket.
 JÚDÁS Engedd meg, hogy elkísérjelek.
 NISZA Szó sem lehet róla. *(Indulna)*
 JÚDÁS Könyörgöm.
 NISZA És nem fogok veled is unatkozni?
 JÚDÁS Szeretlek, Nisza!
 NISZA Akkor várj meg odalent. Tudod, hol nyílik a pincénkől a grotta?
 JÚDÁS Tudom.
 NISZA Nehogy eltévedsz. Ne gyújts világot. Menj le. A legmélyére.
 JÚDÁS És te? Jössz utánam?
 NISZA Tehát a grotta. Onnan majd a vízmósáson át a kertekbe. De legyen türelmed kivárni, bármikor jövök is.
 JÚDÁS Lesz, ígérem lesz.
 NISZA Menj már.
 JÚDÁS *(megfordul, majd elindul lefelé a lépcsőn, dúdolva)* Ni-sza... Ni-sza...
 EGY FÉRFI *(hirtelen elé áll)* Mennyit kaptál?
 JÚDÁS *(hátralép a sötétben)* Nisza.
 MÁSIK FÉRFI *(mögé lép, szorosán)* Mondd meg, ha az életed kedves!
 JÚDÁS *(felkiált)* Nisza!
 EGY FÉRFI *(kés villan a kezében)* Mennyit?
 JÚDÁS Harminc tetradrachmát! Nálam van az egész!
 Vigyétek, de hagyjátok meg az életemet!
 MÁSIK FÉRFI *(elveszi az erszényt)* Harminc.
 EGY FÉRFI *(beledöfi a kést)* Tetradrachma.
 JÚDÁS *(összeesik)* Ni-sza...
 AFRANIUS *(csuklyában előlép a háttérből)* Siessetek! *(Eltűnik)*

HARMINCNYOLC

Alagsori lakásban

MARGARITA Soha még ilyen gyönyörűen nem sült a krumpli. Nézd, milyen rózsás, milyen omlós! *(Kiveszi a kályhából, tányérra teszi, a Mesternek adja)*
 MESTER *(felszítja a tüzet az irodalmi lapokkal)* Nagyszerűen égnek ezek az újságok. *(Napilapokat tesz rá)* Soha nem tudtam, hogy ennyire jók.
 MARGARITA Nem hagylak el ezentúl. Soha, soha, soha! Nem élünk többé hazugságban, az is felzabálja a lelket, mint a gyávaság! És tudom, esküszöm az életedre, a regényedre, a benne szereplő csillagjósivadékra: minden jóra fordul!
 MESTER Hát persze. Legalább olyan jóra, mint a krumpli.
 MARGARITA Nézd: rózsák. Krumpli, rózsák, regény! Mi kell még?
 MESTER Most, hogy befejeztem, felolvasom neked. És nézlek közben, itt, az oszlopcsarnokban és Jeru-

zsálemben, és a készülő viharban, ahol a prokurátort főfájás kínozza. Ebben élünk ezentúl.
 MARGARITA Öledbe hajtom a fejem, és hallgatlak. Mindörökkön-örökké téged.
 MESTER Megszomjaztam.
 AZAZELLO *(bekopog az ablakon)* Béke veletek!
 MARGARITA Jaj, egy kedves ismerős! Kér krumplit, Azazello?
 AZAZELLO *(behajol az ablakon)* Köszönöm, de nem látogatóba jöttem, hanem küldetésben.
 MESTER Hogy fellobogott a tűz.
 AZAZELLO A messire üdvözlétet küldi, és azt üzeni, meghívna önöket egy kis sétára, feltéve persze, hogy van hozzá kedvük.
 MESTER Örömet elmegyünk.
 AZAZELLO Remélem, Margarita Nyikolajevna sem vonakodik most.
 MARGARITA Hogyan is vonakodnék.
 AZAZELLO Hogyan? *(Halkan)* Mint a Sándor-kertben.
 MARGARITA Igazán elnézőbb lehetne: az ember mégsem találkozik naponta... A kedves Gonosszal!
 AZAZELLO Még csak az kéne. Jaj, majd elfelejtettem: messire ajándékot küld önnek. Egy üveg bort. *(Pókhálós, penészes flasket vesz elő)*
 MESTER Különös palack.
 AZAZELLO Ugyan, egyszerű samariai zöldüveg. Hanem ami benne van: ugyanaz a bor, amit Júdea helytartója ivott.
 MESTER Harmincéves Caecubus?
 AZAZELLO Olvassa el a regényét. Falernum.
 MESTER Jaj, csakugyan! *(Örömmel átveszi, kinyitja, beleszagol)* Micsoda illat!
 MARGARITA Legalább koccintson velünk! *(Pobarakat keres, talál)*
 AZAZELLO *(belép az ablakon)* Ennek nem állhatok ellen.
 MESTER *(ábúttal tölt)* Milyen ritka nedű! *(Az ablak felé tartja)* Mintha mindent vérszínűre festene!
 MARGARITA Woland egészségére! *(Pobarátt magasra emeli)*
 MESTER Soká éljen! *(Koccint)*
 AZAZELLO Soká! *(Magasra emeli pobarátt, iszik)*
 MESTER Ez a... *(Kiesik kezéből a pohár)* Vég... *(Megtántorodik)* De miért...
 MARGARITA Szerelmem... *(Utánanyúlna, de összeesik)* Végünk...
 AZAZELLO *(két karjával elkapja a két megmérgezettet)* Séta... A feltámadásig.

HARMINCKILENC

Az oszlopcsarnokban.

Kutyamorgás

PILÁTUS *(csend után)* Ne bánts, Banga.
 AFRANIUS *(előlép a sötétből)* Még nem alszik, hégemón?
 PILÁTUS Tavasz teliholdkor? Nem tudok.
 AFRANIUS Rosszkor jövök?
 PILÁTUS Vártam.
 AFRANIUS Igaza volt. *(Csend)* Megölték a keriatábelit. *(Nyitott tenyerét Pilátus elé tartja)* Ezt az erszényt dobták a gyilkosok a főpap palotájába.
 PILÁTUS Véres.
 AFRANIUS Júdásé.
 PILÁTUS Mennyi van benne?

AFRANIUS Harminc tetradrachma.
 PILÁTUS Csak? *(Csend)* Hol a halott?
 AFRANIUS Nem tudom.
 PILÁTUS De azt biztosan tudja, hogy megölték.
 AFRANIUS Biztosan.
 PILÁTUS Nyomozni fog?
 AFRANIUS Már megkezdtem. Júdást aligha a városban gyilkolták meg, de ugyanakkor nem is történhetett távol a várostól.
 PILÁTUS Mire alapozza?
 AFRANIUS Ünnepe idején nem lehet valakit csak úgy ledöfni Jerusalaiban. Valahová el kellett őt csalni, talán egy pincébe. Ugyanakkor a várostól távol sem történhetett, mert akkor meg a pénz nem került volna vissza ilyen gyorsan.
 PILÁTUS Nő nincs a dologban?
 AFRANIUS Lehetetlen.
 PILÁTUS És hogyan tudták bedobni a pénzt Kajafáshoz?
 AFRANIUS A palota hátába kerültek. Átdobták a csomagot a kerítésen. Éppen azzal a mondattal, amelyet korábban mondtam.
 PILÁTUS *(balkan)* Szerettem volna látni, ahogy meggyilkolják.
 AFRANIUS *(meglepetten)* Igen? *(Csend)* Rendkívüli szakértelemmel ölték meg.
 PILÁTUS Miből gondolja?
 AFRANIUS Nézze meg az erszényt. Júdás vére patakokban folyt. Tiszta, vörös, artériás vér.
 PILÁTUS Öngyilkosságot nem követhetett el?
 AFRANIUS Nem, ez teljességgel elképzelhetetlen.
 PILÁTUS Ebben a gyűlöletes városban minden elképzelhető! *(Csend)* Bármiben fogadnék, hogy rövidesen ez a hír terjed el Jerusalaiban. Sőt, a városon túl is.
 AFRANIUS Ez bizony meglehet, prokurátor.
 PILÁTUS A mondat is így hangzik majd igazán jól. És a történet is.
 AFRANIUS *(feláll, megbajol)* Értettem, hegémón.

NEGYVEN

Elmegyógyintézetben, a Mester kórtermében

HONTALAN *(zokog)* Tudtam... Magamra maradtam... Végleg...
 PRASZKOVJA *(nyugtatja)* Ivanuska... Talán jobb is így neki.
 HONTALAN Nem! Nem talán. Biztosan jobb így neki.
 NYOMOZÓ Vissza tud emlékezni?
 HONTALAN Előre. Én már csak előrefelé tudok emlékezni.
 NYOMOZÓ Természetesen, költő elvtárs...
 HONTALAN Nem! Nem vagyok költő. Soha nem is voltam.
 NYOMOZÓ De tanú! Az volt, ugye? A legfontosabb részletekben. Ha visszagondolna...
 HONTALAN Jerusalaibra, igen, a gyönyörű, gyűlöletes városra...
 NYOMOZÓ Kérem, a cionista propagandáról később. Most a gyilkosságokról.
 HONTALAN De hiszen semmiféle gyilkosság nem volt.
 NYOMOZÓ Berlioz mégiscsak meghalt.
 HONTALAN Baleset. Nem hitt Wolandnak.
 NYOMOZÓ És itt van a szomszédjában ez az ismeretlen elmebeteg. A következő áldozat.
 HONTALAN A Mester? Dehogy. Maga ment. Önként.
 NYOMOZÓ Honnan gondolja?
 HONTALAN Előtte elbúcsúzott tőlem.

NYOMOZÓ Beszélgettek?
 HONTALAN Rendszeresen. Megvolt neki Praszkovja Fjodorovna elvesztett kulcsomója. Átjárt hozzám az erkély felől. Hol este, hol félálomban vagy álomban, ahogy ráért.
 NYOMOZÓ *(nagyot sóbajt)* Itt vannak a többiek?
 PRASZKOVJA Kihallgatásukat a professzor úr még korainak tartja.
 NYOMOZÓ Akkor csak az azonosításban, ha segítenének.
 PRASZKOVJA Kétlem. *(Ajtót nyit)*

Belép Ariman, Lapsonnyikova, Lavrovics és Latunszkij ápolók kíséretében

HONTALAN Nem akarom ezeket a látogatókat! Küldd el őket, Praszkovja!
 PRASZKOVJA Nem látogatók ők már, Ivanka.
 HONTALAN Tiltakozom! Lezüllesztik a diliházat a Tömegir színvonalára!
 NYOMOZÓ Kísérje vissza a beteget.
 PRASZKOVJA Igen, az lesz a legjobb.
 HONTALAN Látjátok, kártevők? Mert nem hittetek nekem! Hát tessék! Mostantól már magatoknak se higgyetek!
 PRASZKOVJA Gyere, Ivanka. Folytatjuk a színezést.

Elindulnak, a nyíló ajtón behallatszik Varenuha szólója: „Bajkááá!...”, és bevillan két ápoló között egy üres öltöny

NYOMOZÓ Ha nem lennék tekintettel jelenlegi helyzetükre, felhívnám figyelmüket arra a felelősségre, amit a moszkvai sorozatgyilkos-banda garázdálkodásával és pokoli szeánszaikkal kapcsolatban viselnek!
 ARIMAN Igaz, hogy az egész országban összefogdosták a fekete kandúrokat?
 NYOMOZÓ Tipikus értelmiségi szentimentalizmus. Szisztematikus munkával vesszük elejét a hipnotikus szemfényvesztésnek és a bünszövetkezetek további szélhámoskodásának, maguknak meg csak a kanmacskák sorsán jár az eszük.
 LAPSONNYIKOVA Én előrebozsátánám, hogy már soha többé nem hiszek a szememnek. Most sem. Maga sincs itt. A tapasztalataimnak sem hiszek. Semminek. Nekem már jó.
 NYOMOZÓ *(felhajítja a lepedőt a Mester arcáról)* Ismerik az elhunytat?
 LAVROVICS *(döbbenet)* Mintha ő... Igen. Ő írta azt a pamfletet. Pilátusról!
 NYOMOZÓ Részleteznél?
 LAVROVICS A csempész! De ő is rajtavesztett! Ő kezdte el!
 NYOMOZÓ Pontosabban?
 LATUNSZKIJ Én mindenre válaszolok, én mindenkit felismerek, de előbb emeljék le a nyakamból a boszorkányt! *(Görnyedten körbejár)*
 LAVROVICS Nem tudom pontosabban!
 NYOMOZÓ Hogyhogy?
 LAVROVICS Én csak az állásfoglalásban kaptam szerepet. Az olvasást mások végezték.
 NYOMOZÓ Azonosítják mint író?
 ARIMAN Semmiképpen! Tagja sem volt a Tömegirnak.
 NYOMOZÓ De látták?
 ARIMAN Igen. Amikor kútmérgezett. Pilátuskodott!
 LAVROVICS Csak azt nem hittük, hogy ilyen veszedelmes a csempészárúja!
 NYOMOZÓ Tehát ismét csak az éberségük. Aminek hiánya

ebben az esetben bűnpártolásnak is nevezhető. Amíg Sztravinszkij professzor meggyógyítja magukat, mi is elkészülünk a vádirattal. Szerencse, hogy már nyomon vagyunk, és határozott intézkedésekkel elejét vettük a további bűncselekményeknek.

Tiszt bejön, szalutál, majd a Nyomozóhoz lép, sűg valamit

Még egy? Ismeretlen okból? Moszkvai fiatalasszony?

NEGYVENEGY

Margarita lakásán

NATASA (*sír*) De hát honnan tudhattam volna? Máskor is viselkedett különösen. Legutóbb csaknem meztelenül időzött a gardróbszekrényben... Jaj, drága nagyságos asszony! (*Ráborulna*)

TISZTEK (*elkapják*) A nyomokat ne érintse! Mindent a helyén hagyja!

NATASA Nagyon boldogtalan volt.

NYOMOZÓ (*belép, sietve*) Abba még Moszkvában sem szoktak belehalni.

NATASA Maguk nem ismerték az én asszonyomat...

NYOMOZÓ No, még egy misztikára hajlamos polgártársnő?

NATASA Margarita Nyikolajevna? Egy cseppet sem! Még nekem sem akart hinni, amikor beszámoltam neki a mágusról és a meztelen nők ezreiről a Varietés-színház előtt, pedig majdnem ezzel a saját két szememmel láttam.

NYOMOZÓ (*felbajtja Margarita arcáról a lepedőt*) Ej, micsoda különleges szépség!

NATASA Pedig én már akkor mondtam neki, hogy ez összefügg a pénzhamisító bandával a Szadovaján, meg az eltűnésekkel, ugyanis mi a piacon az asszonyokkal...

NYOMOZÓ Ezeket bízta a rendőrségre.

NATASA De ki hitte volna, hogy a testápoló!

NYOMOZÓ Itt halálessettel állunk szemben, nem illatszerekkel!

NATASA Ugye, milyen szép? Hát az! Az szépítette így meg! De nem úgy, ahogy egy krémnek kellene, hanem természetfölötti erővel, fiatalítóan, káprázatos hatással!

NYOMOZÓ Melyik kozmetikai cég termékéről beszél, polgártársnő?

NATASA Valami ügynöktől kapta a Sándor-kertben. Azzal kente be magát, mielőtt elrepült.

NYOMOZÓ (*sokatmondóan*) Úgy látja: szárnyai nőttek? Vagy netán propellerek keletkeztek valahol a bőrén?

NATASA Mindenét be kellett kennie velem, érti? Mindenét, azután egy telefon, és... Huss! Ki az ablakon.

NYOMOZÓ Miért nem tett erről akkor vallomást?

NATASA Jaj, ha tudtam volna, ha tudtam volna... (*Kezét tördeli*)

NYOMOZÓ Mit titkol előlünk, háztartási alkalmazott?

NATASA De hiszen megeskettett rá, hogy soha senkinek nem beszéljek róla!

NYOMOZÓ Látja, hova vezet az efféle illegális konspiráció! Saját érdekében is jobb, ha mindent bevall. Ez a bűnszövetkezet nem válogat az eszközökben.

NATASA (*felsír*) Szegény Margarita nagyságos asszony!

NYOMOZÓ Van, akinek a fejét vágják le hipnózis alatt, másokat delíriumban távoli városokban lemészárol-

tatnak, tucatszámra okoznak elmeháborodást, nem is szólva a köztulajdon szisztematikus rongálásáról.

NATASA (*térdre esik*) Vallomást teszek!

NYOMOZÓ Most nagyon okosan beszél.

NATASA Margarita Nyikolajevna rendszeresen és titokban... (*Felzokog*) Jaj, nem bírom!

NYOMOZÓ A védelmünk alatt áll.

NATASA Igen, igen. (*Sír*) Szóval nekem is tudomásom volt róla... Kezdetől! És mégsem jelentettem. (*Hüppög*) Hogy Margarita nagyságos asszony... Boldogtalan volt!

NYOMOZÓ Tréfál velünk?

NATASA És bűnös viszonyt... Folytatott... Egy férfival. (*Felsír*) Igen! Megcsalta az urát!

NYOMOZÓ A tárgyra!

NATASA Ez a tárgy. Hiszen látja: elvitte az ördög!

NEGYVENKETTŐ

A Tömegir éttermében

AZAZELLO Nem gondold, hogy legméltóbb módon mégiscsak pezsgős vacsorával búcsúzhatnánk Moszkvától?

BEHEMÓT És éppen itt, Azazello! Hiszen ha jól sejtem, ez az írók háza! Ha tudnád, mennyi szépet és jót hallottam erről a helyről! (*Hóna alatt benzinfőzőt szorongatva körülnéz*)

A vacsorázók elhülten nézik a két vendéget

AZAZELLO (*leül*) Édes borzongás fogja el a lelkem, ha arra gondolok, hogy e házban most egy eljövendő Don Quijote vagy akár maga a Faust szerzője érlelődik, mint ananász a melegházban!

A vacsorázók távolabbra húzódnak, a főpincér sápadtan a telefonhoz lopakodik

BEHEMÓT (*nehézkösen leül*) Bizony! Csak nehogy megtámadja ezeket az érzékeny melegházi növényeket valamiféle mikroorganizmus, mert az a gyökeréig elrothasztja. Még rágondolni is szörnyű. (*Benzinfőzője mögül elégedetten körbepislog*)

PINCÉRNŐ (*közönyösen leteszi eljűk az étlapot*) Kérem a tagsági igazolványokat.

AZAZELLO Elragadóan bájos hölgyem, miféle igazolványokat?

PINCÉRNŐ Nem vagyok elragadóan bájos!

BEHEMÓT Jaj, de kár.

PINCÉRNŐ Maguk írók?

BEHEMÓT Nem is akármilyen fajtaból!

PINCÉRNŐ És hol az igazolványuk?

AZAZELLO Vajon ha meg akarunk győződni arról, hogy valaki író, az igazolvány ennek a legjobb módja? Nem inkább a regényének valamelyik lapját kellene elővenni, és máris meglátjuk, íróval van-e dolgunk... Vajon Dosztojevszkijnek volt-e igazolványa?

BEHEMÓT Bármiben fogadnék, hogy nem volt.

PINCÉRNŐ De ön nem Dosztojevszkij.

AZAZELLO Ki tudja.

PINCÉRNŐ Dosztojevszkij meghalt. (*Csend*) Azt hiszem.

BEHEMÓT Tiltakozom! Dosztojevszkij halhatatlan!

PINCÉRNŐ Polgártársak! Igazolvány nélkül nem lesz itt evés!

AZAZELLO Akkor sem, ha jelentős írói gondolatok kavarnak a fejünkben?
BEHEMÓT Például az enyémbe! Nézze meg. *(Előrebajol, fejére mutat)*
ÉTTEREMVEZETŐ *(balálsápadtan előjön a telefonfülkéből, alázatosan az asztalhoz lép)* Természetesen... Mivel szolgálhatunk?
PINCÉRNŐ *(meglepetten)* Igenis.
ÉTTEREMVEZETŐ *(körülnéz: az asztaloktól egyenként távoznak a vendégek)* Kitűnő császármadarunk érkezett az építészkongresszusról... *(Verítékét törli)*
BEHEMÓT Nem állhatom az építészeket. Mi a helyzet a nyelvészet frontján?
ÉTTEREMVEZETŐ Az akadémiai nyelvészeti közgyűlésen lazacfilé volt a mai menü, citromos ajókamártással, azonnal küldetek érte...
AZAZELLO Kezdetnek megfelel. Pezsgővel.
ÉTTEREMVEZETŐ *(hirtelen hasra veti magát)* Ajóka!
HÁROM FEGYVERES *(belép a konyha felől, azonnal tüzet nyit)* Senki ne mozduljon!

A benzinfőzőből hatalmas füst csap fel, mindent elborít

BEHEMÓT *(fent a tetőablakban)* Kötelességemnek tartom, hogy figyelmeztessem önöket, hogy a macska ősidők óta szent és sérthetetlen állat!
FEGYVERES Adja meg magát, szent és sérthetetlen hasbeszélő!
BEHEMÓT Micsoda stílus, és éppen ebben a házban! *(Revolvert húz elő, tüzel)* Udvariasan többre menénk...
FEGYVERES Véged! *(Egy sorozatot lő belé, Behemót meg sem rezdül)*
BEHEMÓT Párbajra hívok minden jelentkezőt! *(Tüzel, senki nem sérül meg)* Puskin nevében! Azazello, elhagyta!

Elhagyta

FEGYVERESEK *(fedezéket keresnek)* Felesleges az ellenállás! Add meg magad! *(Lőnek)*
BEHEMÓT Díszlövésekkel búcsúzzunk Moszkvától! *(Lövöldöz)*
FEGYVERESEK Az életedtől búcsúzz, te gonosztevő!
BEHEMÓT *(hirtelen összerándul)* Jaj, végem! Ez talált! *(Lebonyollik)* Nem értem, miért bánnak velem ilyen kegyetlenül...
FEGYVERES Lassan megközelíteni...
BEHEMÓT Nincs más, ami megmenthet egy haldokló macskát, csak egy harapás ablaküveg! *(Kiharap belőle egy keveset, magához tér)* Agyó! A nap leáldozóban! Ideje indulnunk! *(A benzinfőzőbe lő, a tűz magasra csap belőle, majd kirepül az ablakon)* Agyó!
PINCÉRNŐ Dosztojevskij.

NEGYVENHÁROM

Moszkva fölött

WOLAND Milyen különös város. *(Lenéz, mereng)*
LÉVI MÁTÉ *(előlép)* Róma azért különb.
WOLAND Ízlés dolga. *(Gúnyosan)* Hívatlan vendég, mi járatban vagy?
LÉVI MÁTÉ Téged hívtak talán, gonoszság szelleme, árnyak fejedelme?

WOLAND Talán igen. A szükségesség hívott. Te pedig már jó napot sem kívánsz?

LÉVI MÁTÉ Ha egyszer alig várom, hogy leáldozzon a te jó napod.

WOLAND Fantáziátlan. Sőt, rosszabb. Gondolkodj el egyszer te is és a gazdád is azon, mivé lenne a jó, ha szétfoszlanának a kontúrjai, ha megszűnne a gonosz; hogy miféle fény volna az, amelyet már nem keretez semmiféle árnyék?

LÉVI MÁTÉ Szofista.

WOLAND Ugyan! Empirista. Minden tárgy, minden ember, minden gondolat árnyékot vet, és így is van rendjén, miért kopasztanád meg a földgolyót, hogy szegény és gyáva fantáziád kedvéért gyönyörködhes a kopár, a semmit nem jelentő fényben? Miféle sivár létezés volna az? *(Gúnyos gesztus)* Legyen csak elég nektek odafent...

LÉVI MÁTÉ Nem azért jöttem, hogy vitatkozzam veled.
WOLAND Pontosabban: nem volnál képes vitatkozni velem. Tehát?

LÉVI MÁTÉ Ő küldött.

WOLAND Micsoda meglepetés.

LÉVI MÁTÉ Elolvasta a Mester regényét.

WOLAND Irodalmi vitába még velem sem bocsátkozom.

LÉVI MÁTÉ Arra kér, vedd magadhoz a Mestert Margaritájával, és jutalmazd őket örök nyugalommal.

WOLAND Miért nem veszitek ti magatokhoz őket? *(Gúnyosan)* A fénybe?

LÉVI MÁTÉ Mert nem érdemli meg a fényt. *(Csend)* Nyugodalmat érdemel.

WOLAND Mondd meg, hogy meglesz. *(Csend)* Már intézkedtem, nélkületek is. Csak hagyj magamra.

LÉVI MÁTÉ Örömmel. *(Eltávozik)*

BEHEMÓT *(kormosan előlép)* Előjöhetnek végre? Elment az evangélium vámszedője?

WOLAND No-no.

AZAZELLO *(felbukkan)* Jönnek. Mindjárt felérek a hegyre.

BEHEMÓT Micsoda szerencsétlenség: lángol a Tömegrir vendéglője!

WOLAND Ahogy látom, segédkeztél a tűzoltásban.

BEHEMÓT Hogy ne terjedjen át az irodákra. De átterjedt. Meg hát mentettem, ami menthető. De csak ezt a megégett tájképet óvhattam meg: rajta a Verébhegy macskával, ezt a kötenyt meg két fagyasztott tokhalat. *(Eszeget)*

AZAZELLO Pedig császármadarat ígértek.

MESTER *(távolból)* Nézd: ott égni kezd a város.

MARGARITA *(mellette jön)* A régi életünk. Elhamvad.

WOLAND *(előlép)* Sajnálom, hogy ide kellett fárasztanom magukat, Margarita és kedves Mester. Remélem, nem neheztelnek emiatt.

MESTER Csak az invitálás volt... Meglepő. A Caecubusszal.

AZAZELLO Falernum.

MARGARITA Pedig azt mondtad, kívülről tudod a regényedet.

WOLAND Búcsúzzék el a várostól, végleg. Itt az idő!

MESTER Örökre? *(Csend)* Hiszen azt végig kell gondolni.

(Előremegy, lenéz Moszkvára)

MARGARITA *(halkan)* Örökre. *(Melléáll)*

MESTER *(izgatottan)* Igen! *(Fájdalmasan)* Igen. *(Közönyösen)* Igen... *(Némán bólint)*

MARGARITA *(gúnyosan)* Moszkva! *(Nevetve)* Moszkva. *(Ijedten)* Moszkva...

BEHEMÓT Megengedi, messire, hogy füttyentsek egyet?

WOLAND Csak meg ne ijeszd a hölgyet.

MARGARITA Úgyis elfogott a szomorúság a hosszú út előtt. Még akkor is, ha a végén az vár, no hogy is mondják, ami vár...

MESTER No?

WOLAND No?

MARGARITA No! *(Hirtelen)* A boldogság! *(Halkan)* Füttyents, Behemót!

Behemót füttyent – hatalmas mennydörgés, varjúkárógás, földindulás

WOLAND *(túlbarsogja)* Itt az idő! Gyerünk!

NEGYVENNÉGY

Sziklafotelben

PILÁTUS Félreértés volt, ugye: merő félreértés? Nem lehetett más!

HA-NOCRI HANGJA Van időnk a sétára, a zivatar csak estére várható.

PILÁTUS Hogyan is lehetne téged halálra ítélni! Nem volt ilyen ítélet, és akkor kivégzés sem volt, ugye: nem lehetett!

HA-NOCRI HANGJA Persze hogy nem volt. Rémlátás csupán.

PILÁTUS Megesküszöl erre?

HA-NOCRI HANGJA *(nevet)* Esküdjem?

PILÁTUS Pedig elolvastam a vámszedő feljegyzéseit.

HA-NOCRI HANGJA Mondtam, hogy ő igen keveset értett. A jó ember.

PILÁTUS „Halál nincsen...” – írta. Meg: „tegnap faszénparázson sült gyenge tavaszi bárányt ettünk.” Ilyesmiket.

HA-NOCRI HANGJA Empirista.

PILÁTUS Látod? Majdnem mindent megjegyeztem. „Meglátjuk az élet tiszta vizét...” És hogy... Igen: hogy „legnagyobb bűn a gyávaság”.

HA-NOCRI HANGJA Igen.

PILÁTUS De engedd meg, hát elgondolható, hogy Júdea helytartója tönkregyke karrierjét, és lemondjon egy senkiházi felségsértő miatt? Lemond mindenről egy filozófusért, aki azt a nyilvánvaló képtelenséget hirdeti, hogy mindenki jó?

HA-NOCRI HANGJA Ne kínozd magad, prokurátor.

PILÁTUS Pedig másra sem vágytam! ... Persze gyáván. Ha tudnád! Csak hogy megmentselek. A haláltól.

Nem volt erőm hozzá. Csak a bosszúhoz volt, a keriatábelin. Későn. Igen, igen...

HA-NOCRI HANGJA Mostantól fogva mégis mindig együtt leszünk. Ahol az egyik, ott a másik. Ha engem emlegetnek, mindig téged is megemlítenek majd. Engem, a lelencet, ismeretlen szülők gyermekét, és téged, a csillagjós király meg Pila, a szépséges molnárlány fiát.

PILÁTUS Ugye nem feledkezel meg rólam... Ugye megemlékezel...

HA-NOCRI HANGJA *(távolodóban)* Igen, igen... *(Elhalkul)*

MESTER *(feltűnik a magasban Wolandékkal)* Ki ez az ember? Ő volna, csakugyan?

WOLAND *(a Mesterhez)* Regényét elolvasták, és csak egyetlen kifogás merült fel. Hogy befejezetlen. Ezért akartam megmutatni a hősét. Kétezer éve ül itt, a kőszivátagban, alszik, de teliholdkor álmatlanság gyötri. Nemcsak őt, hanem hűséges társát is, Banga kutyát. Ha igaz, hogy a legrútabb bűn a gyávaság, a kutya nem vétkes benne. Egyedül a vihartól fél, és mégis, aki szeret, annak osztoznia kell a szeretett lény sorsában.

MESTER Mit beszél ez az ember?

WOLAND Mindig ugyanazt. Hogy a holdfényben nincs nyugta, és gyűlöli a hivatalát. Mindig ezt mondja, és a holdsugárösvényt látja, szeretne végigmenni rajta Ha-Nocrival, a vándorfilozófussal, és beszélni vele, mert valamit szörnyen elmulasztott megvitatni vele akkor régen, a tavaszi Niszán hónap tizennegyedik napján. De soha nem tud elindulni a holdsugárösvényen, és senki nem lép oda hozzá. Ezért nem tehet mást: magában beszél. Ilyenkor elmondja, mennyire gyűlöli az érdemtelen hírnevet, ezt a gyötrő halhatatlanságot. Bizonygatja, hogy elcserélné a sorsát Lévi Máté, a toprongyos csavargó sorsával.

MARGARITA Tizenkétezer hold azért a régi egyetlenegyért? Nem túlságosan súlyos büntetés?

WOLAND Nem, Margarita, a világ éppen így működik. MARGARITA Bocsássa el!

WOLAND Hallja, Mester? Most már egyetlen mondattal befejezheti a regényét.

MESTER *(tölcsért formál a kezéből, kiált)* Szabad vagy! Szabad! Ő vár reád!

Hirtelen megnyílik a holdsugárösvény, Banga kutya fület heggyezve elindul a fénybe, Pilátus feláll a sziklafotelből, sírva-nevetve kiált valamit, majd futva követi a kutyát

